

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIK VE BENLİK SAYGISI İLE
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin Gönül ŞAHİN

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Klinik Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Emel Aner AKTAN

MART-2023

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIK VE BENLİK SAYGISI İLE
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin Gönül ŞAHİN

ORCID ID: 0000-0002-8882-3006

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Klinik Psikoloji

“Bu tez 15/03/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Emel Aner AKTAN	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Kader BAHAYİ	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Sait KAHRAMAN	Başarılı	

Enstitü Müdürü
Onay

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Pelin Gönül ŞAHİN

15.03.2023

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması sürecinde çalışmamı titizlikle takip eden, kıymetli katkılarıyla bana yol gösteren ve desteğini her daim hissettiren sevgili danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Emel Aker Aktan'a sonuz teşekkürlerimi, sevgi ve saygılarımı sunarım.

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'ndeki Yüksek Lisans öğrenimim süresince kendilerinden çok şey öğrendiğim ve sadece bilgi ve becerilerini değil mentörlüklerini de cömertçe paylaşan sevgili Prof. Dr. Çiğdem Soykan başta olmak üzere, sevgili Prof. Dr. Devran Tan, Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan, Öğr. Gör. Şerafettin Sevgili ve öğrencisi olma şansına nail olduğum tüm öğretmenlerime teşekkürlerimi bir borç bilirim. Bu süreçte her zaman yanımda olan ve motivasyonları ile beni destekleyen çok sevgili dostlarıma ve birlikte öğrenmek ve üretmekten keyif aldığım sınıf arkadaşlarıma da teşekkürler.

Hayatım boyunca her türlü girişimimde bana sonsuz destek veren aileme; varlığıyla her daim bana güç ve cesaret veren sevgili annem Pervin Şahin'e ve aramızdan kısa bir süre önce ayrılan ancak sonsuz sevgisiyle her daim yanımda olan sevgili babam Ergin Şahin'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Son olarak varoluşuma katkı sağlamış, bu yolculukta bana eşlik eden ve hayatıma dokunan herkese sevgi ve teşekkürlerimle.

Pelin Gönül ŞAHİN

15.03.2023

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK KAVRAMI.....	5
1.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramı.....	5
1.2. Psikolojik Dayanıklılığın Kişilik Özellikleriyle İlişkisi.....	6
1.3. Psikolojik Dayanıklılık Bileşenleri	8
1.3.1. Meydan Okuma	8
1.3.2. Bağlanma	9
1.3.3. Kontrol	10
1.4. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler	10
1.4.1. Koruyucu Faktörler.....	13
1.4.2. Risk Faktörleri	14
1.5. Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri.....	10

BÖLÜM 2: BENLİK KAVRAMI.....	17
2.1. Benlik Kavramı	17
2.2. Benlik Kavramı İle İlgili Görüşler	19
2.2.1. Benlik Yaklaşımları	23
2.2.2. Benlik Algısı.....	25
2.2.3. İdeal Benlik.....	25
2.3. Benlik Saygısı Kavramı	26
2.3.1. Benlik Saygısı İle İlgili Yaklaşımlar	28
2.3.2. Benlik Saygısı Gelişimi	32
2.4. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler	35
2.4.1. Düşük Benlik Saygısı	37
2.4.2. Yüksek Benlik Saygısı.....	39

BÖLÜM 3: GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİM KAVRAMLARI	41
3.1. Girişimcilik ve Girişimcilik Kavramı Tanımı.....	41
3.2. Girişimcilik Eğilimi ve Bileşenleri	44
3.2.1. Kendine Güven	49
3.2.2. Yenilikçilik	50
3.2.3. Başarma İhtiyacı	51
3.2.4. Kontrol Odağı	52
3.2.5. Risk Alma Eğilimi	53
3.2.6. Belirsizliğe Karşı Tolerans	54
3.3. Girişimcilik Türleri	55
3.3.1. İç Girişimcilik.....	55
3.3.2. Dış Girişimcilik	58
3.3.3. Kadın Girişimciliği	60

3.3.4. Sosyal Girişimcilik	63
3.3.5. Kamu ve Özel Sektör Girişimciliği	67
3.4. Girişimcilik İçin Gerekli Olan Kaynaklar	68
3.5. Psikolojik Dayanıklılık ve Girişimcilik İlişkisi	72
3.6. Benlik Saygısı ve Girişimcilik İlişkisi	74

BÖLÜM 4: YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	77
4.2. Araştırmanın Örneklemi.....	77
4.3. Veri Toplama Araçları	78
4.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	79
4.3.2. Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	79
4.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	79
4.3.4. Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği.....	80
4.4. Verilerin Toplanması	80
4.5. Verilerin Analizi ve Yorumu	80

BÖLÜM 5: BULGULAR.....

5.1. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları	82
5.2. Ölçeklerin Normallik Dağılımı	93
5.3. Ölçeklerin Güvenirliği	94
5.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları.....	95
5.5. Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	96
5.6. Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygıları İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular.....	97
5.7. Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygıları ve Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Farklılık Analizi Bulguları	97

BÖLÜM 6: TARTIşMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....

KAYNAKÇA	136
EKLER.....	143

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Erkek ve Kadınlarda İş Gücü Oranları	62
Tablo 2: Ticari Girişimciler ve Sosyal Girişimciler Arasındaki Farklar.....	65
Tablo 3: Sosyal Girişimci Faaliyetleri ve Amaçları.....	66
Tablo 4: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Değerlendirmesine Yönelik Puan Ortalamaları.....	81
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet, Yaş ve Medeni Hallerine İlişkin Bulgular.....	82
Tablo 6: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Bölümlerine İlişkin Bulgular (n=406).....	83
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Kişilere İlişkin Bulgular (n=406).....	84
Tablo 8: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Kronik Rahatsızlıklarına İlişkin Bulgular.....	84
Tablo 9: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları İlaçlara İlişkin Bulgular.....	85
Tablo 10: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Rahatsızlıklarının Olup Olmamasına İlişkin Bulgular	85
Tablo 11: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Ailelerinde Herhangi Bir Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Olup Olmamasına İlişkin Bulgular	86
Tablo 12: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Sınıflarına İlişkin Bulgular.....	86
Tablo 13: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Bildikleri Yabancı Dillere İlişkin Bulgular	87
Tablo 14: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Gelir Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	87
Tablo 15: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Baba Mesleklerine, Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular	88
Tablo 16: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayısı ve Kardeşleri Arasındaki Sıralarına İlişkin Bulgular	89
Tablo 17: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Ders/Eğitim Alıp Almadıkları, Ailelerinde Girişimci Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	90
Tablo 18: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Mezuniyetten Sonraki Mesleki Planlarına İlişkin Bulgular	90
Tablo 19: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Girişim Kurma Fikirlerinin Olup Olmadığı, Girişim Fikirlerinin Bulunduğu Alan, Şimdi/Daha Önceden Kurdukları Bir Girişimlerinin Olup Olmadığı, Girişimleri Varsa Girişim Alanlarına İlişkin Bulgular	91
Tablo 20: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Gelecek 10 Yıl İçerisinde Kendi İşlerini Kurma İhtimali ve Niçin Girişimci Olmak İstediklerine İlişkin Bulgular	92
Tablo 21: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Seçecekleri İş İle İlgili Onlar İçin En Önemli Faktöre İlişkin Bulgular.....	92
Tablo 22: Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Gelecekte Yapay Zeka Teknolojilerinin İşlerini Elllerinden Almasıyla İlgili Endişelerinin Olup Olmadığı, Endişeleri Varsa Sabit Bir Gelir Verilse Çalışmadan Yaşamak İsteyip İstemediklerine İlişkin Bulgular	93
Tablo 23: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Çarpıklık/Basıklık Değerleri	93

Tablo 24: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Cronbach Alfa Katsayıları.....	95
Tablo 25: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri, Mesleki Benlik Algıları ve Girişimcilik Eğilim Düzeyleri Puan Ortalamaları.....	95
Tablo 26: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiler Korelasyon Analizi Bulguları (n= 406).....	96
Tablo 27: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Benlik Saygıları İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiler Korelasyon Analizi Bulguları	97
Tablo 28: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları	99
Tablo 29: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	100
Tablo 30: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Medeni Hallerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	101
Tablo 31: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bölümlerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	103
Tablo 32: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Kişilere Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	104
Tablo 33: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kronik Rahatsızlıklarının Olup Olmamasına Göre T Testi Bulguları	105
Tablo 34: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Herhangi Bir İlaç Kullanıp Kullanmamalarına Göre T Testi Bulguları	106
Tablo 35: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Herhangi Bir Psikolojik Rahatsızlıklarının Olup Olmamasına Göre T Testi Bulguları	106
Tablo 36: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Psikolojik Bir Rahatsızlığın Olup Olmamasına Göre T Testi Bulguları	107
Tablo 37: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları ..	108
Tablo 38: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bildikleri Yabancı Dile Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	110
Tablo 39: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelir Düzeylerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	111
Tablo 40: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	113
Tablo 41: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	115
Tablo 42: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları ..	117
Tablo 43: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları ..	118
Tablo 44: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	119
Tablo 45: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeşler Arasındaki Sıralarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları ..	121
Tablo 46: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Girişimcilikle İlgili Ders/Eğitim Alıp Almamalarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları.....	123

Tablo 47: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Girişimci Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları	124
Tablo 48: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonraki Mesleki Planlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları	125
Tablo 49: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Girişim Kurma Fikirlerinin Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları.....	126
Tablo 50: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Şimdi/Daha Önceden Kurulan Girişimlerinin Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları.....	127
Tablo 51: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelecek 10 Yıl İçerisinde Kendi İşlerini Kurma İhtimallerinin Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları.....	128
Tablo 52: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Seçecekleri İş İle İlgili Onlar İçin En Önemli Faktöre Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları.....	129
Tablo 53: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelecekte Yapay Zekâ Teknolojilerinin İşlerini Elllerinden Almasından Endişe Edip Etmediklerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları	131

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	32
Şekil 2: Gelişime Etki Eden Yapılar/Girişimci Davranış Aşamaları.....	43

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Dayanıklılık ve Benlik Saygısı ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	
Tezin Yazarı: Pelin Gönül Şahin	Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emel Aner AKTAN
Kabul Tarihi: 01.03.2023	Sayfa Sayısı: viii(önkısım)+142(tez)+11(ek.)
Anabilimdalı: Psikoloji	Bilimdalı: Klinik Psikoloji
Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 7 Aralık 2022 - 10 Ocak 2023 tarihleri arasında İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'nde eğitim gören 406 öğrenci katılmıştır. Araştırmada kullanılacak verileri toplamak amacıyla Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu, Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılığın bir alt boyutu olan gelecek algısı düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken; psikolojik dayanıklılığın diğer alt boyutları olan yapısal stil, aile uyumu, sosyal kaynaklar, kendilik algısı, sosyal yeterlilik ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı, negatif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Girişimcilikle ilgili ders/egitim alan öğrencilerde psikolojik dayanıklılık alt boyutlarından yapısal stil, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar düzeyleri ile birlikte benlik saygısı düzeylerinin de dersi almayanlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu; benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında negatif yönlü (psikolojik dayanıklılık = ,366 ve benlik saygısı= -,448) anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin arasındaki farklılığın en fazla girişimcilikle ilgili ders/egitim alıp almamalarına göre olduğu, bu farklılıkların psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısında olduğu, girişimcilik eğilimlerinde bir farklılığa yol açmadığı sonucuna varılmıştır.	
Anahtar Kelimeler: Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimi, Üniversite Öğrencileri	

İstanbul Nişantaşı University, Graduate Education Institute Abstract of Master's Thesis

The Title of Thesis: Evaluation of the Relationship between Psychological Resilience and Self-Esteem and Entrepreneurial Tendency in University Students	
Author: Pelin Gönül ŞAHİN	Supervisor: Assist. Prof: Dr. Emel Aner AKTAN
Date: 01.03.2023	Nu. Of Pages: viii(pre text)+142(main body)+11(app.)
Department: Psychology	Subfield: Clinical Psychology
In this study, it was aimed to evaluate the relationship between psychological resilience and self-esteem and entrepreneurial tendency in university students. Students studying at İstanbul Nişantaşı University between 7 December 2022 and 10 January 2023 participated in the research. Informed consent form, socio-demographic information form, Resilience Scale for Adults, Rosenberg Self-Esteem Scale and Entrepreneurship Scale for University Students were used to collect the data to be used in the research. It has been determined that the university students participating in the research have high levels of psychological resilience, self-esteem and entrepreneurial tendency. While there was no significant relationship between the levels of future perception of the university students participating in the research and their entrepreneurial tendencies; It has been determined that there is a positive and significant relationship between structural style, family harmony, social resources, self-perception, and social competence. It has been determined that there is a significant, negative and moderate relationship between the self-esteem of the university students participating in the research and their entrepreneurial tendencies. It was concluded that the students who took courses/training on entrepreneurship had higher scores on structural style, self-perception, social competence, and social resources than those who did not take courses/training on entrepreneurship. At the same time; It was concluded that the self-esteem levels of the students who took courses/training on entrepreneurship were higher than those who did not take courses/training on entrepreneurship. It was found that there is a positive, moderate ($r= 0.366$) and significant relationship between the psychological resilience levels of the university students participating in the research and their entrepreneurial tendencies; It was concluded that there is a negative, moderate ($r= -0.448$) significant relationship between self-esteem and entrepreneurial tendencies. In addition, it was concluded that the difference among university students was mostly based on whether they took courses/training related to entrepreneurship: these differences were in psychological resilience and self-esteem, and did not lead to a difference in entrepreneurial tendencies.	
Key Words: Psychological Resilience, Self-Esteem, Entrepreneurial Tendency, University Students	

GİRİŞ

Toplum genelindeki tüm insanlar farklı kişilik ve ruhsal özelliklere sahiplerdir. İnsanların kişilik gelişimleri ve duygu düzeyleri genetik ve biyolojik faktörlere ve çevresel etmenlere bağlı olarak şekillenmektedir. Psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı da psikoloji biliminde çevresel ve kişisel faktörlere bağlı olarak şekillenen unsurlar şeklinde incelenmektedir (Durak, 2002).

Psikoloji alanında ortaya çıkan tüm hastalıklar, travmalar veya duygu durum bozuklukları geçmiş dönemde yaşanan tecrübeler ve genetik faktörlere bağlı olarak meydana gelmektedir. Psikolojik dayanıklılık olarak ifade edilen kavram stresin negatif etkilerini azaltan gerginliği önleyen bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır. İnsanların psikolojik dayanıklılık düzeyleri birbirinden farklı olarak değerlendirilmektedir. Aile içi yaşam ve kişilik özellikleri psikolojik dayanıklılık üzerinde doğrudan etkilidir (Polatçı ve Tınaz, 2021).

Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişiler günlük etkinliklerine ve işlerine daha fazla bağlanma duygusu geliştirmektedirler. Aynı zamanda bu kişilerin yaşamlarını denetim altında tuttukları beklenmedik gelişmelere karşı oldukça hazırlıklı oldukları tespit edilmiştir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin denetimli, problem çözme yeteneği yüksek, kişiler arası iletişim seviyesi yüksek bireyler oldukları görülmektedir. Toplum genelinde karşılaştığı zorluklara karşı yılmayan mücadele eden, pes etmeyen, kendini geliştiren, insanlar arasında empati kurabilen bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir (Sezgin, 2012).

Benlik saygısı da tıpkı psikolojik dayanıklılık gibi kişilik özelliklerine bağlı olarak gerçekleşen bir duygu durumudur. Benlik saygısı çocukluk dönemlerinden başlayarak oluşan ve gelişen sağlıklı ya da sağlıklı benlik kavramının bir tarafı olarak ifade edilmektedir. Olumlu benlik saygısı kişinin daha uyumlu daha sağlıklı ve daha yaratıcı bir birey olmasını sağlamaktadır. Olumlu benlik saygısı geliştiren bir bireyin diğer insanlarla iletişim yeteneğinin yüksek olduğu görülmektedir. Benlik saygısı kişinin kendisine veya başka insanlara karşı olumlu duygular beslemesini sağlamaktadır. Bu kişilerin hem akademik hem de sosyal yaşamda başarılı ve mutlu bireyler oldukları görülmektedir (Chen ve Rhona, 2001).

Kişinin çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine kadar yaşamış olduğu tecrübeler olumlu veya olumsuz yönde benlik saygısını geliştirmesinde etkili olmaktadır. Çocukluk döneminde psikolojik fiziksel veya sözlü şiddete maruz kalmış anne ve babası boşanmış ya da çocukluk döneminde bir travma yaşamış bireylerin olumsuz benlik saygısı geliştirdikleri görülmektedir (Sarıkaya, 2015).

Benlik saygısı oluşumunda kişilik özelliklerinin yanı sıra çevresel faktörlerin de fazlasıyla etkili olduğu düşünülmektedir. Benlik saygısı benlik bilincinin geliştirilmesine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Benlik saygısı oluşum döneminde kişiler başkalarının kendileri hakkında ne düşündüğünü, neyi başarabileceğini ya da toplum içerisinde kendini hangi konumda gördüğünü düşünmektedirler (Aktaş, 2011).

Bu duygu yaşamın ilk dönemlerindeki tecrübeler ve kişinin kendisi için değerli olan bireylerin kendisine olan yaklaşımları ilgilidir. Ergenlik dönemi içerisinde benlik saygısının ergenlik yaşantısındaki aileye ve sosyal ortama göre azalma ve artma olasılığı bulunmaktadır. Üniversite döneminde ise kişinin meslek seçimi ile ilgili eğitimler alması, ailesinden eğitim nedeniyle uzaklaşması ve farklı kültür ve kişilik özelliklerine sahip bireyler ile aynı ortama girmesi psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı üzerinde etkili olmaktadır. Benlik saygısı olumlu yönde gelişmiş bireylerin yaratıcılık, girişimcilik ve yeniden düzenleme gibi yeteneklerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu kişilerin hayata ve kendilerine dair kaygı ve endişe düzeyleri oldukça düşüktür (Tümlü ve Recepoğlu, 2013).

Herhangi bir olumsuz durumda kısa süre içerisinde çözüm üretebilme yeteneğine sahiptirler. Aynı zamanda üniversite döneminde psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan bireylerin bu dönem içerisinde akademik ve sosyal açıdan başarılı oldukları akranları ile iletişim kurma yeteneklerinin de diğer bireylere göre oldukça yüksek olduğu ifade edilmektedir (Basım ve Çetin, 2011).

Bu bilgilerden hareketle bu araştırmada üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi incelenmiştir. Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı kavramlarının girişimcilik eğilimi ile ilişkisinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda literatürde konu ile benzerlik gösteren kaynaklar içeriğin oluşturulmasında etkili olmuştur. Çalışma genel olarak 5 bölümden meydana gelmiştir;

Çalışmanın birinci bölümünde psikolojik dayanıklılık kavramı ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde benlik kavramı ve benlik saygısı ile ilgili unsurlar incelenmiştir. Üçüncü bölümde girişimcilik ve girişimcilik kavramları ile ilgili değerlendirmeler sunulmuştur. Dördüncü bölümde çalışmanın yöntemi ile ilgili bilgi verilmiş, beşinci bölümde çalışmadan elde edilen bulgular sonuç bölümünde verilmiştir. Bu çalışmanın üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi konu başlıklı benzer araştırmalara rehberlik etmesi beklenmektedir.

Araştırmanın Konusu

Araştırma psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini konu edinmiştir.

Araştırmanın Önemi

Ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin yaşandığı bir ortamda bireyler için hayat daha zor olabilmektedir. Benlik saygısı yüksek öğrencilerde kendiyle ilgili pozitif değerlendirmeler yapabilmenin neticesinde psikolojik açıdan dayanıklılık ve stres faktörü karşısında başarılı bir baş etme söz konusu olacaktır. Bu durum öğrencide üretkenlik, haz alma ve zorlukların üstesinden gelerek başarmaya yönelik bir gayret etme gücü oluşturacaktır. Araştırma, elde edilecek bulgular çerçevesinde benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin etkisinin değerlendirilip, girişimcilik eğilimi açısından öğrencilerin koydukları hedefler ve atılım potansiyellerini ortaya çıkartabilmelerine yönelik öneriler sunulması yönüyle önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı faktörlerinin girişimcilik eğilimi üzerine etki boyutunu araştırmak ve ortaya çıkartmaktır. Öğrencilere uygulanacak olan Sosyodemografik Bilgi Formu, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği aracılığıyla toplanan verilerin yaş, cinsiyet, medeni durum vb. değişkenler de baz alınarak girişimcilik eğilimi açısından etkinliği değerlendirilecektir. Öğrencilere uygulanacak olan Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği ile yapılacak analizler neticesinde ulaşılabilecek bulgular çerçevesinde, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ilerletmeyi amaçlayan önerilerin

oluşturulmasının yanı sıra literatürde girişimcilik eğilimi alanında gerçekleştirilen araştırmalara sonuç ve önerilerle katkı sunulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemleri arasından iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ya da dereceleri belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere verileri toplamak amacıyla "Sosyodemografik Bilgi Formu, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği" uygulanarak öğrencilerde psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. [11]

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'ndeki öğrencilere uygulanacak olması yönüyle sınırlılık taşımaktadır. Elde edilen bulgular araştırma kapsamındaki bireyler ile sınırlıdır. Bu amaçla kolay ulaşılabilecek bir kitle belirlenmiştir. Dolayısıyla seçilen grup tüm öğrencileri ifade etmemektedir.

BÖLÜM 1: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK KAVRAMI

1.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramı

Psikolojik dayanıklılık olumsuz şartlar ve stresli hayat koşulları ile karşılaşıldığında kişide meydana gelen direnç kaynağı olarak ifade edilmektedir. Psikolojik dayanıklılık bir kişilik özelliğidir yani her bireyin aynı psikolojik dayanıklılık düzeyine sahip olması beklenemez. Psikolojik dayanıklılık literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Strese dirençli bireylerin yaşam karşısında bazı tutumları bulunmaktadır (Aktan ve Önder, 2018).

Yaptıkları işe kendini verebilme, değişime açık olabilme, olayları denetim altında tutma şeklinde ifade edilmektedir. Toplum içerisinde tüm bireyler farklı olumsuz durumlar ile karşı karşıya gelmektedirler. Örneğin; bir kişinin aile yaşamı içerisinde anlaşmazlığının olması, üniversite öğrencisinin sınavlarda başarısız olması, kişinin eşinden ya da sevgilisinden ayrılması gibi nedenler duygu durum bozukluklarına ve depresyona neden olmaktadır (Sezgin, 2012).

Kişinin olumsuz durumlarda hayata tutunabilmesi, farklı çözüm önerileri meydana getirmesi veya işine devam edebilmesi psikolojik dayanıklılığını göstermektedir. Yapılan çalışmalar herhangi bir olumsuz durum karşısında kendini toparlayan bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Psikolojik dayanıklılık kavramı varoluşçu yaklaşımın temel kavramlarına dayandırılarak açıklanmaktadır (Gökçe, 1993).

Varoluşçu yaklaşımına göre insan her zaman vardır. Hiçbir düşünce ya da yaklaşım insanın varoluşundan önce gelmemektedir. İnsan varoluşu ve insan gerçeği onun dışında herhangi bir kurama veya plana göre gelişmemektedir. İnsan varoluşu kuramı yaşamın davranışlarına, işlevlerine ve tercihlerine göre şekillenmektedir. İnsanın özgür olması insanın seçimlerini ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Kişilerin özgürce seçim yapabilme bakış açısının olması bireyi daha anlamlı hale getirmektedir. Psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan bireyler kendi başına çalışmayı ve keşfetmeyi tercih etmektedirler. Aynı zamanda hayat içerisinde sürekli olarak denetimli hareket etmektedirler (Aydoğdu, 2013).

Psikolojik dayanıklılık düzeyini yükseltmeye yönelik birtakım faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Toplum genelindeki tüm insanların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir. Kişilerin çocukluk dönemlerinde yaşamış olduğu olumsuz tecrübeler ve genetik faktörler psikolojik dayanıklılık düzeyinin düşmesine neden olmaktadır. Anne baba çocuğunu aşırı koruyorsa veya bağımsızlığını kazanmak için yaptığı davranışları engelliyorsa çocuk yapmış olduğu davranışlardan utanç duymakta ve yetenekleri hakkında kuşkuya düşmektedir. Bu şekilde geçirtilen çocukların genellikle psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir (Eminoğlu, 2006).

Erken çocukluk döneminde yapılan tüm davranışlar çocuğun yetişkinlik dönemlerinde davranışlarını ve olaylara karşı tutumlarını doğrudan etkilemektedir. Olaylarla baş etme, kendine güvenme, etkili karar verme, hayatını denetim altında tutma, karşılaşılan zorluklarla mücadele etme gibi davranışların gerçekleşebilmesi için psikolojik dayanıklılık düzeyinin yüksek olması beklenmektedir (Adger, 2000).

1.2. Psikolojik Dayanıklılığın Kişilik Özellikleriyle İlişkisi

Psikolojik dayanıklılık kavramı kişilik özellikleri ile doğrudan bağdaştırılmaktadır. Tüm insanlar farklı ailelerde yetişmeleri ve farklı genetik özelliklere sahip olmaları sebebiyle birbirinden farklı kişilik özelliklerine sahiptirler. Psikolojik dayanıklılığın geleneksel korunma ve risk faktörlerinden farklılık gösterdiği bilinen bir gerçektir. Ancak psikolojik dayanıklılığın odak noktasında kişisel farklılıkların olduğu düşünülmektedir (Adger, 2000).

Her insanın biyolojik, fiziksel ve ruhsal yapısı birbirinden farklıdır. Evrende birbirine bu kadar benzeyip de aynı zamanda bu kadar farklı olan çok az şey vardır. Bireysel farklılıkların en önemli sebebi onu diğerlerinden ayrı tutan, ona özel olan kişiliğidir. Kişiliğin birçok örgütsel sonuçları bulunmaktadır. Toplum genelinde kişinin karşılaştığı sorunlar ile ilgili davranışları, düşünceleri, tutumları, karar mekanizmaları veya çözüm önerileri birbirinden farklıdır. Bunun temel sebebi kişilik özellikleri olarak açıklanmaktadır (Sarıkaya, 2015).

Olumsuz şartlar karşısında kimi insanlar direnç gösterip daha başarılı olurken diğer insanlar ise pes edip kolayca vazgeçebilmektedir. Diğerlerine oranla olumsuz şartlara daha fazla direnç gösteren bireylerin psikolojik açıdan dayanıklı olduğunu söylemek mümkündür. Psikolojik dayanıklılık, yıkıcı bir olayla karşı karşıya kalan yetişkinlerin nispeten daha istikrarlı davranmaları ve fiziksel işlevselliklerini yitirmemeleri olarak açıklanmaktadır. Bireylerin göstermiş oldukları bu farklılıklar psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ilgili bilgi vermektedir. Literatürde psikolojik dayanıklılık seviyeleri ve kişilik özellikleri ile ilgili ilişki iki farklı bakış açısı kullanılarak açıklanmıştır (Polatçı ve Tınaz, 2021).

İlk bakış açısı psikolojik dayanıklılığa sahip olan kişilerin kişilik özelliklerine diğeri ise dayanıklılık sürecinin nasıl geliştiğine odaklanmaktadır. Kişilik özelliklerine odaklanan bakış açısı genellikle genetik faktörler ile açıklanırken dayanıklılık sürecinin nasıl geliştiği ile ilgili faktörler ise çevresel etmenler olarak ifade edilmektedir. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili kişilik özellikleri kişisel, ailesel, sosyal şeklinde üç farklı grupta incelenmektedir. Kişisel olanlar dil ve öğrenme, olumlu mizaç ve öz saygı şeklinde örneklendirilmektedir (Durak, 2002).

Ailesel faktörler; ailenin yardımı, teşviki ve samimiyeti şeklinde ifade edilmektedir. Sosyal faktörler ise destekleyici akranlar, olumlu öğretmen ve rol modeller etkisi, cezalandırıcı olmayan çevre şeklinde örneklendirilmektedir. Kendilik algısının gelişmesinde toplumsal hayata adaptasyon sağlanmasında ve kişinin olumlu yönde sosyal ilişkiler geliştirmesinde psikolojik dayanıklılık düzeylerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki ve etkileşimi ortaya koyan literatürde çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Chen ve George, 2005).

Kişilik özelliklerinin dayanıklılık, önsezi ve başarıma arzusu gibi faktörler üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda psikolojik dayanıklılığın öz disiplin gelişimi, açıklığı, dışa dönüklük ve düşük duygusal dengesizlik gibi faktörler üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir (Çetin ve Basım, 2011).

1.3. Psikolojik Dayanıklılık Bileşenleri

Varoluşçu kurama dayalı olarak stresli bir yaşam ile karşı karşıya gelindiğinde direnç kaynağı olarak görev yapan kişilik özellikleri psikolojik dayanıklılık olarak ifade edilmektedir. Psikolojik dayanıklılığın oluşması veya şekillenmesinde psikolojik dayanıklılık bileşenlerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Kobasa'nın varoluşçu kişilik teorisine göre Psikolojik dayanıklılık bileşenleri meydan okuma, bağlanma ve kontrol boyutlarından meydana gelmektedir. Bu üç bileşen stres veya olumsuz şartlar meydana geldiğinde potansiyel riskleri fırsata çevirerek motivasyon ve cesareti sağlamaktadır (Chen ve George, 2005).

Psikolojik dayanıklılığın bileşenlerini yerine getirebilen bireylerin herhangi bir olumsuz koşul karşısında alternatif çözüm üretme, değişen koşullara adaptasyon sağlama, kontrol etme, işini iyi yapma, olumsuzlu olumluya çevirme ve iyi düşünme gibi yetenekler geliştirdikleri görülmektedir. Kişinin toplum içerisinde bir birey olarak aile ve sosyal hayatını devam ettirebilmesi, değişimlere karşı mücadele edebilmesi ve akademik ve sosyal açıdan başarılı bir birey olabilmesi psikolojik dayanıklılık bileşenleri ile ilişkilendirilmektedir (Polatçı ve Tınaz, 2021). Psikolojik dayanıklılığın alt boyutları Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nde de belirtilen “yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, kendilik algısı, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar” olmaktadır. Ayrıca araştırmanın bu kısmında Kobasa'nın varoluşçu kişilik teorisinde yer alan psikolojik dayanıklılık bileşenleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

1.3.1. Meydan Okuma

Bağlanma ve kontrol boyutlarının birleşmesi ile ortaya çıkan mücadelecilik ruhu olarak tanımlanmaktadır. Olumsuz bir olay ya da tehlike durumunda kişilerin olayları anlaması, problemleri çözmesi veya olumsuz durumları fırsata çevirmesi meydan okuma olarak tanımlanmaktadır. Bağlanma ve kontrol boyutlarının kullanılması kişiye ne zaman durması gerektiği ile ilgili bilgi vermektedir. Olaylar karşısında meydan okuma aynı zamanda kişilerin hatalarını hata olarak kabul etmelerini, bunu benimseyerek yanlışlarından ders çıkarmalarını sağlamaktadır (Çetin ve Basım, 2011).

Psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan bireylerde hayattaki olumsuz olaylara karşı meydan okuma düzeylerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Meydan okuma boyutu kişinin davranış ve algılarına doğrudan yansımaktadır. Örneğin; bir üniversite öğrencisi akranlarıyla yaşamış olduğu herhangi bir problem durumunda bu problemin çözümüne yönelik çeşitli çözüm önerileri geliştirmektedir. Bu çözüm önerilerini diğer akranları ile paylaşarak meydan okuma davranışı gerçekleştirmektedir (Aktan ve Önder, 2018).

Meydan okuma boyutunu gerçekleştiren bireylerin kendilerini savunma, kendilerini ifade etme ve yaptıkları iş ile ilgili özgüven duyma yeteneklerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Hayata karşı motivasyon ve mücadele faaliyetleri kapsamında meydan okuma boyutunun oldukça etkili olduğu görülmektedir (Capella ve Rhona, 2001).

1.3.2. Bağlanma

İnsanlar toplum içerisinde karşılaştıkları olayların dışında kalmak yerine hayatı her yönüyle kabul etmek istemektedirler. Bağlanma, yaşamın tüm olumsuzluklarına rağmen hayata olumlu bakabilme, hedeflere ulaşma inancıyla yaptıklarında ısrar etme, yaşanan olaylara ve hayata yabancılaşma yerine bu olayları daha ilginç hale getirme çabası olarak ifade edilmektedir. İnsanoğlu doğduğu günden bu yana bağlanma davranışı gerçekleştirmektedir. Kişinin yaşama amaçlarına, ailesine bağlanması ve bu bağlılığı anlamlı bulması psikolojik dayanıklılığı olumlu yönde etkilemektedir (Eminoğlu, 2006).

Psikolojik dayanıklılık düzeyini arttıran faktörlerden birisi de güvenli bağlanma davranışının geliştirilmesidir. Bağlanma genel olarak kişinin kendini bir işe, amaca ya da yaşama bağlama gücü olarak tanımlanmaktadır. Hayata ilgi duyma, duygusal destek alma, kendine inanma, başarmaya istekli olma, kendi amaçlarının ve değerlerinin farkına varma şeklinde etmenlerden oluşan bağlanma boyutu toplum içerisinde kişilerin akademik, sosyal ve ailesel anlamda başarılı olmasında etkili olmaktadır (Sezgin, 2012).

Bağlanma boyutundaki bu etmenlerden herhangi birisinin yok olması hayat ile ilgili faaliyetlerin ve duygusal desteğin yeniden değerlendirilmesine yol açmaktadır. Bağlanması yüksek olan bireyler çevrelerini ve kendilerini ilginç ve zaman harcamaya değer olarak görmektedirler. Bu durum bireylerin öz saygı düzeylerinin yükselmesini

sağlamaktadır. Bu nedenle bağlanma boyutu yüksek olan kişilerin yapmış oldukları işleri anlamlı, heyecanlı ve severek yaptıkları görülmektedir (Tümlü ve Receptoğlu, 2013).

1.3.3. Kontrol

Kişilerin davranışlarının ruh hallerini içinde bulunduğu şartlarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Toplum genelinde olumlu veya olumsuz gerçekleşen tüm olayların kontrolü kişinin kendi elindedir ve kontrol bireyin davranış ve hareketlerinde meydana gelmektedir. Bu nedenle yüksek kontrollü bireyler, çevresel koşullar ve bunlardan kaynaklanan olaylardan kolaylıkla etkilenmektedirler. Yaşamda herhangi bir zorluk ile karşılaşıldığında çaresiz kalmak yerine zorluğun sonuçlarını etkileyebilecek öz disiplin, denetim ve içsel motivasyon davranışı gerçekleştirmektedirler (Gökçe, 1993).

Karar verme becerisi ve iletişim düzeyi yüksek olan bireylerin kontrol mekanizmalarının daha gelişmiş olduğu görülmektedir. Kişisel özgürlük ve seçim yapabilme gibi faaliyetler doğrudan kontrol boyutu ile ilişkilendirilmektedir. Psikolojik dayanıklılığın kontrol boyutu netice itibarıyla olaylardan sadece pasif kalmaya karşı bir direniş olarak tanımlanmaktadır. Toplum genelinde fazla kontrol davranışlarının kişilerde anksiyete ve panik atak gibi duygu durum bozukluklarına neden olduğu düşünülmektedir. Ancak burada ifade edilmek istenen kontrol olayı kişilerin olumsuz çevre şartları veya olaylara karşı kontrolü elden bırakmamaları ve fiziksel ve ruhsal açıdan üretken olmaya devam etmeleri anlamında açıklanmaktadır (Adger, 2000).

1.4. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde psikolojik dayanıklılığı etkileyen birçok faktörün olduğu görülmektedir. Psikolojik dayanıklılık kişilerin çocukluk çağından yetişkinlik dönemine kadar yaşamış olduğu tecrübeler doğrultusunda şekillenmektedir. Psikolojik dayanıklılık kişilerin yaşam içerisinde zorluk ya da olumsuz durumlara karşı adaptasyon sağlama yeteneği olarak ifade edilmektedir (Sarıkaya, 2015).

Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler ise çocukluk çağı yaşantıları, travmalar, kişilik özellikleri ve genetik faktörler olarak tanımlanmaktadır. İnsan yaşamında psikolojik

dayanıklılık düzeyini etkileyen birçok olay meydana gelmektedir. Bunlar; (Çetin ve Basım, 2011).

- Kişinin aile bireylerinden birisini erken yaşta kaybetmesi,
- Olumsuz yaşam olayları,
- Kronik hastalıklar,
- Doğal afetler,
- Ebeveynlerin hasta olması ya da psikopatolojisi,
- Ebeveynlerin boşanması, ayrılması ya da tek ebeveyn ile birlikte büyüme,
- Aile içi şiddete şahitlik etmek,
- Fiziksel, sözlü veya psikolojik şiddete maruz kalmak,
- Tacize veya tecavüze uğramak,
- Cinsel istismar yaşamak,
- Düşük sosyoekonomik düzeyli bir ailede büyüme,
- Ekonomik zorluk ve yoksulluk çekmek,
- İhmal ve istismara uğramak,
- Savaş ve doğal afet gibi toplumsal olayların içerisinde kalmak,
- Toplumsal şiddet ve ailevi felaketler doğrudan psikolojik dayanıklılığı etkileyen etmenler olarak ifade edilmektedir

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili literatür incelemelerine bakıldığında psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler; bireysel risk faktörleri, ailesel risk faktörleri, çevresel risk faktörleri olmak üzere üç sınıf altında incelenmektedir. Bireysel risk faktörleri olumsuz yaşam şartları, erken doğum, kronik hastalıklar şeklinde ifade edilmektedir. Ailesel risk faktörleri ise ergenlik döneminde anne olma, ebeveynlerin boşanması, tek ebeveyn ile yaşama veya ebeveynlerin ölmesi, ebeveynlerden herhangi birisinin ya da ikisinin psikolojik problemlerinin olması şeklinde ifade edilmektedir (Karacaoğlu ve Köktaş, 2016).

Çevresel risk faktörleri ise evsizlik, yoksulluk, savaş ve doğal afet, çocuk ihmali veya istismarı, ekonomik zorluklar şeklinde tanımlanmaktadır. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili olumlu yaşantılar ve tecrübeler gelecek dönemde kişilerin daha olumlu, girişken, yaratıcı özgüvenli ve iletişim becerisi yüksek bireyler olmasına sağlamaktadır (Sezgin, 2012).

Topluma adapte olma ve toplumda bir yer edinebilme faaliyetleri psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerde oldukça kolay bir şekilde gerçekleşmektedir. Psikolojik dayanıklılığın üst düzey olabilmesinde kişilik özelliklerinin yanı sıra çevresel faktörlerin de fazlasıyla etkili olduğu düşünülmektedir. Çocuğun sağlıklı bir aile hayatında yetişmesi, herhangi bir ihmal ya da istismara maruz kalmaması gelecek dönemde kişinin karar verme mekanizması, meslek seçimi, iş birliği ve iletişim faaliyetleri gibi konularda başarılı olmasına sağlamaktadır (Aydoğdu, 2013).

Psikolojik dayanıklılık kişisel özellikleri ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Ancak çevresel faktörlerden de etkilenmektedir. Anne baba çocuk ilişkisi ve aile ortamı psikolojik dayanıklılığın oluşmasında oldukça etkilidir. Ailenin özellikleri, çocukların çevrelerindeki değişimler, psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerinde etkili olmaktadır. Psikolojik dayanıklılık çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine kadar uzanan uzun soluklu bir süreçtir. Psikolojik dayanıklılığın ortaya çıktığının anlaşılabilmesi için negatif şartlara rağmen iyi bir adaptasyonun ortaya çıkması gerekmektedir (Sezgin, 2012).

Gerçekleşen olumsuz olayların nedenlerine ve sonuçlarına yönelmek gerekmektedir. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında kişinin bir takım risk faktörlerine maruz kaldıktan sonra koruyucu faktörler yoluyla riskli durumun olumsuz etkilerini normalleştirmeye çalıştıkları görülmektedir. Bu sebeple psikolojik dayanıklılık kavramının açıklanabilmesi için öncelikle psikolojik dayanıklılığa etki eden faktörlerin üzerinde durulması gerekmektedir. Geçmiş dönemde kişinin yaşamış olduğu tüm olumsuz yaşantılar psikolojik dayanıklılık düzeyinin düşmesine neden olmaktadır. Kişilerin içsel motivasyon, aile ve sosyal çevre desteği etkisiyle psikolojik dayanıklılık düzeylerini yükseltmeleri belirli faktörler doğrultusunda gerçekleşmektedir (Sarıkaya, 2015).

Bu bilgilerden hareketle araştırmanın bu kısmında psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu faktörler risk faktörleri ve koruyucu faktörler olarak iki grupta incelenmektedir. Araştırmanın bu kısmında psikolojik dayanıklılığa etki eden faktörler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

1.4.1. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler bir sorun ortaya çıkmadan önce tespit edilerek bu sorunun ortaya çıkmasını önlemek ya da bir sorunun oluşumunu azaltmayı hedefleyen duygusal bir fiziksel iyi oluş şeklinde açıklanmaktadır. Koruyucu faktörler ile kişilerin bilgi açısından güçlenmesi, olumlu yönde davranış ve tutum geliştirmesi, problemler karşısında mücadele edebilme yeteneklerinin yükselmesi mümkün olmaktadır (Polastçı ve Tınaz, 2021).

Koruyucu faktörler risk durumlarının ortaya çıkması ile şekillenmektedir. Risk durumlarının ortaya çıkardığı olumsuz etkileri en aza indirgeyerek uyum sürecini hızlandırmaktadır. Psikolojik açıdan bakıldığında psikolojik dayanıklılığı yüksek olan çocuklar genellikle zorluklarla baş etmede içsel ve dışsal kaynakları kullanmaktadırlar. İçsel faktörler olarak ifade edilen kavram doğrudan psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ilgilidir (Tümlü ve Receptoğlu, 2013).

İçsel faktörler içgüdüsel, bireysel ve kalıtsal kaynaklar olarak tanımlanmaktadır. İçsel faktörler psikolojik ve biyolojik faktörleri içermektedir. Biyolojik faktörler bilindiği gibi genetik yatkınlık, cinsiyet, mizaç ve genel sağlık olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik olarak dayanıklı çocukların aile öykülerinde daha az kalıtsal ve kronik hastalıkların olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından incelendiğinde ise erkek çocukların risk faktörlerine karşı daha dayanıksız ve duyarlı oldukları görülmektedir. Mizaç açısından bakıldığında ise sakin mizaca sahip olan çocukların strese daha kolay bir şekilde adaptasyon geliştirdikleri görülmektedir (Capella ve Rhona, 2001).

Genel sağlık durumuna bakıldığında fiziksel açıdan sağlıklı olan çocukların ruhsal olarak da daha dayanıklı bireyler oldukları bilinmektedir. Fiziki olarak sağlıklı olan çocuklar ortalama düzeyde enerjiye sahiplerdir. Psikolojik faktörler ise bilişsel yeterlik, başa çıkma yeteneği ve kişilik özellikleri şeklinde üç farklı boyutta incelenmektedir. Bilişsel yeterlilik, zekâ ve bilişsel stil olarak incelenmektedir. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili çalışmalarda zekanın etkili olduğu görülmüştür (Aydoğdu, 2013).

Psikolojik olarak dayanıklı çocukların yetenek ve başarı testlerinde diğer çocuklara göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Bilişsel stile bakıldığında ise dürtü kontrolü ve

düşünerek eylemlerde bulunma düzeyleri psikolojik dayanıklılığı yüksek olan çocuklarda daha iyi durumdadır. Başa çıkma yeteneği yüksek olan bireylerde psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de paralel bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Kişilik özellikleri açısından incelendiğinde kişiler arasında ilişkileri olumlu tanımlama ve kendini olumlu tanımlama yeteneklerinin yüksek olduğu düşünülmektedir (Sarıkaya, 2015).

Psikolojik dayanıklılığı etkileyen diğer faktör ise dışsal faktörler olarak tanımlanmaktadır. Aile ya da ailenin dışında kurulan sosyal ilişkiler dışsal faktörler olarak tanımlanmaktadır. Ev ortamında fiziksel kalabalığın olmadığı, organize edilmiş ve yapılandırılmış bir ailede büyümek psikolojik dayanıklılık düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuklara karşı olan tutumları da yine psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerinde etkili olmaktadır. Tutarlı bakım, özel yakın ilişki psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ilişkilendirilmektedir (Sezgin, 2012).

Dayanıklı çocuklar için en önemli faktör ise anne olarak belirlenmiştir. Arkadaşlar, aile dışındaki destekleyici faktörler; öğretmenler, akranlar, aile dostları psikolojik dayanıklılık düzeylerini etkilemektedir. Sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, gençlik organizasyonları, okul, gündüz bakım programları gibi toplumsal kaynaklar psikolojik dayanıklılık düzeylerini etkilemektedir (Karacaoğlu ve Köktaş, 2016).

1.4.2. Risk Faktörleri

Risk faktörleri tehlike, zorluk, sıkıntı ya da tehdit olarak tanımlanmaktadır. Risk faktörleri belirli bir grup ya da olayları tanımlamak için kullanılmaktadır. Risk faktörleri negatif bir sonucun ortaya çıkma olasılığını yükseltecek veya olası bir problemin süre gelmesine sebep olacak etkiler şeklinde ifade edilmektedir. Psikolojik dayanıklılık bireydeki sadece olumlu gelişmeleri ve sonuçları içerirken, risk faktörleri kişinin henüz karşılaşmamış olduğu her türlü olumsuz sonucu ifade etmektedir. Diğer bir deyişle risk faktörleri olası olumsuz sonuçları tahmin eden bir değişken olarak tanımlanmaktadır (Chen ve George, 2005).

Olumsuz hayat şartlarını ifade etmek için genellikle psikolojide risk faktörleri üzerinde durulmaktadır. Risk faktörleri kavramı birey ile ilgili risk faktörleri, aile ile ilgili risk faktörleri ve toplumsal risk faktörleri olmak üzere üç ana grupta incelenmektedir. Kişi ile

ilgili risk faktörleri kişinin özgüvensiz olması, problemle başa çıkma mekanizmasının düşük olması, kendini kontrol etme yeteneğinin olmaması veya düşük olması, agresif kişilik yapısına sahip olması, uyumsuz davranışlar sergilemesi ve sosyal değerlere yabancı olması şeklinde ifade edilmektedir (Aydoğdu, 2013).

Aile ile ilgili risk faktörleri ise ebeveynlerden birinin ya da ikisinin hasta olması, ebeveynlerin boşanması, ebeveyn ve çocuk arasında yeterli düzeyde iletişim ve bağlanma duygusunun olmaması, tek ebeveyne sahip olma, aile içi şiddet ve cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (Adger, 2000).

Toplumsal risk faktörlerine bakıldığında düşük ekonomik gelir düzeyine sahip olma, okul ya da ev hizmetlerinin yetersiz olması, ihmalkarlık, çevrenin olumlu rol model olmaması, işsizlik, göç, doğal afet psikolojik, duygusal ve sözlü şiddet şeklinde ifade edilmektedir. Risk faktörlerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki olumsuz etkileri oldukça açık bir şekilde ifade edilmektedir (Sarıkaya, 2015).

Risk faktörlerini azaltan unsurlar ise koruyucu faktörler kapsamında incelenmektedir. Okul ve aileler, toplum, çocuklar ve gençler için sosyal hizmetler psikolojik dayanıklılık düzeylerini yükselten kriterler olarak tanımlanmaktadır. Risk faktörlerinin önceden belirlenerek olumsuz sonuçların belirlenmesi ve en aza indirgenmesi, olumsuz sonuçlara karşı alternatif çözüm önerilerinin bulunması risk faktörlerinin negatif etkilerini en aza indirmektedir (Tümlü ve Recepoğlu, 2013).

1.5. Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili birden fazla kişilik özelliği bulunmaktadır. Umut, özsaygı, özgüven, olumlu duygusallık, yaşam doyumu, iyimserlik psikolojik dayanıklılıkla ilişkili olan kişilik özellikleri arasında yer almaktadır. Aynı zamanda kişinin uysal ve sakin olması, iletişim yeteneğinin yüksek olması gibi kriterler de psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olmaktadır (Aydoğdu, 2013).

Literatürde yer alan çalışmalarda psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin birtakım özellikleri olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin doğuştan gelen ve sonradan kazanılan kişisel özellikleri aşağıda maddeler halinde verilmiştir; (Aktan ve Önder, 2018).

- Uysal ve sakin bir mizaca sahiptirler.
- Başkalarından olumlu tepkiler alabilme yeteneğine sahiptirler.
- İletişim becerileri yüksektir.
- Başkalarına karşı sevecen olabilmektedirler.
- Başkalarına karşı empati kurabilirler.
- Kimlik duygusuna sahiptirler.
- Özgüvenleri yüksektir.
- Bağımsız hareket etme yetenekleri yüksektir.
- Bir amaca veya gelecek duygusuna sahiptirler.
- Sağlıksız kişiler ve ortamlardan kısa süre içerisinde uzaklaşırlar.
- Eleştirel düşünme ve eleştiriye açık olma yetenekleri oldukça yüksektir.
- Kimlik duygusuna sahiptirler.
- Öz saygı ve benlik saygı düzeyleri oldukça yüksektir.
- Girişken yaratıcı ve düşünme yeteneği yüksek bireylerdir.
- Fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı oldukları görülmektedir.
- Akademik ve sosyal yaşam içerisinde genellikle başarılıdır.
- Toplum genelindeki olumsuz olayları olumluya çevirebilmek için alternatif çözüm önerileri geliştirirler.
- İyimser düşünürler.
- Kontrol, bağlanma ve meydan okuma boyutlarını yerine getirirler.

BÖLÜM 2: BENLİK KAVRAMI

2.1. Benlik Kavramı

Benlik kavramı William James tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. 1890'lı yıllarda James öncülüğü ile başlayan çalışmalar benlik kavramının oldukça değişken bir yapısı olduğunu ortaya koymuştur. İnsan davranışlarını inceleyen bilim dalları benlik kavramı ile yakından ilgilenmektedir. Varoluşsal açıdan incelendiğinde bireylerin birbirinden farklı kılan en temel kriter benlik kavramı olarak tanımlanmaktadır. Dünya üzerinde yaşayan tüm insanların birbirinden farklı benlik kavramı bulunmaktadır. Kişinin kendisine özgü düşünceler oluşturması doğasında var olan özelliklerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Kişi bu sayede dünya ile ve çevresindeki insanlar ile iletişime geçmektedir. Kişinin kendisiyle ilgili geliştirmiş olduğu düşünce grupları benlik kavramının oluşmasında etkili olmaktadır (Güneş, 2022).

Benlik, insanoğluna doğuştan gelen bir özellik değildir. Bireyin dünyaya geldikten sonra yaşamış olduğu tecrübeler ve kendini gerçekleştirmeyle doğrudan ilişkilidir. Kişinin kendi deneyimleri, yaşadığı sosyal çevre, aile ortamı, benlik duygusunun gelişimini doğrudan etkilemektedir. Bu gelişim hayat boyunca devam etmektedir. Benlik saygısının temelleri çocukluk dönemine dayanmaktadır. En önemli yapılanması ise ergenlik dönemindeki yaşantılardır. Kişi kendisinde var olan ve gelecekte var olmasını istediği benlik duygularını ergenlik dönemi içerisinde şekillendirmektedir. Benlik, gerçeği tanımak ve gerçeğe adaptasyon sağlamak, çevreden gelen uyaranları seçmek, onları algılamak, düşünmek, kavramlar arasında iletişim kurmak ve bu kavramları değerlendirmek gibi birçok faaliyetten meydana gelmektedir (Sır, 2022).

Kişinin geleceğe dönük tasarımlarda bulunması ve çeşitli düzenekleri değiştirmesi de benlik kavramı doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Benlik, kişiliğe biçim veren çevresel ve kalıtsal etmenlerin bir sonucu olarak değerlendirilir. Kişinin psiko-sosyal gelişimi sırasında şekillenmektedir. Kişinin farkında olduğu algılayabildiği ya da bir parçası olarak nitelendirilen benlik aynı zamanda kişinin varoluşu ile ilgili bilgi vermektedir. Kişinin ben, kendim veya benim şeklinde ifade ettiği tüm olaylar benlik kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Benlik kavramı genel olarak bilimsel bir içeriktir ve

bilinçlilik halini yansıtmaktadır. Benlik, kişinin atıf merkezi olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2014).

Organizma içerisinde bir bütünü oluşturan benlik kavramı insanın yaşamış olduğu sosyal çevre, kalıtsal özellikler, karakteristik özellikler ve aile bireylerinin davranış şekillerine göre değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle tüm insanların hayata bakış açıları, benlik kavramları ve davranışları birbirinden farklı olarak değerlendirilmektedir. Gelişme ve olgunlaşma ile meydana gelen kişisel bilinçlilik benlik kavramı şeklinde tanımlanmaktadır. Benlik kavramı insanın toplum içerisinde bir yer edinmesini sağlayan bir kavramdır. Kişinin amaçları, değer yargıları, sınırları, yetenekleri, kimlikleri, doğrudan benlik kavramı ile şekillenmektedir. Bu nedenle çocuklarda ergenlik dönemine kadar herhangi bir benlik oluşumunun meydana gelmesi söz konusu değildir (Akduru, 2020).

Ergenlik dönemi itibari ile kişide benlik duygusu psiko-sosyal gelişime paralel bir şekilde gerçekleşmektedir. Benlik kavramı kişinin toplumsal yaşam içerisinde karşılaşmış olduğu yeni durumlar, roller ve hayat geçişleri gibi değişkenlerden etkilenmektedir. Bu dönem içerisinde kişinin herhangi bir kaza geçirmesi, doğal afet yaşaması, aile bireylerinin boşanması veya ölümler doğrudan kişinin benlik kavramı üzerinde etkili olmaktadır. Benlik duygusu kişinin hayatı boyunca biyolojik, sosyal ve gelişimsel süreçlerini kapsamaktadır. Birçok kuramcı ve araştırmacıya göre benlik kavramı kişinin kendisiyle ilgili oluşturmuş olduğu düşünceler, kuramlar, tutumlar ve şemalar şeklinde açıklanmaktadır (Tahtacı, 2022).

Ampirik ve kuramsal çalışmalara bakıldığında benlik kavramının çok boyutlu olduğu görülmektedir. Çok yönlü imajların, şemaların, kuramların ve hedeflerin toplamı benlik kavramı olarak rapor edilmektedir. Benlik kavramının sosyal bilinç yapısına sahip olması, sosyal güdülenmeyi, psikopatolojiyi ve duygu durumlarını doğrudan etkilemektedir. Benlik kavramı bir tarafta kalıcı özellikler, amaçlar, arzular, güdüler ve libido gibi içsel süreçlere yükleme yapmaktadır. Kişiler arası ilişkilerin gerçekleşmesinde benlik kavramının yeri ve önemi oldukça büyüktür. Literatür incelendiğinde benlik kavramı ile ilgili çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle benlik kavramı farklı kuramlara dayandırılarak açıklanmaktadır (Işık ve Çiçek, 2020).

Sigmund Freud benlik kavramı ile ilgili yapısal bir model geliştirmiştir. Yapısal model içerisinde benlik kavramını ego karşılarken, alt benliği id, üst benliği ise süper ego karşılamaktadır. Bencillik davranışının temelinde ise yalnızca isteklerimizi tatmin etme ve gerçekleştirme davranışı yer almaktadır. Bireylerin toplum içerisinde ne yapıp ne yapmayacağı doğrudan süper ego kavramıyla ilişkilendirilmiştir. Benlik kavramı bazı çalışmalarda etkileşimci kuram ile ilişkilendirilmektedir. Etkileşimci kurama göre insan, iletişim, zihin, dil ve toplum gibi kavramlar doğrudan benlik kavramı ile beraber incelenmektedir. Kişinin çevresindeki diğer insanlar ile kurduğu sosyal ilişki ve etkileşimler benlik kavramının oluşmasını sağlamaktadır (Boz, 2022).

2.2. Benlik Kavramı İle İlgili Görüşler

Benlik kavramı kişinin karşılaşmış olduğu yeni durumlar, hayat geçişleri ve roller gibi değişimlerden çok kolay bir şekilde etkilenen, sürekli ve dinamik özelliğe sahip karmaşık bir süreçtir. Benlik kavramı kişiliğin farklı boyutlarında olduğu gibi hayat boyunca devam etmektedir. Kişinin sosyal, gelişimsel ve biyolojik süreçlerde karşılaşmış olduğu deneyimler benlik kavramının çok boyutluluğu olarak ifade edilmektedir. Benlik kavramının gelişiminde ve oluşumunda birçok görüş bulunmaktadır. Bunun temel sebebi benlik kavramına etki eden birçok faktörün olmasıdır. Benlik kavramıyla ilgili düşünceler, tutumlar, şemalar ve kuramlar benlik kavramının açıklanmasında etkili olmaktadır (Sır, 2022).

Literatürdeki kuramsal ve ampirik çalışmalara bakıldığında benlik kavramının çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. William James benlik kavramı ile ilgili ilk çalışma yapan ve geliştiren kişidir. Felsefe, sosyoloji ve psikoloji biliminde William James'ın benlik kavramı ile ilgili psikolojideki yerinden söz edilmektedir. Bu araştırmacının psikoloji bilimine yapmış olduğu katkılar oldukça yüksektir. James eserlerinin en uzun bölümlerinde benlik bilinci konusunu işlemiştir. Önceki dönemlerde felsefi problemlerle ilgilenen araştırmacı daha sonra benlik kavramı ile psikoloji bilimine de katkı sağlamaya başlamıştır (Boz, 2022).

Benlik kavramı algılama, hatırlama ve düşünme işlevlerini yerine getirmektedir. Bilimin konusunun nesne özelliğinde olması gerektiği için psikolojinin temel konusu haline gelmiştir. İnsan toplumsal bir varlıktır; toplum içerisinde olumlu veya olumsuz birçok

olay ile karşı karşıya gelmektedir. İnsanların olaylar karşısında vermiş olduğu tepkiler benlik görüşleri ile açıklanmaktadır. James'a göre benlik kavramının oluşumunda sosyal benlik, maddesel benlik gibi kategorilerin olduğu düşünülmektedir. Maddesel benlik bireyin diğer kişiler ve maddeler ile özdeşleşmiş hale gelmesidir. Örneğin; bir iş adamının büyük bir para kaybetmesi sonucunda intihara teşebbüs etmesi gibi. Ruhsal benlik ise kişinin kendi ruhsal durumunu nasıl algıladığı veya değerlendirdiği ile ilgilidir (Tahtacı, 2022).

Sosyal benlik insanların zihninde onları tanıyanlara karşı oluşturduğu imaj ya da değer şeklinde ifade edilmektedir. Benlik kavramı davranışçılık kuramı ile özdeşleştirilmektedir. Davranışçılık yaklaşımının etkisi benlik kavramının oluşumunda etkili olmuştur. Davranışçılık paradigmasındaki yöntem ve teknikler benlik saygısının oluşumunda kullanılmaktadır. Benlik kuramında bulunan zihin, duygular ve bilinç subjektif olguları meydana getirmektedir. Benlik kavramının gelişiminde ego, süper ego ve psikanaliz gibi yaklaşımların da etkili olduğu düşünülmektedir (Güven, 2022).

Sigmund-Freud'un düşünce biçiminde benlik yaklaşımı doğuştan gelen bir kavram değildir. İnsan yaşantısı içerisindeki tecrübeler, travmalar veya hayal kırıklıkları insanın benlik saygısının gelişiminde etkili olmaktadır. Freud'un ego ile ilgili dönüşümü şu şekilde ifade edilmektedir. Ego bilinçli düşünce ve değerlerden oluşan bastırılmış bilinç dışı arzu, istek ve dürtüler olarak ifade edilmektedir. Toplum genelinde ego ve süper egoya bağlı olarak gerçekleştirilen birçok davranış türü bulunmaktadır. Freud'a göre insanların ego, süper ego veya davranış geliştirmeleri benlik kimliklerinin oluşmasıyla ilişkilendirilmektedir. Jung benlik kavramı ile ilgili görüşler sunan bir diğer felsefeci olarak bilinmektedir. Bu araştırmacıya göre benlik, egonun bir şablonu olarak değerlendirilmektedir (Boz, 2022).

Benlik ruhun çekirdeğidir ve benlik davranışların merkezi olarak tanımlanmaktadır. Kişide benliğin oluşması yalnızca bir merkez değil aynı zamanda bilinç ve bilinçaltı duygu ve düşünceleri çevrelemektedir. Kişide benlik duygusunun oluşması büyük bir çaba harcamadan veya olgunlaşmadan gerçekleşmemektedir. Bireyselleşme süreci doğal bir süreç olarak kabul edilip yaşanmaya ve fiziksel gelişime bağlı olarak pekiştirilmektedir. İnsan bedeni yaşanmaya ve tecrübe kazanmaya programlı bir şekilde faaliyet göstermektedir. Benlik kavramını bireyselleşmenin son noktası olarak

tanımlamaktadır. Adler benlik kavramı ile ilgili olarak hayat biçimi ve yaratıcı benlik üzerine çalışmalar gerçekleştirmiştir. Burada benlik kavramı ile ilgili görüşlerine yer vermiştir (Muti, 2022).

Kişinin kendi kişiliği ile ilgili yaratıcı benliğinin olduğunu düşünmektedir. Benlik, hayata şekil veren şahsi ve kişinin kendine özgü davranış bütünüdür. Kişinin geliştirmiş olduğu hayat tasarısı olarak da ifade edilmektedir. Kişinin amaçlarını, kendisine ve dünyaya yönelik görüşlerini ve hedeflerini göstermektedir. Çalışmalarında genellikle benlik ve ego kavramının kişilik ile ilgili çalışmalarda belirleyici bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Hümanist psikolojiye göre benlik kavramı ile ilgili görüşler de oldukça dikkat çekicidir. Hümanist psikolojide fenomenolojik yaklaşım üzerinde durulmaktadır

1960'lı yıllara gelindiğinde hümanist yaklaşım ismi verilen psikolojide analizden ve davranışçılık kuramından söz edilmektedir. Fenomenolojik yaklaşıma göre insan davranışlarını şekillendiren en önemli etken, kişinin kendisini ve çevreyi algılama biçimidir. İnsanların herhangi bir rahatsızlığı veya kişiye yönelik düşünceleri ile ilgili algıları onların sosyal yaşam içerisinde davranışlarını şekillendirmektedir. Organizmanın en temel hedefi, kendini gerçekleştirme eğilimi olarak ifade edilmektedir. Organizmanın korunmasına ve büyütülmesine hizmet eden tüm oluşumlarda benlik kavramını geliştirmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir (Kapoor, 2022).

Rogers güvenlik kavramı ile ilgili çalışmalarında ideal benlik üzerine görüşlerini bildirmiştir. Aynı zamanda çalışmalarında kişilik kuramı yerine benlik kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Benlik kavramı ile kişilik kuramı bu araştırmacıya göre birbirine benzemektedir. İdeal benlik kişinin sahip olduğu ya da ulaşmak istediği değerler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Gerçek benlik ve ideal benlik arasındaki mesafenin artması kişide anksiyetenin oluşmasına neden olmaktadır. Benlik kavramı ve benlik kavramını destekleyen değerlerin artması hayatın ilk dönemlerinden ilerleyen süreçlere kadar devam etmektedir (Güneş, 2022).

Benlik kavramı ile ilgili çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalara bakıldığında benlik kavramı ile ilgili farklı öğelerden söz edildiği görülmektedir. Bu öğeler arasında çok küçük farklar olması nedeniyle bazı araştırmalarda bu kavramların birbirine karıştırıldığı görülmektedir. Ancak benlik algısı, benlik imgesi, benlik tasarımı,

benlik farkındalığı gibi kavramlar incelendiğinde bakış açısı tanımlama ve soyutluk açısından büyük farklar olduğu görülmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak benlik kavramı ile ilgili görüşler benlik görüşleri, benlik algısı ve ideal benlik olmak üzere üç ana başlık altında incelenmektedir. Araştırmanın bu kısmında benlik kavramı ile ilgili felsefeci, sosyolog ve psikologların görüşleri verildikten sonra bu görüşler ile ilgili faktörler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

2.2.1. Benlik Yaklaşımları

Freud benlik için “ego” kelimesini kullanmıştır. Zihinsel süreçleri açıklarken bilinçdışının önemine vurgu yapmıştır. Zihinsel süreçleri, bilinçdışının üzerindeki bir adaya, bir buz kitlesinin tepesine benzetmiştir. 1920’li yıllardan sonra Freud zihni açıklamak için üç unsurlu bir model önermiştir: “id”, “ego” ve “süper ego”. Bu model aşağıdaki şekilde açıklanmıştır: Zihnin, istek ve ihtiyaçların hemen karşılanmasını isteyen ilkel kısmı iddir. Zamanla, sosyalleştikçe, idin ihtiyaçlarını görmezden gelmeye, çevreyle uyumlu hale getirmeye çalışırız ancak id hiçbir zaman tamamen yok olmamakta; taleplerini rüyalar, nevrotik belirtiler, dil sürçmeleri gibi durumlarla belirtmektedir (Freud, 1923).

Ego ise zihnin akılcı kısmıdır ve kişinin dış çevreyle adaptasyonunu sağlamakta, idin isteklerinin karşılanıp karşılanmayacağına ya da hangi koşullarda bunların gerçekleşebileceğine karar vermektedir. Ayrıca Freud id ve ego arasındaki ilişkiyi bir at ve sürücüsü örneği ile ifade etmiştir. Buna göre, bir at, sürücüsünü zaman zaman üzerinden atabilse bile, çoğu zaman sürücünün kontrolündedir. Süper ego ise, egonun id üzerindeki kontrolüne benzer şekilde ego üzerinde kontrol sağlamaya çalışmaktadır (Freud, 1923).

Freud’a göre, hayatın ilk döneminde insan yavrusu narsistik bir eğilimdedir. Büyüdükçe, ego gelişmekte ve kişi dünyanın merkezindeymiş hissinden uzaklaşarak, diğer insanların varlığına göre davranmaya başlamaktadır. Süper ego ise egonun gelişimiyle birlikte gelişir ve amacı egoyu kontrol etmektir. Süper egonun amacı egoyu sosyal olarak en kabul edilebilir şekilde kararlar vermeye yöneltmektir; bir başka deyişle, süper ego toplumun ne düşündüğü, ailemizin bize ne öğrettiği, iş ortamında nasıl davranılması gerektiği gibi düşüncelerdir. Süper ego, egonun mükemmel hatta imkânsız koşulları

gerçekleştirmesi amacındadır. Ego, idin istekleriyle süper egonun doğruları arasında bir bağlantıdır (Freud, 1923).

Geçtan, Freud ve ego-psikanalistlerinin bazı savunma mekanizmalarından söz ettiklerini belirtmiştir. Bu savunma mekanizmaları hayatın zorluklarıyla başa çıkmak ve psikolojik anlamda kendini korumak amaçlıdır. Ego-psikanalistleri egonun “baskı”, “yadsıma-düşleme”, “neden bulma”, “yansıtma”, “ödünleme”, “yüceltme”, “özdeşleşme”, “içleştirme”, “yön değiştirme”, “duygudaşlık-boyun eğme”, “duygusal soyutlanma”, “yapma-bozma”, “karşıt tepki oluşturma”, “dönüşme”, “somatizasyon” savunma mekanizmaları ile korunduğundan bahsetmişlerdir (Geçtan, 2000). Jung Freud’dan etkilenmiş ancak fikirlerine yeni yaklaşımlar getirmiştir (Jung, 1971).

Jung bilinç dışını ego kavramına katkıda bulunan bir unsur olarak tanımlamış; “kişisel” ve “ortak” bilinçdışı olarak sınıflandırmıştır. Kişisel bilinç dışı, bastırılmış ancak tetikleyici bir olay olması durumunda açığa çıkabilecek yaşantılarken, ortak bilinç dışı ise, insan zihninin tarih öncesinden bu yana aktarılan davranışlar, anılar, deneyimlerden oluşmaktadır. Ayrıca Jung, bunları arketipler olarak adlandırmıştır. Örneğin “persona” (maske) arketipi, kişiliğimizin diğer insanlara açtığımız kısmıdır. Jung, kişilik gelişiminin çocukluktan başlayarak orta yaşlara kadar sürdüğünü ve insanın hep kendini geliştirmek istediğini savunmuştur. Bununla beraber, Jung için benlik kavramı yetişkinliğe ilişkin bir kavramdır (Jung, 1971).

Jung benliği “psişenin bütünü” olarak tanımlamış ve benlik kavramı ile ego kavramını ayrı tutmuştur. Jung’a göre benliğin kaynağı çoğunlukla bilinç dışıdır ve kendini fark etmek için ego gerektiğinden, benliğin var olması için de ego gereklidir (Jung, 1971).

2.2.2. Benlik Algısı

Benlik algısı bireyin kendi hakkında düşünceleri, inandığı duygular ve kendini değerlendirme biçimi olarak ifade edilmektedir. Benlik algısının gelişimi veya oluşumu toplum genelinde insanların yaşamış olduğu tecrübeler doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bireyin kendi hakkındaki görüşleri, yetenekleri, arzuları, ilgileri, sınırlılıkları, davranışları veya ilgisizlikleri doğrudan yorumlanmaktadır. Kişinin herhangi bir olaya vermiş olduğu tepki doğrudan benlik algısı ile ilişkilendirilmektedir. Olumsuz olaylar

karşısında verilen stres tepkisi veya sakin kalma durumu kişinin benlik algısıyla ilişkilendirilmektedir. Algı bozukluğuna bağlı olarak gelişen birçok psikolojik sağlık problemi bulunmaktadır. Toplum içerisinde kişilerin umutsuzluğa kapılması, çaresiz hissetmesi benlik saygısının düşmesi, psikolojik dayanıklılık düzeyinin azalması benlik algısının olumsuz yönde gelişmesiyle ilişkilendirilmektedir (Boz, 2022).

Kişinin kendisiyle ilgili benlik algısı yorumu, geleceğe yönelik umudu, beklentileri ve görüşlerini de etkilemektedir. Benlik algısı genel olarak 4 ana boyutta incelenmektedir. Aracı olarak benliği algılama, devamlılık olarak benliği algılama, öteki insanlarla ilişkilerde benliği algılama, değer ve hedeflerin somutlaştırılması olarak benliği algılama şeklinde ifade edilmektedir. Aracı olarak benliğe algılama boyutu yapılan her türlü faaliyet için verilen tepkiler bütünüdür. Tepkilerin olumlu veya olumsuz verilmesi kişinin geçmiş dönemlerde yaşadığı tecrübeler ve travmalar ile açıklanmaktadır. Bu nedenle özellikle ölüm, doğal afet, kaza, taciz veya tecavüz geçmişi olan bireylerin aracı olarak benlik algılamalarını olumlu yöne çevirmek için psikolojik destek verilmektedir (Güneş, 2022).

Devamlılık olarak benliği algılama kavramının geçmişin yüklerini bugünkü geleceğe taşıyan yansıtıcı benlik değişimi olarak tanımlanmaktadır. Benliğin devamı kişide kalıcı bir obje haline gelmektedir. Burada kişide olumsuz duygu ve düşüncelerin giderilerek yerine olumlu düşüncelerin getirilmesi için destek verildiği bilinmektedir. Öteki insanlarla ilişkide benliği algılama boyutu kişinin oluşumunda insanlar arası ilişkilerin gelişiminde ve sosyal etkileşimde oldukça önemlidir. Kişinin fiziksel ve ruhsal sağlık durumu benlik algısının gelişmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Benlik saygısının gelişmesinde başka kişilerin birey hakkındaki düşünceleri dikkate alınmaktadır (Sır, 2022).

Öteki insanlarla ilişkide benliği algılama faaliyetlerinin pozitif yönde gelişebilmesi için kişinin insanlar ile iletişiminin sağlıklı olması beklenmektedir. Değer ve hedeflerin somutlaştırılması olarak benliği algılama boyutu, kıskançlık, suçluluk, saygınlık, kibir gibi olgular anlamına gelmektedir. Genellikle narsist kişilik bozukluğuna sahip olan insanlarda hedef ve değerlerin somutlaştırılması olarak benliği algılama boyutu görülmektedir. Hayatta mutlu olmayı ya da tatminkâr olmayı hedefledikleri başarılar olarak görmektedirler. Sosyal etkileşimleri oldukça zayıftır. Benlik algısı kavramına göre

kişiler başkalarının duygularını, inançlarını ve davranışlarını kendi duygu davranış ve inançlarının yaşadığı ortamı inceleyerek çıkarımlarda bulunmaktadır. Bir nevi benlik algısı gerçekleştirilirken karşılaştırma yapılmaktadır (Karaçavuşoğlu, 2022).

Bireyin kendisi ile ilgili algısı benlik kuramında açıklanmaktadır. Bu kurama göre toplum içerisinde kendini belirli bir etnik gruba göre tanımlayan kişi kendisi ve etnik grup arasında sosyal ve fiziksel benzerlikleri algılamak, etnik grupta bulunan diğer bireylerden farklılıklarını da algılamaktadır. Kişilerin algı düzeyleri ve şekilleri kendileri ile ilgili kimlik oluşumlarını doğrudan etkilemektedir. Tüm insanlar birbirinden farklı karakteristik özelliklere sahiptir. Farklı çevrelerde ve farklı tecrübeler ile yetişmişlerdir. Bu nedenle kişilerin birbirinden farklı benlik algılarının olduğunu söylemek mümkündür (Tahtacı, 2022).

2.2.3. İdeal Benlik

İdeal benlik, benlik kavramının bir türü olarak değerlendirilmektedir. Kişinin toplumsal ve sosyal yaşam içerisinde sahip olmak istediği özellikler ve kimlik oluşumu olarak ifade edilmektedir. Temelde insan kişiliği, duyguları, inançları ve değerleri çeşitli koşullar altında benimsemektedir. İnsanın toplum içerisinde yaşamış olduğu tecrübeler doğrudan algılarına ve davranışlarına yansımaktadır. Kişinin kendisiyle ilgili olumlu duygular geliştirmesi doğrudan ideal benlik oluşumunu etkilemektedir. İdeal benlik kişinin özünde olmak istediği kişidir. İnsanların başarıma azmi, mutlu olma isteği, insanlar tarafından değer görme isteği ideal benliğin gelişiminde etkili olmaktadır (Sır, 2022).

İnsanın kendini gerçekleştirmesi ve yeteneklerinin farkına varması ideal benlik kavramı ile ilişkilendirilmektedir. İdeal benliğe sahip olan kişiler özünün farkındadır. Duygusal deneyimlere açıktır. Yaratıcıdır. Hislerine güvenmektedir. Özgüvenlidir ve tatminkardır. Benlik oluşum evrelerinde ideal benlik kavramının önemli bir rol model olduğu düşünülmektedir. Kişilerin öz değer ve özgüven duyguları ideal benlik yaklaşımlarıyla pekiştirilmektedir. İdeal benlik insanın pozitif tutum ve öz değer ihtiyaçlarından meydana gelmektedir. Kişilerin toplum içerisinde hedeflerini ve tutkularını temsil etmektedir. Dinamik bir yapıya sahiptir ve zaman içerisinde değişime uğramaktadır (Muti, 2022).

Benliğin geliştirilmemesi ve olumlu tutum ve davranışların ortadan kalkması kişide psikolojik problemlerin oluşmasına neden olmaktadır. Bireyler yaşamın zorluklarına karşı kaçınma eğilimi göstermektedirler. Belirgin bir şekilde temel ihtiyaç olan pozitif tutum sosyal ilişkilerde değer, saygı ve sevgi görme ideal benlik kavramının geliştirilmesini sağlamaktadır. İdeal benlik ve gerçek benlik birbirleri ile tutarlı olmak zorundadır. Kişinin ideal benliği deneyimlerinde ve yaşamında tutarlı olmayabilir. Bu nedenle bir kişinin ideal benliği ile gerçek benliği arasındaki temel fark bu kişinin karakteristik özellikleri ve çevresi olarak tanımlanmaktadır. Tüm insanların gerçek benlikleri ve ideal benlikleri arasında belirli farklar bulunmaktadır (Güneş, 2022).

İnsanların toplum içerisinde belirli imaj yaratması ideal benliğini ortaya koymaktadır. Çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine kadar yaşanan tecrübeler, hissedilen duygular ideal benlik yaklaşımının geliştirilmesinde etkili olmaktadır. İdeal benlik kavramının gelişimi ile ilgili öz şefkat, öz saygı, özgüven ve öz değer gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. İdeal benlik bir insanın toplum içerisindeki sınırlarını, davranışlarını, zayıf ve güçlü yönlerini, düşüncelerini, algılarını ve tutumlarını temsil etmektedir. Felsefi, sosyolojik ve psikolojik araştırmalarda ideal benlik ile ilgili değerlendirmeler yapılırken, kişinin demografik özellikleri ve çevresel faktörler üzerinde durulmaktadır. İdeal benlik algısı kişinin inançlarını, koşullarını, değerlerini ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Bu nedenle ideal benlik oluşumunda çocukluk ve ergenlik döneminde kişinin rol model olarak belirlediği kişinin temel özellikleri dikkate alınmaktadır (Dinç, 1992).

2.3. Benlik Saygısı Kavramı

Benlik saygısı kişinin kendisine yönelik düşünce, bilgi, algı ve inançlarının tümü olarak tanımlanmaktadır. Kişinin çevresindeki diğer insanların gözünde başarılı, değerli ve yeterlilik duyguları ile donatılması benlik saygısının temellerini meydana getirmektedir. Benlik saygısı yüksek olan kişilerin problem çözme becerileri ve iletişim yetenekleri oldukça yüksektir. Aynı zamanda bu kişilerin akademik ve sosyal yaşamda lider ve yaşam kalitelerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir. Benlik saygısı düşük olan insanlarda ise yüksek düzeyde kaygı, depresif semptomlar, yeme bozuklukları, davranışsal bozukluklar, duygu durum bozuklukları, anksiyete, düşük düzeyli motivasyon gibi sorunların olduğu görülmektedir (Zhau vd., 2020).

Benlik saygısı düşük olan bireylerin özgüven düzeyleri düşük olduğu için sosyal yaşam içerisinde genellikle içine kapanık ve iletişimden uzak bir yaşam sürdürdükleri düşünülmektedir. Benlik saygısının gelişiminde genel olarak dört temel unsur görev almaktadır. Bunlar;

- Bireyleri etkileme ve kontrol,
- Bireyler tarafından sevilme ve kabul edilme duygusu,
- Ahlaki değerlere bağlılık gösterme duygusu,
- Kişinin kendisine veya karşısında bulunan kişilere yönelik istekleri karşılama yetkinliği olarak açıklanmaktadır (Güven, 2020).

Kişinin hayatında değerli olan diğer bireyler ile ilgili düşünceleri benlik saygısının gelişimi için oldukça önemlidir. Kişide benlik saygısının olumlu veya olumsuz yönde gelişmesi doğrudan karakteristik özellikler, aile yaşamı ve çevre ile açıklanmaktadır. Sosyal hayat, spor faaliyetleri, eğitim, kişinin belirli bir alanda yetkin olma gibi unsurlar benlik duygusunun gelişmesini sağlamaktadır. Benlik saygısı genel olarak kişinin kendisinden memnun olma durumudur. Kişinin kendisini olumlu, değerli ve sevmeye layık bulmasıdır. Kendini olduğu gibi kabul etmesi ve özüne güvenmesidir. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin genellikle geleceğe umut ile baktıkları ve iyimser davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Benlik saygısı kişinin kendisini ne olarak gördüğünü ve kabul edilme ya da reddedilme beklentilerinin bir sonucudur. Kişinin kendisinin değerli olup olmadığını ya da ne kadar değerli olduğunu gösteren bir kavramdır (Kapoor vd., 2022).

Benlik saygısı kişinin yaşamını tatminkâr bir şekilde geçirmesini, amaca yönelik faaliyetlerde bulunmasını, diğer insanlarla sürekli ve sağlıklı bir iletişim kurmasını, yüksek düzeyde topluma uyum göstermesini, başarılı olmasını, geleceği doğru bir şekilde planlamasını sağlamaktadır. Benlik saygısı benlik kavramının benimsenip benimsenmediğini göstermektedir. Kişinin kendi kendisini değerlendirmesi sonucunda oluşan benlik kavramı onay alma durumu şeklinde ifade edilmektedir. Aynı zamanda benlik saygısı kişinin benliğine karşı sahip olduğu tutuma göre farklılık göstermektedir (Tahtacı, 2022).

Benlik saygısı kişinin psikolojisini ve yapmış olduğu davranışları doğrudan etkilemektedir. Kişinin kendi kendine olan içsel konuşmalarından doğrudan etkilendiği gibi çevresel uyaranlardan da etkilenmektedir. Çocukluk döneminde anne ya da babasından sözlü veya psikolojik şiddet görmüş bir kişinin benlik saygısının düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda kişinin akran zorbalığına uğraması, ihmal ve istismara uğraması yine düşük benlik algısının gelişmesine neden olmaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin yaşam kalitesi doğrudan artmaktadır. Aynı zamanda depresyona karşı en önemli önleyici faktörlerden birisi benlik saygısının yüksek olmasıdır (Karaçavuşoğlu, 2022).

Benlik saygısı kişinin kendi kendine sevgi ve saygı duymasını sağlamaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin kendileriyle ilgili beklentileri yüksektir. Bu nedenle başarma azmi içerisindeyler. Olumlu tutumları doğrudan başarılı sonuçlar elde etmelerini sağlamaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireyler genellikle özgüvenleri yüksek bireyler olarak tanımlanmaktadır. Farklı görüşlere karşı esnek olan bu kişiler eleştirel düşüncelere karşı hoşgörülüdürler. Özgüven, iyimserlik, başarılı olma arzusu gibi olumlu özelliklerinin yanında başkaları tarafından değerli bulunma inancına sahiptirler. Düşük benlik saygısı geliştirmiş olan kişiler ise duygusal ve davranışsal bozukluklar yaşamaktadırlar (Muti, 2022).

Benlik saygısı düşük olan bireylerin özgüvenleri düşüktür ve kolayca umutsuzluğa kapılırlar. Kriz yönetimini gerçekleştiremezler veya olumsuz bir koşul durumunda B planı oluşturamazlar. Herhangi bir tartışma esnasında eleştiri almaktan son derece çekinirler. Kendi fikirlerini ifade edemezler katılımcı olmaktan çok toplum içerisinde dinleyici olmayı tercih ederler (Güven, 2022).

2.3.1. Benlik Saygısı İle İlgili Yaklaşımlar

Benlik saygısı, benlik kavramının onaylanması ile birlikte meydana gelen beğeni ve tatmin duygusudur. Benlik saygısının yüksek olabilmesi için çocuğun sosyal, ekonomik düzeyi yüksek olan, kültürlü ve iletişim yeteneği yüksek bir ailede büyümüş olması beklenmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı daha hoşgörülü, güven verici ve esnek bir yaklaşım içerisinde olması gerekmektedir. Bunun temel sebebi benlik saygısının sosyal gelişim sürecinde temellerinin atılmasıdır. Yani çocukluk ve ergenlik dönemi

içerisinde benlik saygısı oluşumu gerçekleşmektedir. Benlik saygısının gelişimini sağlayan 5 psikolojik seçicilik mekanizması bulunmaktadır (Han vd., 2022).

- Değer birimine göre seçicilik,
- Standartlara göre seçicilik,
- Durumsal seçicilik,
- Kişiler arası seçicilik,
- Yorumlamada seçicilik gibi uygulamalar doğrudan benlik saygısı ile ilgili görüşleri yansıtmaktadır.

Benlik saygısının gelişiminde kişilik önemli bir boyuttur. Kişinin yaşantısında önemli bir yere sahip olan insanlardan gördüğü saygı, sevgi ve kabul görülme derecesi benlik saygısının oluşumunu sağlamaktadır. Bireyin toplumsal veya sosyal yaşam içerisinde başarılı olması, sahip olduğu statü, başkaları tarafından olumlu olarak değerlendirilmesi, benlik saygı düzeyinin yükselmesini sağlamaktadır. Fekler güvenlik saygısı ile ilgili 5 temel adımdan söz etmektedir (Güven, 2022).

Öncelikle çocuklar için yetişkinler kendi kendilerini övmelidir. Çocuklar anne ve babayı model olarak görmektedirler. Bu nedenle çocuğun kendisini daha iyi ve güvende hissedebilmeleri için anne ve babanın birbirlerine karşı daha saygılı, hoşgörülü ve sevecen yaklaşımları gerekmektedir. Çocuk için önemli olan bireylerin kendilerine olan yaklaşımları ve saygılarıdır. Bu nedenle anne ya da babanın kendilerini övmesi veya birbirine karşı hoşgörülü olması çocuğun daha iyimser bir birey olmasını sağlayacaktır (Rennison, 2001).

Çocuklar kendi davranışlarını genel olarak daha somut ve gerçekçi bir şekilde değerlendirirler. Kişinin kendisiyle ilgili duyguları, davranışları, algı biçimleri ve benlik algısıyla ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle kişinin devamlı olarak kendisine somut veriler ve gerçeklere göre değerlendirmeleri beklenmektedir. Eğer ki çocuk gerçekçi olmayan temellere yönelik değerlendirilirse ya da böyle bir yaşantının içerisinde alıştırılırsa zaman geçtikçe büyük bir hayal kırıklığıyla karşı karşıya kalmaktadır. Burada ideal benlik ve gerçekçi benlik arasındaki uçurumun artması çocukta anksiyete belirtilerinin oluşmasını sağlamaktadır. Çocukların genel olarak mantıksal hedefler belirlemeleri beklenmektedir (Morris, 2002).

Araştırmalar genellikle olumsuz benlik saygısı olan çocukların amaçlarının ya da beklentilerinin gerçekçi olmayan verilere dayandığını göstermektedir. Bu nedenle çocuklarda kaybetme korkusu diğer insanlara göre daha yüksektir. Çocukların kendi kendilerini övmeleri için yeteneklerinin ve kişisel özelliklerinin fark ettirilmesi gerekmektedir. Gerek aile içerisindeki eğitim gerekse de okul içerisindeki eğitim ile birlikte çocuğun yeteneklerinin ve farkındalık düzeylerinin artırılması beklenmektedir. Çocukların pozitif yönde benlik saygısına sahip olabilmeleri için kendi kendilerini değerlendirmeleri ve değerlendirmelerini pekiştirmeleri beklenmektedir (Urban, 2005).

William James benlik saygısının gelişimi ile ilgili en önemli bilim insanlarından birisidir. Yapmış olduğu çalışmalarda her zaman vernik kavramının oluşumu ve benlik saygısıyla ilgili değerlere yer vermiştir. Benlik saygısı alanında çalışma yürüten bir diğer felsefeci Erik Ericsson olarak bilinmektedir. Ericsson benlik saygısının gelişim evrelerini ve toplumsal etkileşimlerini kendine has yöntemler kullanarak açıklamıştır. Kişinin gelişimini, insan yaşamını, kişinin toplumsallaşma sürecini, yoksunluk veya sosyal zenginlik basamakları altında incelemiş, kişiliğin gelişimini bu şekilde açıklamıştır. Ericsson insanın 8 çağı olarak isimlendirdiği bu evreleri şu şekilde ifade etmektedir;(Broke, 2009).

- Temel güvene karşı güvensizlik,
- Bağımsızlığa karşı utanç ve kuşku,
- Girişimciliğe karşı suç duygusu,
- Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu,
- Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası,
- Yakınlığa karşı yalıtılmışlık duygusu,
- Üreticiliğe karşı verimsizlik,
- Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk şeklinde ifade etmektedir

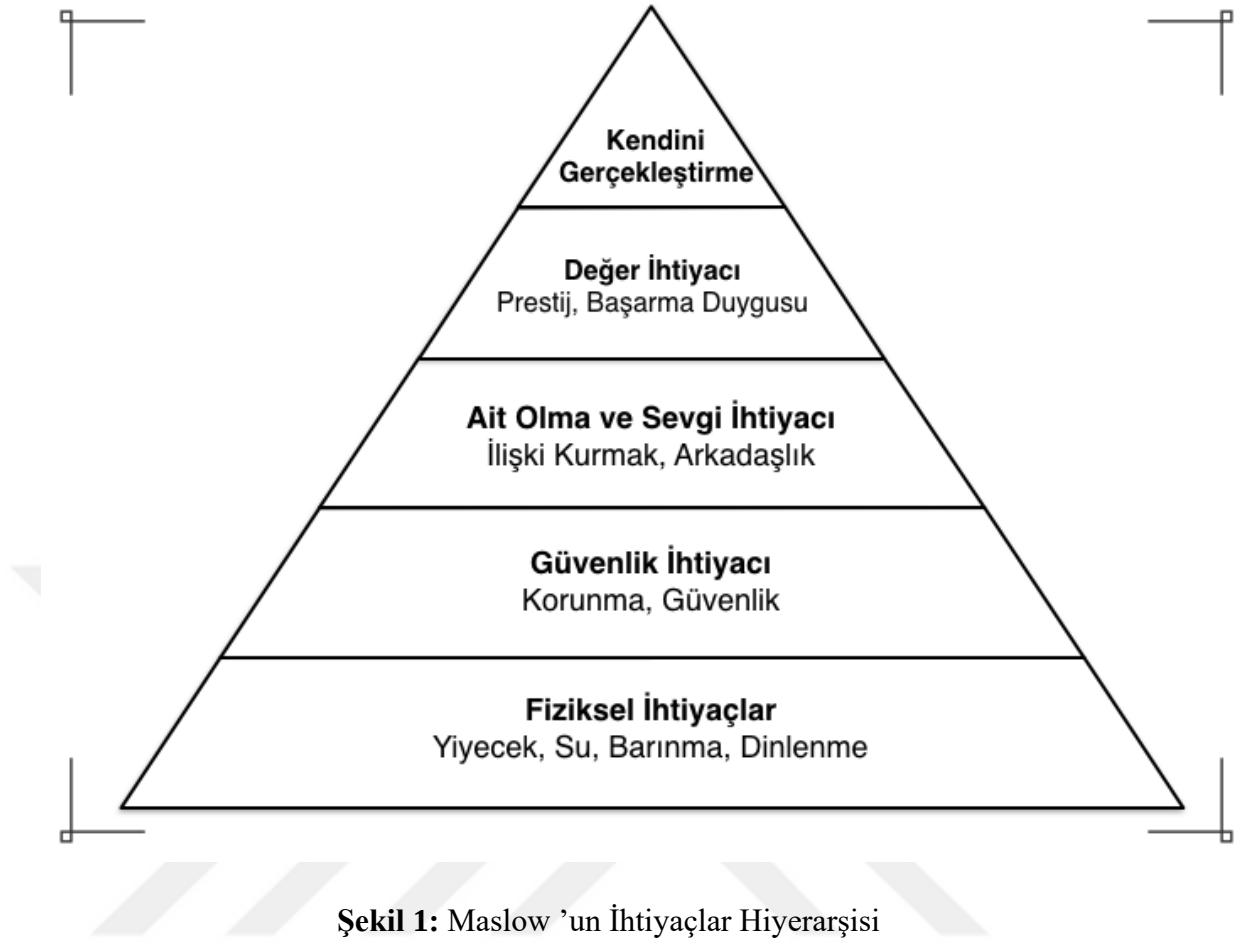
Tüm insanlar farklı yaşantılardan ve karakteristik özelliklerden meydana gelmektedir. Bu nedenle insanların benlik saygıları birbirinden farklı olarak değerlendirilmektedir. Benlik saygısıyla ilgili çalışmalar gerçekleştiren bir diğer felsefeci Freud olarak bilinmektedir. Freud kişilik kavramı ile ilgili açıklamalarda benlik kavramı ve benlik saygısını ayrıntılı bir bu şekilde açıklamıştır. Kişinin fiziksel, duygusal veya ruhsal açıdan iyi olması doğrudan benlik saygısını yükseltmektedir. Aynı zamanda benlik saygısına etki eden

temel faktörler üzerinde de bir takım çalışmalar yapmıştır. Benlik saygısını id, ego ve süper ego yaklaşımlarıyla ilişkilendirerek açıklamıştır. Benlik saygısıyla ilgili bir diğer görüş Maslow'a aittir. Maslow teorisi herkes tarafından bilinen ihtiyaçlar hiyerarşisi ile özdeşleştirilmiştir (Muti, 2022).

Kişinin içerisinde bulunduğu toplum ve bireysel özellikleri göz önünde bulundurulduğunda benlik saygısı daha temel ihtiyaç duyulan kavramlardan birisi olarak değerlendirilmektedir. Benlik saygısı kavramı ve benlik saygısı ile ilgili görüşler konusunda literatürde çok sayıda çalışmanın yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışmalar genel olarak benlik saygısı ile ilgili felsefecilerin, sosyologların ya da psikologların temel değerlendirmelerini içermektedir

Razı ve arkadaşları 2009 çalışmalarında genç bireylerin benlik saygısı, iletişim becerileri ve baş etme davranışlarını belirleme hedefiyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında yaş ile iletişim becerileri arasında olumlu yönde bir korelasyon olduğu görülmüştür. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin olumsuz durumlar ile baş etme davranışlarının daha yoğun olduğu tespit edilmiştir

Dinç 1992 çalışmasında lise öğrencilerinin psikolojik, cinsel, sosyal, uyumsal, benlik algılarının benlik saygısı ile arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Burada benlik saygısıyla ilgili değerlendirmeler yapılırken Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden yararlanılmıştır. Tüm felsefecilerde olduğu gibi Maslow da benlik saygısı ile ilgili açıklamalarında Maslow'un hiyerarşisi olarak ifade edilen üçgen referans vermiştir (Morris, 2002).

Şekil 1: Maslow 'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Benlik saygısı ile ilgili literatürde yer alan görüşler birbirinden farklı olarak değerlendirilmektedir. Ancak genel olarak benlik saygısı kavramının çocukluk döneminden itibaren yaşanan tecrübeler doğrultusunda şekillendiğine yönelik fikir Birliği bulunmaktadır. Geçmiş dönemlerden günümüze kadar benlik saygısı ile ilgili görüşlere çok sayıda yeni bilgiler eklenmiştir. Bunun temel sebebi insan davranışları, kişilik kuramı ve benlik saygısı ile ilgili daha fazla araştırmanın yapılıyor olmasından kaynaklanmaktadır (Geçtan, 2000).

2.3.2. Benlik Saygısı Gelişimi

Benlik saygısı kişinin kendisiyle ilgili değerlendirme sonucu ulaştığı benlik durumudur. Kişinin kendisini sevmesi ve kendisiyle ilgili olumlu düşünceler biriktirmesi benlik saygısının yükselmesini sağlamaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireyler fiziksel ruhsal ve duygusal açıdan oldukça sağlıklı bireylerdir. Toplum içerisinde insan ilişkileri, sosyal yaşam ve iş hayatında her zaman başarılı olmaktadır (Güneş, 2022).

Kişinin kendisiyle ilgili özellikleri kabul etmesi özgüvenli olması, diğer insanlara kendini ifade edebilmesi olumlu bir ruh halinin oluşmasını sağlamaktadır. Kişinin kendisiyle ilgili yetenekleri fark etmesi, bilgi ve becerilerini ortaya koyabilmesi, toplum içerisinde kabul görmesi, sevilmesi, değer verilmesi, bedensel özelliklerini benimsemesi benlik saygısının oluşumunda etkili olmaktadır (Rennison, 2001).

Benlik saygısının gelişimi çocukluk ve ergenlik dönemlerinde gerçekleşmektedir. Psiko sosyal gelişim sürecinde çocuklara yönelik davranışlar, tutumlar ve algılar kritik bir etkiye sahiptir. Anne ve babanın bu dönem içerisinde çocuğa karşı güvenliğine bağlanma duygusu geliştirmesi, çocuğun ilerleyen dönemlerde özgüvenli, kararlı ve umutlu bir birey olmasını sağlayacaktır. Benlik saygısının artması veya azalması ile bir takım telafi edici mekanizmalar harekete geçmektedir. Bu telafi edici davranışlar benlik saygısının eski düzeyine getirilebilmesi için gerçekleşmektedir (Urban, 2005).

Benlik saygısının azalması halinde kişide anksiyete, depresyon, panik atak gibi rahatsızlıkların gerçekleşmesi mümkün hale gelmektedir. Aynı zamanda bu mekanizmaların doğru bir şekilde gerçekleşmemesi kişide paranoya, şiddet ve narsist hareketlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır. Kişinin kendisiyle ilgili yargılarının olumlu olması beklenmektedir. Benlik saygısının gelişimi ergenlikte ve ilk yetişkinlikte son derece önemlidir. Sevgi ve disiplin aracılığıyla anne babadan uygun davranış gösterme baskısı yaşlılarından başarı veya başarısızlıkla okul yaşantılarından veya başka olaylardan etkilenmektedir. Çocukluk döneminde anne babanın davranışları, akran zorbalığı ve çevresel faktörler kişideki benlik saygısının gelişimini etkilemektedir (Broke, 2009).

Benlik kavramı yalnızca başarı veya ilişkiler doğrultusunda eksik kalan bir durum değildir. Benlik gelişim sürecinde de kişinin kendisi ve çevresi ile ilgili olumlu uyarılar anlatması gerekmektedir. Kişinin kendisini değerli görmesi kendine karşı sevgi ve saygı geliştirmesini sağlar. Benlik saygısının gelişiminde anne çocuk ilişkisi kritik bir öneme sahiptir. Kişinin annesi ile girdiği ilişkiler kapsamında benlik saygısı yükselen çocuk kendince başarı saydığı davranışları annesi tarafından kabul edilmemesi ile birlikte düşük benlik saygısı yaşamaktadır (Dinç, 1992).

Anne tarafından terk edilen veya annesini kaybetmiş olan çocukların genellikle düşük benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir. Benzer şekilde anneden sözlü veya

fiziksel şiddet görmüş çocuklarından güvenli bağlanma davranışı gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Kişinin annesinden istediği beğeni ve onaylama davranışının gelmemesi veya olumlu davranışlar ile dengelenmemesi düşük benlik saygısının oluşmasına neden olmaktadır (Boz, 2022).

Her insanın yaşam içerisinde benlik saygısına yükselten veya düşüren olaylar meydana gelmektedir. Her bir bireyin yaşadığı ortam ve karakteristik özellikleri farklı olduğu için benlik saygısının düşmesi veya yükselmesi insanlara farklı şekillerde etkilenmektedir. Ailenin demografik özellikleri, ailedeki kardeş sayısı, anne veya babanın üvey olup olmaması, sağ olup olmaması, ekonomik durum, meslek, eğitim düzeyi gibi faktörler benlik saygısının gelişiminde kritik bir öneme sahiptir. Aile içerisindeki olumsuz ilişkiler sebebiyle çocukta endişe ve kaygı durumlarının gelişmesi mümkün olmaktadır. Çocuk ise maruz kaldığı kaygı durumuyla baş edebilmek için hayal dünyasında kendisine güven ve güç veren bir imaj yaratmaktadır (Muti, 2022).

Yaratmış olduğu imajın yanında sürekli olarak kendisine değersiz hissetmektedir. Benlik saygısının gelişiminde kişiler arası ilişkilerin çok büyük bir önemi bulunmaktadır. Kişinin çevresindeki insanların tepkileri benliğin oluşumunda belirleyici bir faktör olarak ifade edilmektedir. Bir çocuğun başka çocuklar ile karşılaştırılması çocuğa hakaret edilmesi, çocuğun yanlışlarının sürekli olarak yüzüne vurulması, takdir edilmemesi, onaylanmaması, değer ve sevginin gösterilmemesi doğrudan çocukta düşük benlik saygısının oluşmasına neden olmaktadır (Rennison, 2001).

Benlik saygısının gelişimi yaşam boyunca devam eden bir süreç olarak ifade edilmektedir; ancak çocukluk ve ergenlik döneminde bilincin fark edilmeye başlanmasıyla birlikte çocuğun yaşantıları tüm hayatı boyunca insanlara ve kendisine karşı tutum ve davranışlarına etkilemektedir. Bu nedenle yapılan araştırmalarda çocukluk ve ergenlik dönemlerinde düşük benlik saygısının gelişmemesi için ailelere, öğretmenlere ve toplumda yer alan tüm insanlara benlik saygısının önemi ve benlik saygısını etkileyen faktörler ile ilgili bilgiler verilmektedir. Benlik saygısı kişinin toplum içerisinde girişimci bir birey olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda akademik ve sosyal yaşantı içerisinde daha girişken, kendini ifade edebilen iletişim becerileri yüksek bir birey olmasına imkân tanımaktadır (Sır, 2022).

Toplum genelinde huzur ve refah seviyesinin yükseltilmesi, topluma yararlı bireylerin yetiştirilmesi ve daha mutlu huzurlu ve geleceği umutla bakan bireylerin kazanılması için benlik saygısını yükseltecek faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerektiği önerilmektedir. Yüksek düzeyde benlik saygısı kişinin çevresiyle ve ailesiyle gerçekleştirmiş olduğu olumlu yaşantılar sonucunda meydana gelmektedir. Bu nedenle bu bireylerde risk alma eğilimi, insanlara etkileme eğilimi, lider olma özelliği, geleceğe umutla bakma davranışı, iyimser olma ve kriz yönetimini gerçekleştirme gibi yetenekler zaman içerisinde gelişmektedir (Tahtacı, 2022).

2.4. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Benlik saygısı kişinin topluma ve diğer insanlara karşı daha pozitif bir şekilde yaklaşmasını sağlamaktadır. Kişinin akademik ve sosyal yaşam içerisinde geleceğini planlaması, olumsuz durumlar karşısında alternatif çözümü sağlamaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin daha iyimser, hayata umutla bakan, yaşamdan doyum alan bireyler oldukları görülmektedir (Han vd., 2022).

Benlik saygısı genel olarak kişinin doğumundan itibaren ölümüne kadar tüm süreçleri etkilemektedir. En çok çocukluk ve ergenlik döneminde benlik saygısıyla ilgili yapılanma şekillenmektedir. Çünkü bu dönem içerisinde psiko sosyal gelişim gerçekleştiği için kişinin tecrübeleri ve yaşamış olduğu travmalar bu dönem içerisinde kişideki benlik saygısını doğrudan etkilemektedir (Özdemir, 2014).

Benlik saygısını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar başta aile kişisel faktörler ve çevresel faktörler olarak ifade edilmektedir. Araştırmanın bu kısmında benlik saygısını etkileyen faktörler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Benlik saygısı üzerinde etkili olan faktörler;

- Toplumsal değerler ve yargılar,
- Kültürel yapı,
- Aile ve yakın çevrenin eğitim seviyesi,
- Ekonomik gelir düzeyi,
- Ailesel dinamikler,
- Yaş,
- Cinsiyet,

- Aidiyet,
- Beden algısı,
- İletişim kurma şekli ve ilişkileri şeklinde ifade edilmektedir (Kapoor vd., 2022).

Kişinin yaşamış olduğu toplumun genel durumu gibi etmenler benlik saygısını doğrudan etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuklara yönelik yaklaşımları benlik saygısının gelişiminde oldukça önemlidir. Bu nedenle çocukluk döneminde ihmal ve istismarın olmaması, çocuğa yönelik fiziksel, sözlü veya psikolojik şiddetlerinin gerçekleşmemesi kritik bir etkiye sahiptir. Bu dönem içerisinde aile bireylerinden bir kişinin ölmesi ya da ailede boşanma olması doğrudan benlik saygısı üzerinde etkili olmaktadır (Boz, 2022).

Çocukluk döneminde ebeveynlerin çocuklar ile doğru bağlanma ve ilişkiler kurmaları beklenmektedir. Bağlılığının olması gerektiği şekilde olmaması, anne veya babanın çocuk ile iletişiminin yeterli düzeyde olmaması, çocuğun kendisini değersiz hissetmesine ve sevilme ihtiyacının karşılanmamasına neden olmaktadır. Güvenli bağlanma çocukluk döneminde kişinin dünyayı keşfetme güveninin kazandığı bir temeldir. Bu nedenle çocukluk döneminde güvenli bağlanma duygusunun oluşturulması benlik saygısını etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Çocuk ailesinden alacağı güven konusunda yetersiz kaldığında olumlu benlik saygısını geliştirmesi mümkün değildir (Güneş, 2022).

Güvenin gerçekleşmemesi, çocuğun çevreyi fark edememesi, yeteneklerine farkına varamaması, özellikle duygusu kazanamamasına neden olmaktadır. Çocuğun benzer şekilde ergenlik döneminde yaşamış olduğu travmalar, ihmal ve istismarlar, fiziksel sözlü ve psikolojik şiddet bu dönem içerisinde çocuğun benlik saygısını olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğun kendi yaşıtı olan diğer çocuklarla karşılaştırılması, çocuğun yetersizliklerinin ya da hatalarının sürekli çocuğun yüzüne vurulması, çocuğa yönelik olumsuz tutum ve davranışlarını geliştirilmesi, benlik saygısını düşen etmenler arasında yer almaktadır. Bu dönem içerisinde çocuğun arkadaşlarıyla öğretmenleriyle veya diğer çevresinde bulunan kişilerle olan iletişimi de benlik saygısının gelişiminde etkili olmaktadır (Tahtacı, 2022).

Benlik sayısının olumlu yönde gelişmesinde temel kriter aile yaşantısı ve çevre olarak ifade edilmektedir. Benlik saygısını etkileyen faktörler düşük benlik saygısı ve yüksek benlik saygısı olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir. Bundan sonraki

kısımında düşük benlik saygısı ve yüksek benlik saygısı ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir;

2.4.1. Düşük Benlik Saygısı

Düşük benlik saygısı kişinin kendisi ile ilgili olumlu görüşlerini kaybetmesi olarak ifade edilmektedir. Özgüven eksikliği olan bu kişiler toplum içerisinde kendilerini değersiz hissetmektedirler. Aynı zamanda toplum tarafından yargılanmaktan ve eleştirilmekten son derece rahatsız olmakta ve kaçınma davranışı göstermektedirler. Düşük benlik saygısı geliştirmiş olan bireylerin diğer kişiler ile iletişim düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Kişiler kendilerini değersiz gördükleri için geleceğe yönelik herhangi bir girişimcilik faaliyeti gerçekleştirmemektedirler (Han vd., 2022).

Düşünceler, davranışlar ve tutumlar inanç çerçevesinde bireylerden etkilenmektedir. Bu nedenle kişiler geleneksel yargılar ile hareket ettikleri için kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmekten çekinmektedirler. Toplum içerisinde genellikle dinleyici pozisyonda olmayı tercih etmektedirler. Düşük benlik saygısına sahip olan bireylerin genel olarak risk alma düzeyleri kriz yönetimlere ve organizasyon yetenekleri oldukça düşüktür. Aktif olarak toplumda konuşamamaları, kendilerini rahat bir şekilde ifade edememeleri söz konusu olmaktadır. Düşük benlik saygısına sahip olan bireylerin genellikle depresif hareketler gösterdikleri, duygusal ve davranışsal bozukluklar yaşadıkları, anksiyete, panik atak gibi rahatsızlıklar ile mücadele ettikleri görülmektedir (Sır, 2022).

Düşük benlik saygısı zaman içerisinde akademik ve sosyal yaşantıda yer almayı daha zor hale getirmektedir. Duygu kontrollerinde problem yaşanması, karşılaşılan olumsuz durumlarda çaresiz kalınması kişinin kendisine yönelik değerleri hissini ortadan kaldırmaktadır. Düşük benlik saygısı doğuştan olan bir durum değildir. Kişinin çocukluk döneminden itibaren yaşamış olduğu tecrübeler ve travmalar doğrultusunda gelişmektedir. Kişinin çocukluk döneminde herhangi bir savaşa veya doğal afete maruz kalması, aile bireylerinden birisini kaybetmesi, aile bireyleri tarafından fiziksel sözlü veya psikolojik şiddet görmesi, taciz veya tecavüze uğraması, akran zorbalığına maruz kalması, öğretmenlerinden ve çevresinden kötü muameleye maruz kalması gibi nedenlere bağlı olarak düşük benlik kaygısı gelişmektedir (Özdemir, 2014).

Han ve arkadaşları 2022 çalışmalarında üniversitede öğrenim gören kadınlarda güvensiz bağlanma uyumsuz mükemmeliyetçilik, benlik saygısı, depresyon ve bulimik davranışlar konusunu incelemişlerdir. Çalışmaya genel olarak Güney Kore'den 421 Amerika'dan 271 katılımcı katılmışlar çalışma sonuçları incelendiğinde güvensiz bağlanma duygusunun yüksek depresyon ve düşük benlik saygısına neden olduğu tespit edilmiştir.

Kapoor ve arkadaşları 2022 çalışmalarında üniversite öğrencilerinde yeme davranışı bozukluklarının benlik saygısı ile olan ilişkisi konusunu incelemişlerdir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında ilişkisi konusunu incelemişlerdir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında beslenme alışkanlıkları bozuk olan kişilerin genellikle benlik saygı düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda sağlıklı yeme davranışı gösteren kişilerin depresyona yakalanma olasılıklarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Güven 2022 çalışmasında romantik ilişkilerde psikolojik iyi oluş düzeylerinin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki rolü konusunu incelemiştir. Araştırmacı romantik ilişkilerin olumlu olarak sonuçlanması ve sürmesinde benlik düzeyinin yüksek olmasının etkili olduğunu tespit etmiştir. Benlik düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının olumlu yönde olduğu romantik ilişkilerde başarılı oldukları tespit edilmiştir

Tahtacı 2022 çalışmasında kadınlarda kaygı düzeyi ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin sosyal hizmet ihtiyacı ile değerlendirilmesi bir sağlıkla hayat merkezi örneği konusunu incelemiştir. Kadınlarda genel olarak düşük benlik saygısına bağlı kaygı ve stres düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kadınların değer görme sevmeye ve sevilme ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocukluk ve ergenlik döneminde yaşamış olduğu olumsuz tecrübeler, erken yaşta evlendirilme, şiddet görme gibi olumsuz durumlar karşısında düşük benlik saygısı gelişiminin gerçekleştiği ifade edilmiştir. Düşük benlik saygısına sahip olan kadınların genellikle kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ve depresyona yakalanma oranlarının oldukça fazla olduğu rapor edilmiştir

Güneş 2022 çalışmasında obsesif kompulsif bozukluk tanıtan alımlı bireylerde anne baba tutumu ve benlik saygısı düzeyleri ile ilgili bir çalışma gerçekleştirmiştir. Burada obsesif kompulsif bozukluk tanısı alan ve almayan katılımcılar anne baba tutumu ve benlik saygısı açısından karşılaştırılmıştır. Çalışma sonuçlarına bakıldığında benlik saygısı kavramının yaş, eğitim, gelir durumu, anne baba tutumu ile doğrudan ilişkili olduğu tespit

edilmiştir. Obsesif kompulsif bozukluk hastalığının benlik saygısı ile bağlanma boyutları kapsamında ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Anne ve babaya güvenli bağlanma duygusu geliştiren bireylerin obsesif kompulsif bozukluk hastalığına yakalanma olasılıklarının oldukça düşük ve benlik saygısının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.4.2. Yüksek Benlik Saygısı

Benlik saygısı yüksek olan kişiler kendi becerileri ve yetenekleri ile ilgili gerçekçi düşünen, iyimser, topluma uyumlu, iletişim düzeyleri yüksek, kendisini değerli ve önemli hisseden, değişime ve yeniliklere açık, saygılı girişken bireylerdir. Aynı zamanda yüksek benlik saygısına sahip olan kişiler kendilerine değer veren kendilerine yönelik olumsuz eleştirilere karşı esnek olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Genellikle girişimcilik faaliyeti gerçekleştiren bireylerin yüksek benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir. Kişilerin kendilerini sevmesi, geleceğe yönelik olumlu planlar yapmaları ve iyimser olmaları akademik ve sosyal hayatta başarılı olmalarını sağlamaktadır (Tahtacı, 2022).

Kişilerin kendilerini olduğu gibi kabul etmesi, olumlu ve olumsuz yanlarını objektif bir şekilde görebilmeleri yüksek benlik saygısına sahip olduklarını göstermektedir. Gelişim ve değişim süreçlerini açık olan bu kişilerin başarılı olacaklarına dair inançları oldukça yüksektir. Herhangi bir zorluk ile karşı karşıya kaldıklarında kriz yönetimi gerçekleştirmekte, sorunu çözmek için verimli ve performansı yüksek bir şekilde mücadele göstermektedirler. Literatürde yüksek benlik saygısı ile ilgili çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir (Güven, 2022).

Yüksek benlik saygısı toplum genelinde insanın belirli bir işte ya da konumda yer edinmesini sağlamaktadır. Kişinin kendisini değerli hissetmesini ve toplumsal yaşamda tatminkâr bir birey olmasını sağlamaktadır. Muti 2022 üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal kaygı düzeyleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunu değerlendirmiştir. Çalışma kapsamında ebeveynlerin çocukluk ve ergenlik döneminde kişilere karşı olumlu tutum geliştirmelerinin benlik saygısı üzerinde olumlu yönde bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Yüksek benlik saygısına sahip olan üniversite öğrencilerinin ailelerinin ekonomik gelir düzeyinin yüksek, olumlu bağlanma ve tutum davranışı gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Benlik saygısı düşük olan bireylerin ise bu sosyal kaygı düzeyleri oldukça yüksek olarak tespit edilmiştir. Ebeveyn

tutumlarının olumsuz yönde gerçekleşmesi, sosyal kaygı düzeylerinin yükselmesine neden olmuştur. Benlik saygısının yüksek olması, doğrudan aile yaşantısı, ekonomik gelir düzeyi, çevresel etmenler ve karakteristik özellikler ile ilişkilendirilmektedir.

Sır 2022 çalışmalarında ortaokul öğrencilerine uygulanan benlik saygısı geliştirme programının benlik saygısı ve akran zorbalığı mağduriyetine etkisi konusunu incelemiştir. Ortaokul öğrencilerine uygulanan programda benlik saygısını zaten faktörlerin olumlu aile tutumu, olumlu öğretmen tutumu ve akranları ile olan iletişimin pozitif olması şeklinde olduğu rapor edilmiştir. Ancak ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığına maruz kalma durumunun düşük benlik saygısı meydana getirdiği tespit edilmiştir.

Kara Çavuşoğlu 2022 araştırmalarında genç yetişkinlerde çocukluk çağı travması benlik saygısı ve kimlik gelişiminin incelenmesi konusunu incelemiştir. Genç yetişkinlikte yaşanan ihmal ve istismar olaylarının benlik saygısı gelişimi üzerinde önemli bir belirteç olduğu tespit edilmiştir. Özellikle ergenlik dönemi içerisinde psikososyal gelişime bağlı olarak kimlik gelişiminin şekillenmesi söz konusu olmaktadır. Yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerin bu dönem içerisinde herhangi bir travma yaşamadıkları veya travmayı yönelik çözüm önerilerinin sunulduğu tespit edilmiştir. Benlik saygısının gelişiminde çocukluk çağı travmalarının ve travma sonrası stres bozukluğunun etkili olduğu tespit edilmiştir

Boz 2022 çalışmasında yetişkin bireylerde benlik saygısı, umut ve yaşam anlamı arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunu incelemiştir. Çalışma kapsamında 258 kadın ve 111 erkek katılımcıdan oluşan katılımcılara benlik saygısı ölçeği, umut ölçeği, yaşamın anlamı ölçeği uygulamaları yapılmıştır. Çalışma sonuçları incelendiğinde benlik saygısının yaş, ekonomik düzey, medeni durum ve geçmiş dönemdeki tecrübeler ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kişinin kendisiyle ilgili düşüncelerinin şekillenmesinde ve benlik saygısının yükseltilmesinde aile yaşantısı, ekonomik durum, yaş, cinsiyet ve çevresel faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir

BÖLÜM 3: GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİM KAVRAMLARI

3.1. Girişimcilik ve Girişimcilik Kavramı

Küreselleşmenin etkisi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların temel ihtiyaçları ve kaynakları kullanma biçimleri değişiklik göstermiştir. Bilgi ve teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlediği toplumda girişimcilik faaliyetleri büyük önem kazanmıştır. Girişimciler elde bulunan kaynakları en iyi şekilde kullanarak farklı kullanım alanları oluşturmaya çalışan kişilerdir. İşletme birimi kapsamında girişimcilerin önemi ürün ve hizmet sunumu açısından büyük önem taşımaktadır. Girişimciler işletme faaliyetleri kapsamında gerçekleştirmiş oldukları projelerle birlikte dünya genelinde insan ihtiyaçlarına yönelik yeni paylaşımlar gerçekleştirmektedirler (Şahin, 2009).

Girişimciler ürün ve hizmet faktöründen yola çıkarak yapmış oldukları faaliyetler konusunda kar oranlarını arttırma hedefleyen aktiviteler gerçekleştirmektedirler. Aynı zamanda girişimci olan bir kişinin emek, sermaye, doğal kaynağı bir araya getirerek yeni bir proje geliştirdiği bilinmektedir. Dünya genelindeki kalkınma projeleri genel olarak girişimcilerin ortak çalışmaları sonucunda elde edilmektedir. Girişimciler üretim faktörleri ve getirileri ile ilgili çalışmalar gerçekleştirirken emek, ücret, sermaye, faaliyet, doğal kaynak rant, girişimci ve kar gibi üretim faktörleri üzerinde durmaktadırlar. Buradaki temel amaç işletme genelinde emek, sermaye, doğal kaynak ve girişimci faktörleri göz önünde bulundurarak kâr oranlarını artmak ürün ve hizmet kalitesine arttırmaktır (Ağca ve Kurt, 2007).

Üretim faktörleri ile ilgili genel çaba girişimcilerin yapmış olduğu projelerde gerçekleştirir. Girişimci üretim faktörlerini bir araya getirerek farklı üretim faaliyetlerini oluşturmaktadır. Literatürde girişim ve girişimcilik kavramları oldukça yeni ve güncel bir konu olarak ifade edilmektedir. Günümüzde işletme birimi ile ilgili çalışmalarda girişimcilerin temel görevleri ve girişimcilik faaliyetlerinin unsurları ile ilgili değerlendirmelere yer verilmektedir. Girişimci olan bir kişinin genellikle başarılı işler yürüten, lider ruhlu ve cesur bireyler oldukları bilinmektedir. Girişimci olan kişilerin yapmış oldukları iş ile ilgili risk alma kapasiteleri diğer insanlara göre oldukça yüksektir. Aynı zamanda bu kişilerin yapmış oldukları işi seven ve yetenekli bireyler oldukları düşünülmektedir (Korkmaz, 2012).

Girişimciliğin temel unsuru olarak kabul edilen girişimci kavramı zaman içerisinde yapılan araştırmalar doğrultusunda genişlemiştir. Tarihsel olarak bakıldığında ise taahhüt etmek, yüklenmek, üzerine almak girişmek anlamlarına gelmektedir. Günümüzde işletme ile ilgili eğitimlerde tüm öğrencilere girişimcilik ile ilgili temel eğitimler verilmektedir. Bunun temel sebebi eğitim hayatından sonra hayata atılan gençlerin girişimcilik faaliyetleri doğrultusunda başarılı bireyler olmalarını sağlamaktır. Girişimcilik sadece işletme alanında değil pazarlama, eğitim, akademi ve spor gibi alanlarda da kişinin kendini gösterebileceği bir yetenek olarak görölmektedir (Zeren, 2012).

Literatür incelendiğinde girişimci ve girişimcilik ile ilgili başka kavramların da yer aldığı görölmektedir. Bu kavramlar lider, yönetici, patron, işveren gibi kavramlardır. Bu kavramlar girişimciliği ifade etme açısından oldukça etkilidir. Yönetici yönetim süreci içerisinde tüm sorumlulukları üstlenen kişi olarak tanımlanmaktadır. Lider olan kişi ise işletmede ortak bir hedefi gerçekleştirebilmek için örgütü harekete geçiren, rehberlik gücü ve bilgiyi bir araya toplayan, sinerji yaratan kişi olarak tanımlanmaktadır. Özellikle girişimcilik ile ilgili faaliyetlerde kişinin lider ruhlu olması büyük önem taşımaktadır (Keleş vd., 2012).

Girişimcilik literatürde farklı şekillerde tanımlanmıştır bunun temel sebebi girişimciliğin yeni bir kavram olması ve çok sayıda farklı kavramlar ile ilişkili olması şeklinde tanımlanmaktadır. Durcker 1985 girişimciliğin mevcut kaynaklara yeni ortam eklemeyi ve yeni ortam yaratan kaynaklar oluşturmayı içeren faaliyetler şeklinde tanımlamaktadır. Gartner 1989 girişimcilik konusunu yeni organizasyon yaratma şeklinde ifade etmiştir. Geçmişten bugüne yapılan tüm girişimcilik tanımlarında ortak nokta yenilik faaliyetlerinin olmasıdır. Bunun nedeni ise herhangi bir şey yenilik katıldığında farklı bir değişimin meydana gelmektedir. Bir faaliyete yenilik katılması ise organizasyon içerisinde değişim meydana getirmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Yaratıcı olan kişiler genellikle girişimcilik faaliyetleri konusunda daha başarılıdır. Çünkü yaratıcı olan kişilerin hızlı düşünme, özgüvenli olma düşünceleri ile faaliyetlerini dengeleme, esnek olma, analiz için büyük zaman harcama gibi özellikleri bulunmaktadır. Yaratıcı düşünceler ile yeniliklerin ortaya çıktığı bilinmektedir. Günümüzde dünyaca ünlü birçok firma girişimciliği açıklamada örnek olarak verilmektedir. Örneğin; Google, Amazon, Sony, Toyota gibi markalar girişimcilik faaliyetlerinin en önemli

örneklerindendir. Örneğin; Amazon firmasının girişimcilik ifadesi toplumsal eğilimleri kolaylaştıran yetenek olarak tanımlanırken Toyota'nın girişimcilik ifadesi ise değişik fikirleri teşvik eden, yeniliği merkezde konumlandıran görüş şeklinde tanımlanmaktadır (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

Girişimcilik insanoğlunun var olduğu günden günümüze kadar gelmiş olan bir kavramdır. İkel toplumda yaşayan insanlar incelendiğinde doğa olayları ile mücadele ettikleri, avlanma faaliyetleri gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Avcılık faaliyetinin geliştirilmesi, çanak çömlek dokuma veya hayvancılık ile ilgili faaliyetlerin geliştirilmesi girişimcilik adı altında incelenmektedir. İnsanların tarım yapması gibi durumlardan yeni ürünler elde etmesi de girişimcilik faaliyetleri sonucunda gerçekleşmiştir. Yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte insanların topluluk olarak yaşaması, yeni evler inşa etmesi de yaşam şartlarının iyileştirilmesine yönelik bir yenilik olarak tanımlanmaktadır (Yelkikalan vd., 2010).

Gelişime Etki Eden Yapılar	Girişimci Davranış Aşamaları
Aileden Gelen Altyapı ve Genetik	Başlangıç aşaması
Değişimi Zor Yapılar	
Motivasyon	
Kişilik	Sabırlı olmak
Değişebilen Yapılar	
Yetenek	
Yetkinlik	Başarı kazanmak
İlişkiler Ağı	
Hayat Hikayesi ve Deneyimler	

Şekil 2: Gelişime Etki Eden Yapılar/Girişimci Davranış Aşamaları

18. yüzyılda merkezi yönetim ile girişimcilik kavramı daha fazla kullanılır hale gelmiştir. Üretim, sermaye, ticaret gibi faaliyetlerin bir bütün halinde insanlık yararına kullanılması ve insanların temel ihtiyaçlarını karşılaması girişimcilik uygulamaları doğrultusunda gerçekleşmiştir. Aynı zamanda bu dönem içerisinde yönetim faktörünün ortaya çıkması, yönetici lider, örgütlenme ve topluluk halinde yaşama gibi uygulamalarda girişimcilik faaliyetlerinin toplum içerisine yansımaya neden olmuştur (Fiş ve Wanti, 2009).

19. yüzyılın ilk dönemlerinde makineleşme ile birlikte hızlı sanayileşme faaliyetleri başlamıştır. Böylelikle tekniklerinde farklılıklar meydana gelerek bu alanda uzman olan kişiler farklı girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Böylelikle insanlık yararına makineleşme süresi başlayarak daha fazla ürün inceltme tutanımı gerçekleştirilmiştir. 20 yüzyıla gelindiğinde ise serbest ekonomisi ve iktisat alanında değişimler meydana gelmiştir. Yeni ürün ve hizmet sunumu yenilik kavramları ile birleştirilerek girişimciliğe yeni bir soluk kazandırılmıştır (Korkmaz, 2012).

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve yeni teknolojik cihazların kullanılması ile birlikte girişimcilik faaliyetleri eskiye nazaran üst düzeydedir. Günümüzde girişimcilik ile ilgili araştırmaların artması ve girişimcilik faaliyetlerinin daha fazla yapılmasının temel sebebi işsizlik sorunlarının artması, bilgiye duyulan ihtiyacın artması teknolojik gelişmelere adaptasyon sağlanması, ekonomiyle işletme arasındaki gelişmelere uyum sağlanması şeklinde ifade edilmektedir (Uygun ve Güner, 2016).

Girişimcilik faaliyetlerin küreselleşmenin etkisi teknolojinin gelişmesi insan istek ve ihtiyaçlarının artmasına bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Günümüzde üniversitelerde ve özel eğitim kurumlarında girişimcilik faaliyetleri ile ilgili temel eğitimler verilmektedir. Bunun temel sebebi işinin karar ve yetenekli olduğunu düşünen her insanın girişimcilik adı altında girişimci olmak isteyen bir kişinin yaratıcı liderlik özelliğine sahip olması gerekmektedir. Aynı zamanda ekonomi ve işletme alanında bilgi ve becerik düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir.

3.2. Girişimcilik Eğilimi ve Bileşenleri

Girişimcilik eğitim, ekonomi, akademi, endüstri ve sosyal alanda rol oynayan önemli bir etmendir. Girişimcilik toplumda siyasi, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerde önemli rol oynamaktadır. Çünkü girişimcilik faaliyetleri yenilikleri ortaya çıkaran ve bunları devam ettiren süreçleri kapsamaktadır. Bu nedenle girişimcilik ile ilgili olarak yaratıcılık ve yenilik unsurları büyük önem taşımaktadır. İşletmelerin rekabet avantajı elde edebilmesinde girişimcilik fonksiyonlarının etkisi oldukça büyüktür girişimci fonksiyonları aşağıda maddeler halinde verilmiştir; (Naktiyok ve Kök, 2006).

- Ürün veya hizmet üretmek için bilinen ürün veya hizmetin nitelik kalitesini yükseltmektir.
- Yeni üretim yöntemleri geliştirebilme ve uygulama yeteneğidir; endüstride yeni organizasyon alanları kurabilmektir.
- Dış ticaret ve endüstri faaliyetlerini arttırarak yeni pazarlara ulaşabilmektedir.
- Ham maddelerin sağlayabileceği yeni kaynakları bularak daha fazla üretim faaliyeti gerçekleştirmektir.

Girişimcilerin sosyal özelliklerine bakıldığında ise insan ilişkilerinin iyi olduğu bir iletişim becerilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Girişimciler genellikle başkalarını etkileyerek ortak bir hedef doğrultusunda hareket etmektedirler. Bu nedenle girişimcilerin örgüt kurma ve toplum içerisinde insanları etkileme yetenekleri oldukça yüksektir. Girişimci olan bir kişinin sosyal bireyler olması gerekmektedir. Kişilerin iletişim kurabilme, örgüt içerisinde kişileri yönlendirebilme, motive edebilme gibi yeteneklere sahip olması girişimcilik faaliyetlerinde başarılı olmasını sağlamaktadır (Bakıtaş ve Tekinşen, 2006).

Girişimci olan kişilerin sosyal özelliklerinin olumlu yönde gelişmesi ve stresle baş edebilme kapasitesini arttırmaktadır. Aynı zamanda tolerans gösterebilme, ikna kabiliyeti çevrenin farkında olma, geri dönüşler alma gibi olumlu gönder gelişme sağladıkları bilinmektedir. Girişimci olan kişilerin sosyal özelliklerini olumlu yönde kullanmaları motive edilmeyi kolaylaştırmaktadır. Girişimcilerin insanlara karşı anlayışlı, adil, sevgi dolu bireyler olması beklenmektedir. Aynı zamanda kişinin sosyal ortam içerisinde diğer kişilere rol model olması beklenmektedir. Girişimci olan bir yöneticinin çalışanların fikir ve düşüncelerine değer vermesi, karar alma süreçlerine onları dahil etmesi girişimciliğin en önemli sosyal özelliklerinden birisi olarak kabul edilmektedir (Veysel ve Yörük, 2006).

Girişimcilik bir ülkenin kalkınmasına, bireysel refahına ve gelişim düzeyine bağlı olarak oldukça önemlidir. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde girişimcilik ile ilgili faaliyetlere daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. İnsan emeğine duyulan ihtiyaç azalırken bilgiye dayalı üretim ile ilgili en ihtiyacın arttığı görülmektedir. Girişimciler ise bu köprü değişim ve gelişmelere uyum sağlayarak tarihsel süreç boyunca ekonomik, sosyal ve kültürel alanda girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Girişim faaliyetleri gerçekleştirilen

bölgede ekonomik ve sosyal imkanların arttığı bilimsel bir gerçektir. Girişimci yapmış olduğu yatırımlar ile kâr oranlarını arttırmaktadır. İşletmenin verimliliği ve sürekliliğinin sağlanmasında girişimcilik uygulamalarının eksikliği oldukça büyüktür. Ticaret endüstri alanında işletmenin rekabet avantajı sağlamak için de girişimcilik faaliyetlerinin etkisi oldukça büyüktür (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

Girişimcilerin yenilikçi ve yaratıcı olmaları fırsat ve riskleri görmeleri başarı elde etmelerinde temel kriter olarak ifade edilmektedir. Girişimci olan bir kişi, toplumda sosyal kalkınma görevini üstlenmiş bireydir. Girişimci, yapmış olduğu faaliyetler ile diğer insanlara rol model olmakta ve toplum genelindeki negatif girişimcilik algısını yutmaktadır. Bu nedenle girişimcilik ile ilgili konularda genel olarak girişimci bireyler ve işletmeler ile ilgili başarı öyküleri verilerek girişimciliğe yönelik yanlış algılar ortadan kaldırılmaktadır (Onay ve Çavuşoğlu, 2010).

Hayatta yapılan her işte olduğu gibi girişimcilik faaliyetlerinde başarılı veya başarısız olmaya etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Girişimci olan bir kişinin sadece sermaye sahibi olması yeterli değildir. Aynı zamanda kişinin analiz yapması, fırsatları kollaması, risk alması üretim faktörlerini bir araya getirerek kullanması gerekmektedir. Dünyada ve Türkiye'de yeni işletmeler kurulurken başka işletme faaliyetlerine son verildiği bilinmektedir (Keleş vd., 2012).

Girişimcilikte başarı faktörlerine bakıldığında iş olanağının bulunması, insan ihtiyaçlarına yönelik iş alanlarının oluşturulması, tecrübe ve yönetim yeteneğinin olması, öz sermaye ve kredi haklarının sağlanması, sigorta uygulamalarının gerçekleştirilmesi, küresel düşünebilmek, kuruluş yerinin doğru seçilmesi, doğru bir ekibin oluşturulması, kişilerin görev ve sorumlulukları konusunda uzman olması ve sürekli eğitim uygulamalarının gerçekleştirilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Bu nedenle girişimci olan bir kişinin hem lider özelliğe sahip olması hem de organizasyon yönetimi konusunda tecrübeli olması gerekmektedir. Yapılan iş ile ilgili toplumun ihtiyaçlarına ve isteklerine yönelik olarak artık talep durumuna göre bir işin tercih edilmesi gerekmektedir. Kişilerin girişimcilik faaliyetleri konusunda bilgili olması aynı zamanda girişimcilik uygulamaları ile ilgili istekli olması başarı kriterleri arasında yer almaktadır (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009).

Girişimciliğin başarısızlık nedenlerine bakıldığında kuruluş yerinin iyi seçilememiş olması, rekabet faktörlerinin dikkate alınmaması, yeterli sermayenin bulunmaması, yeterli organizasyon düzeyinin oluşturulmaması, yetersiz planlama uygulamaları, yetersiz zaman, eğitim yetersizliğı şeklinde unsurların başarısızlığa neden olduğı gözlemlenmektedir. Yapılacak işe yönelik toplumun algısı, psikolojik ve sosyolojik yaklaşımlar da girişimcilik faaliyetlerinin başarılı olmasında etkili olmaktadır (Bilge ve Vedat, 2012).

Girişimci olan bir kişinin sabırsız olması, yeterli düzeyde hoşgörölü olmaması, risk alamaması, başarısız olma nedenleri arasında yer almaktadır. Gelişmiş ölkelerdeki girişimcilik faaliyetleri gelişmekte olan ölkelere nazaran oldukça yüksektir. Gelişmiş ölkelerde ekonomi ve teknoloji alanındaki gelişmeler girişimcilik faaliyetlerinin artmasına neden olmaktadır. Gelişmiş ölkelerdeki eğitim sistemine bakıldığında girişimcilik uygulamaları ile ilgili temel eğitimlerin verildiğı gözlemlenmektedir. Aynı zamanda girişimcilik ile ilgili hedefleri olan bireylere devlet tarafından sermaye desteğinin verildiğı de gözlemlenmektedir (Uygun ve Güner, 2016).

Gelişmekte olan ölkeler henüz yeterli düzeyde ekonomiye sahip olmamaları ve toplum genelinde girişimcilik ile ilgili negatif algıların olması sebebiyle gelişmiş ölkelere nazaran girişimcilikte geri kalmışlardır. Gelişmiş ölkelerin toplumsal kalkınma planlarının oldukça başarılı olduğı tüm bölgelerde farklı alanlarda toplumsal kalkınma uygulamalarının gerçekte olduğu gözlemlenmektedir. İşletmelerde iş birliğine yönelik girişimcilik faaliyetlerinin son derece başarılı olduğu gözlemlenmektedir. Aynı zamanda sosyal ağlar ve sosyal sermaye uygulamaları ile devlet imkanlarından ortak bir hedef doğrultusunda amacına uygun olarak kullanıldığı görölmektedir (Zeren, 2012).

İnsanların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve ölkelerindeki eksikliklerin giderilmesine bağılı olarak devlet tarafından öğrencilere fazlasıyla destek verilmektedir. Türkiye gelişmekte olan bir ölkedir ve girişimcilik ile ilgili önünde birçok engel bulunmaktadır. Bu engeller eğitim, kültür, aile, inovasyon yerine taklit, ekonomik problemler, idari ve siyasal nedenler, sosyal çevre şeklinde ifade edilmektedir. Türkiye'de ekonomik ve sosyal nedenlere bağılı olarak kişilerin risk alabilme konusunda çekimser davrandıkları görölmektedir. Aynı zamanda ürün ve hizmet üretimi konusunda genellikle takipçiliğe kağılması girişimcilik faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Korkmaz, 2012).

Türkiye'deki girişimciler fazlasıyla maddi sıkıntı yaşamaktadır ve girişimci olan kişi başkalarından borç almayı tercih etmemektedir. Bu nedenle birçok başarılı girişimci tasarlamış olduğu girişimcilik faaliyetinden vazgeçmektedir. İnsanlar arasındaki güven problemi de girişimcilik faaliyetlerinin hayata geçirilememesine neden olmaktadır. 12 yıl boyunca hizmet veren “buldumbuldum.com” adlı girişim kapanmak zorunda kalmıştır. Türkiye'de yaşanan ekonomik problemler nedeniyle güçlü girişimcilik konusu ile ilgili başarısız olduğunu açıklamıştır. Aynı zamanda Melih Ödemiş, Nevzat Aydın, Birol Yücel gibi girişimcilik dünyasında önde gelen kişiler de buldumbuldum.com girişimcilik faaliyetinin kapanması nedeniyle girişimcilik uygulamalarında başarısız olmuşlardır. Ayrıca “çiçeksepeti.com” sitesinin kurucusu olan Emre Aydın da daha önce farklı girişim faaliyetlerine imza atmaya çalıştığını ancak başarılı olamadığını vurgulamıştır (Yelkikalan vd., 2010).

Türkiye gelişmekte olan bir ülkedir. Bu nedenle ekonomik ve sosyal açıdan kendini geliştirmesi gerekmektedir. Türkiye'de girişimcilik ile ilgili faaliyetlerin arttırılması Türklerin yeni üretim alanları ve kalkınma planları ile ilgili gelişmesine bağlı olarak sağlanmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de girişimcilik ile ilgili öneriler şu şekilde ifade edilmiştir; (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

- Girişimci teşviki ve finansman kaynaklarının arttırılması,
- Yabancı yatırımların ve yatırımcıların dikkatini çekilmesi,
- Girişimcilik ile ilgili temel eğitimlerin verilmesi,
- Girişimci olan bir kişiye yeterli düzeyde sermaye desteğinin verilmesi,
- Girişimcilik faaliyetleri ile ilgili toplumsal kalkınma planlarının arttırılması,
- İşletmelerde girişimcilik faaliyetleri ile ilgili temel etkinliklere yer verilmesi,
- Yeniliğe ve yaratıcılığı açık bir toplumun oluşturulması şeklinde ifade edilmektedir.

Araştırmanın daha iyi anlaşılabilmesi için çalışmanın bu bölümünde girişimcilik eğilimi ve bileşenleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Girişimcilik eğilimi ve bileşenleri kendine güven, yenilikçilik, başarıya ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans şeklinde ifade edilmektedir. Girişimcilik adı altında yapılan tüm faaliyetler bu bileşenler doğrultusunda gerçekleşmektedir. Toplum genelindeki tüm insanlar herhangi bir konuda başarı sağlamak için risk almaktadırlar. Girişimcilik ise risk

alma becerisi yüksek, başarıma ihtiyacı olan yenilikçi bireyler tarafından gerçekleştirilmektedir. Dünyada ve Türkiye genelinde girişimci sayısını arttırmaya yönelik birçok teşvik projesi gerçekleştirilmektedir (Bilge ve Vedat, 2012).

Yenilikçilik faaliyetini gerçekleştirecek kişinin öncelikle kendisine güvenmesi, yenilikçi faaliyetleri açık olması, başarıma ihtiyacı hissetmesi, kontrol odaklı olması, risk alma eğilimine açık olması ve belirsizliklere karşı tolerans ve kriz yönetimini gerçekleştirmesi beklenmektedir. Araştırmanın bundan sonraki kısmında girişimcilik bileşenleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

3.2.1. Kendine Güven

Kendine güvenme kişinin kendisi hakkında olumlu ve gerçekçi bir tutum geliştirmesi olarak ifade edilmektedir. Akademik ve sosyal yaşam içerisinde yapılan tüm faaliyetlerde kişinin kendisine güvenmesi kritik bir öneme sahiptir. Herhangi bir olumsuz durumda kendine güvenen bir kişinin kriz durumunu daha iyi yönettiği düşünülmektedir. Girişimci bir bireyde olması gereken temel özelliklerden birisi de özgüvenli olma yani kendine güvenmedir. Kişinin kendisine karşı olumlu duygular hissetmesi ve gerçekçi bir tutum ile hareket etmesi belirlediği hedefleri gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır (Zeren, 2012).

Başka bir deyişle girişimci olan bir kişinin kendisine saygısı vardır. Benlik duygusu gelişmiştir. Herhangi bir işi başaracağına dair inancı tamdır. Bu nedenle kişinin son derece kendine güvenli olduğu düşünülmektedir. Herhangi bir iş ile ilgili kişinin bilgi sahibi olması ve kendini bu konuda geliştirmesi kendine olan güvenini arttırmaktadır. Kişilerin belirlemiş olduğu hedefleri gerçekleştirirken kendine güvenli olmaları, kriz anını daha iyi yönetmelerine, farklı alternatif çözüm önerileri sunmalarına ve daha yaratıcı bireyler olmalarına imkân sağlamaktadır (Ağca ve Kurt, 2007).

Özgüven genel olarak girişimciliğin belirleyici bir faktörü olarak ifade edilmektedir. Girişimcilik ile ilgili literatür kaynaklarına bakıldığında kendine güvenme bileşeninin birinci basamakta incelendiği görülmektedir. Kişinin herhangi bir iş ya da konu ile ilgili kendisine güvenmesi başarmasını daha kolay hale getirmektedir. Girişimcilik ile ilgili literatürde girişimcilerin diğer insanlara oranla daha yüksek bir özgüvene sahip oldukları

düşünülmektedir. Kişinin kendine güven bileşeni ile ilgili olarak çevresel faktörler benlik saygısı, ideolojik hedefler, tecrübe, aile bireyleri, çevrenin etkileri, ekonomik durum, sosyal statü ve kültürel özellikler etkili olmaktadır (Şahin, 2009).

Bazı araştırmacılara göre özgüvenli olma doğuştan gelen bir yetenek olarak ifade edilirken, bazı araştırmalar ise kendine güvenme duygusunun zaman içerisinde elde edilen tecrübeler ve aile yapısı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Girişimci olan bireylerin kendine güven noktasında oldukça başarılı bireyler oldukları düşünülmektedir. Genellikle girişimci olan kişilerin kendine güvenen benlik saygısı yüksek ve lider ruhlu bireyler oldukları düşünülmektedir (Fiş ve Wasti, 2009).

3.2.2. Yenilikçilik

Girişimcilik özelliği olan bir kişinin yeniliklere açık olması beklenmektedir. Girişimcilik genel olarak yeni fikir ve düşüncelerin oluşturulmasından ileri gelmektedir. Yeni gelişen anlayış kapsamında bir işletmenin sağlığı ve geleceği için en önemli öge inovasyon faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. İşletmeler ya da bireysel girişimciler inovasyon faaliyetlerini hayata geçirerek başarılı olmaktadır. Yenilikçilik anlayışının uygulamaya dökülmesi işletmeler arasında rekabet avantajı kazandırmaktadır. Özellikle genç girişimcilerin yenilikçilik hareketlerine daha açık oldukları gözlemlenmektedir. Girişimciliğin özünü ve kurumsal girişimciliğin en önemli ögesine yenilikçilik oluşturmaktadır (Keleş vd., 2012).

Günümüzde küreselleşmenin etkisi ve teknolojinin gelişmesi ile farklı çalışma teknikleri, yeni teknolojik cihazlar ve uygulamalar hayatımıza girmiştir. Yenilikçilik anlayışı içerisinde olan bir kişinin girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirirken yeni uygulamalar ve yöntemlerden yararlandıkları bilinmektedir. Yenilikçilik bilginin orijinal, benzersiz çözüm, yaratıcılık ve somut halde sunulması anlamına gelmektedir. Yenilikçilik algısı gelişmiş olan bir kişinin liderlik özelliği göstermesi, farklı tutum ve davranışlar ile insanları etkilemesi, inovasyon faaliyetlerini arttırması, kontrol odaklı olması beklenmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Yenilikçilik algısı girişimciliğin odak noktası olarak kabul edilmektedir. Yenilikçilik, yaratıcılığın ticari versiyonu olarak kabul edilen günümüzde sanayi, ticaret, eğitim, sağlık

ve akademi gibi birçok alanda üzerinde çalışılan bir konu olarak değerlendirilmektedir. Girişimcilerin bakış açısına göre yenilikçilik kavramı pazarlanabilir yenilik olarak ifade edilmektedir. Girişimcilik uygulamalarına adım atmış olan bir kişinin özellikle yeni fikir ve düşünceler geliştirmeleri süreklilik noktasında oldukça önemlidir. Yenilikçilik algısı olan bir girişimcinin oldukça yaratıcı hoşgörülü ve eleştirel düşünen bir birey olduğunu söylemek mümkündür. Yenilikçilik yeni fikir ve düşünceler geliştirmeleri süreklilik noktasında oldukça önemlidir (Onay ve Çavuşoğlu, 2010).

Yenilikçilik algısı olan bir girişimcinin oldukça yaratıcı hoşgörülü ve eleştirel düşünen bir birey olduğunu söylemek mümkündür. Yenilikçilik kavramı girişimciliğin temel unsurlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Girişimcilik ile ilgili literatürlerde genel olarak yenilikçilik kavramı adı altında yaratıcılık, hoşgörülü olma, eleştirel düşünme, gerçekçi ve somut düşünme gibi kavramlar üzerinde durulmaktadır (Yelkikalan vd., 2010).

3.2.3. Başarma İhtiyacı

Toplum genelindeki tüm insanlar hayatta var olabilmek ve herhangi bir hedefi gerçekleştirebilmek için başarma ihtiyacı hissetmektedirler. Örneğin; iş yerinde terfi almak isteyen bir işçi ya da okulunu bitirmek isteyen bir öğrenci, meslek sahibi olmak isteyen bir birey başarma ihtiyacı doğrultusunda çeşitli faaliyetler gerçekleştirmektedir. Başarma ihtiyacı insanoğlunun içinde var olan bir güdü olarak kabul edilmektedir. Tüm insanların herhangi bir konuda başarma ihtiyacı bulunmaktadır. Hedeflenen bir işin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinde kişinin inancı ve başarma ihtiyacı kritik bir öneme sahiptir (Korkmaz, 2012).

Benzer şekilde girişimcilik faaliyetlerinin gerçekleşmesinde kişinin kendine ait başarma ihtiyacının olduğu görülmektedir. Herhangi bir işin başarılı bir şekilde tamamlanabilmesi için temel belirleyicilerden birisi başarma ihtiyacıdır. Toplumların ekonomik ve sosyal açıdan gelişebilmesi doğrudan başarma ihtiyacına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Geleneksel açıdan bir tanım yapıldığında başarma ihtiyacı insana mükemmellik ve başarılı olma duygusuyla sarmalayan itici bir güçtür (Şahin, 2009).

İnsanların başarılı olması toplum içerisinde rekabet edebilmesi elde etmiş olduğu, bir başarıdan tatmin duygusu hissetmesi doğrudan girişimcilik adı altında incelenmektedir. Girişimcilik ile ilgili literatür araştırmalarında başarıma ihtiyacı üzerinde sıklıkla durulmaktadır. Çünkü girişimcilik faaliyetlerinin temelinde başarıma ihtiyacı bulunmaktadır (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

3.2.4. Kontrol Odağı

Kontrol odağı kişilerin kendi yaşamlarında oluşan olayların altında yatan ana sebepler hakkındaki algısıdır. İçsel kontrol odağına göre kişiler hayatlarında meydana gelen olayları kontrol edebildiklerine, dışsal kontrol odağına sahip kişiler ise hayatlarında meydana gelen olayların kader ve şans gibi dış faktörlere bağlı olarak gerçekleştiğine inanmaktadırlar. Girişimciler genel olarak içsel kontrol odağına sahip bireylerdir. Daha somut ve daha gerçekçi düşünceler ile hayatı karşılamaktadırlar. Kontrol odağı içsel kontrol odağına sahip kişilerin genellikle girişimcilik faaliyetleri ile ilgilendikleri ve başarılı oldukları görülmektedir. Bu kişilere göre insanın hayatında başına gelen olayların kader ya da şans ile herhangi bir ilişkisi yoktur (Bakırtaş ve Tekinşen, 2006).

Doğru bir planlama, sermaye ve uygulama ile birlikte kişilerin başarılı olması muhtemel görünmektedir. Girişimciler içsel kontrol odağı ile maddi ve manevi yöndeki hayatlarını daha kolay bir şekilde yönlendirmektedirler. Yeni fırsatlar ve inovasyon faaliyetleri sergilemiş olan girişimcilerin hayatlarında meydana gelen hiçbir olay tesadüf ile ilişkili değildir. Hedeflerini ve başarıma ihtiyacı içerisinde bulundukları tüm işleri belirlenmiş oldukları plan ve organizasyon dahilinde gerçekleştirmektedirler. Bu durum girişimcilerin kontrol odağının somut olduğunu göstermektedir. Girişimciler daha gerçekçi ve daha planlı kişiler olarak kabul edilmektedir. Kontrol odağı girişimcilerin kişilik özelliklerini açıklayan temel belirteçlerden birisidir (Naktiyak ve Kök, 2006).

Literatürde girişimcilik ile ilgili çalışmalara bakıldığında kontrol odağı konu başlığı altında içsel kontrol mekanizmaları ile ilgili çalışmalardan söz edildiği görülmektedir. Dışsal kontrol odağına sahip kişilerin ise genellikle girişimcilik faaliyetleri ile ilgililenmedikleri ve şans ve kader gibi konulara fazlasıyla eğilim gösterdikleri görülmektedir. Bu nedenle girişimcilik adı altında yapılan tüm çalışmalarda içsel kontrol

noktası ya da içsel kontrol mekanizmaları ile ilgili bilgiler verilmektedir (Ağca ve Kurt, 2007).

3.2.5. Risk Alma Eğilimi

Girişimcilik bileşenlerinden bir diğeri risk alma eğilimi olarak ifade edilmektedir. Girişimcilik faaliyetlerinin hayata geçirilmesinde risk alma eğilimi oldukça belirleyici bir faktördür. Sosyal yaşam içerisinde kişilerin olumlu ya da olumsuz birçok sorun ile karşı karşıya gelme ihtimalleri bulunmaktadır. Ancak bazı insanlar olumsuz gerçekleşebilecek olaylara karşı risk alma eğilme göstermektedirler. Bu kişilerin diğer bireylere göre daha cesaretli ve öngörülü oldukları düşünülmektedir. Özellikle girişimcilik özelliğine sahip bireylerin risk alma davranışlarının diğer bireylere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009).

Risk faktörü herhangi bir olayın meydana gelme olasılığının oranı şeklinde ifade edilmektedir. Belirsizlik ise herhangi bir olasılığa bağlı kalmadan bir şeyin olabilme ihtimaline karşı beklentidir. Genellikle risk ve belirsizlik kavramları birbirleriyle karıştırılmaktadır. Belirsizlik durumunda herhangi bir neticenin olmaması sebebiyle kaygı durumu söz konusudur. Belirsizlik risk olarak açıklanabildiğinde bir kaygı kaynağı olmaktan çıkmaktadır. Risk kavramı devam etmekte olan bir olayın sonucunun olumlu ya da olumsuz bir şekilde sonuçlanmaktadır. Risk alma cesareti olan kişiler genellikle girişimcilik faaliyetleri ile doğrudan ilgilenmektedir. Risk alma eğilimi girişimciler için beklenen geri dönüşümün maksimum düzeyde olabileceğine yönelik inanç doğrultusunda gerçekleşmektedir (Onay ve Çavuşoğlu, 2010).

Risk alma eğilimi yüksek olan girişimciler genel olarak başarıya ihtiyacını maksimum düzeyde tutmaktadırlar. Girişimciler her zaman geleceği öngörebilen risk almaktan korkmayan insanlar olarak tanımlanmaktadır. Girişimci olan bireyleri diğer insanlardan ayıran en temel faktörlerden birisi de risk alabilmeleridir. Risk almaları durumunda karşılaştıkları olumsuz sonuçlara yönelik her zaman alternatif bir çözüm önerileri bulunmakta ve buna yönelik çalışmalarına gerçekleştirmektedirler (Aytaç ve İlhan, 2007).

3.2.6. Belirsizliğe Karşı Tolerans

Belirsizlik yetersiz bilgiler sebebiyle yapılandırılmayan bir durumu ifade etmektedir. Belirsizlik toleransı ise belirsiz durumlara karşı olumlu yönde tepki verebilme yeteneğidir. Girişimci olan kişilerin belirsizlik toleransı her zaman yüksektir. Eğer kişi yetersiz bilgiye razı oluyor ve belirsizlik durumunda vermiş olduğu karara güveniyorsa bu duruma karşı toleransının da yüksek olduğu düşünülmektedir. Toplum genelinde yapılan ya da başlanılan her olayın belirgin olması beklenemez (Ağca ve Kurt, 2007).

Girişimcilik adı altında yapılan işlemlerin sonucu genellikle belirsizdir. Bu nedenle kişinin belirsizlik toleransını yüksek tutması beklenmektedir. Düşük belirsizlik toleransı olan kişiler genellikle stres durumlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Zamansız ve farklı şekillerde tepki vermektedirler. Belirsiz uyaranlardan her zaman kaçınmaktadırlar. Diğer taraftan belirsizlik toleransı yüksek olan bireyler belirsiz durumları arzu etmekte, ilgi çekici ve iddialı olaylara yönelmektedirler. Bu tür durumlar bazı insanların girişimci olurken diğer insanların ise girişimcilik ruhundan uzak olmasını doğrudan açıklamaktadır (Zeren, 2012).

Girişimcilik bileşenlerinde belirleyici kriterlerden birisi belirsizlik toleransıdır. Belirsizlik toleransı yüksek olan bireylerin genellikle girişimcilik faaliyetlerinde başarılı oldukları görülmektedir. Girişimci yöneticileri geleneksel yöneticilerden ayıran en temel faktör belirsizlik toleransının yüksek olmasıdır. Çünkü geleneksel yöneticiler genel olarak risk almadıkları için belirsizlik toleransı ortaya çıkarabilecek durumlardan uzak durmaktadırlar. Ancak belirsizlik toleransı yüksek olan yöneticiler farklı inovasyon tekniklerini ve yöntemlerini kullandıkları için işletme içerisinde hem bireysel hem de organizasyon anlamında kendilerini geliştirebilmektedirler (Korkmaz, 2012)

Belirsizlik toleransını yüksek tutan yöneticiler öngörülü, cesaretli ve mücadeleci bireyler olarak ifade edilmektedir. Girişimcilik düzeyi yüksek olan yöneticiler karar verme mekanizmasında tüm sorumluluğu üzerine almaktadırlar. Belirsizlik toleransı yüksek olan bireyler genellikle olaylar karşısında daha sakin daha anlayışlı ve çözüm odaklı hareket etmektedirler. Bu durum kişilerin herhangi bir kriz durumunda hata yapmasını engellemektedir. Bu nedenle tüm yöneticilerin ya da girişimci bireylerin belirsizlik toleransının yüksek olması beklenmektedir (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

3.3. Girişimcilik Türleri

Girişimciliğin uygulama alanları ve şartların farklı girişimcilik türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Girişimcilik türleri; orijinal girişimcilik, iç girişimcilik, kurumsal girişimcilik, girişimci girişimciliği, profesyonel girişimcilik, kadın girişimciliği, sosyal girişimcilik, sanal girişimcilik, fırsat girişimciliği, takipçi girişimcilik, kamu girişimciliği, yaratıcı girişimcilik, çevreci girişimcilik olarak ifade edilmektedir (Bakırtaş ve Tekinşen, 2006).

Girişimcilik türleri girişimcilik faaliyetinin uygulama alanları ve hedeflerine göre farklılık kazanmıştır. Türkiye'de son zamanlarda kadın girişimci oranlarının fazla olması sosyal kalkınma düzeylerinin adlarının bir göstergesidir. Aynı zamanda şletmelerde kurumsal girişimcilik ve profesyonel girişimcilik adı altında birçok ekonomik ve sosyal girişimcilik faaliyetinin gerçekleştiği bilinmektedir (Zeren, 2012)

Sosyal ve sanal girişimcilik uygulamaları ise toplumsal süreçte yenilik ve değişimlerin sürekli hale gelmesinde etkili olmaktadır. Yaratıcı girişimcilik şletmelerde ve sosyal ortamlarda en fazla ihtiyaç duyulan girişimcilik faaliyetlerinden birisidir. Çevreci girişimcilik ise çevre ile ilgili Yeni fikirlerin ve üretim alanlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Çevre ile ilgili girişimcilik uygulamaları özellikle tarım ve sanayi alanındaki gelişmelere paralel olarak olumlu yönde sonuçların elde edilmesini sağlamaktadır. Toplum genelinde farklı üretim alanları ve şletmelerde girişimcilik türleri ile ilgili eğitimler ve uygulama alanları verilmektedir (Uygun ve Güner, 2016).

3.3.1. İç Girişimcilik

İç girişimcilik herhangi bir şletme içerisinde risk alma, inovasyon yapma gibi davranışları nihai bir ürüne dönüştürme sorumluluğu şeklinde tanımlanmaktadır. İç girişimcilik organizasyon içerisinde ya da bir şletmede kendi yeteneklerini kanıtlamış olan bireylerin diğer insanlarla ilişkilerini iyileştirme yoluyla meydana gelmektedir. İç girişimcilik yeteneği yüksek olan bireylerin iletişim kurma ve algı düzeylerinin de oldukça yüksek olduğu görölmektedir. Olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kuran iç girişimciler kendilerini tanıyıp keşfetme, farkındalık düzeylerini yükseltme, kendini gerçekleştirme ve kendini değerlendirme gibi konularda oldukça başarılıdırlar. Bir örgüt

içerisinde girişimcilik faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için iç girişimcilik özelliklerine sahip bireylerin görev yapmaları gerekmektedir (Korkmaz, 2012).

İç girişimcilik kavramı 1985 yılında Pinchot tarafından geliştirilmiştir. İç girişimcilikte esas hedef örgüt içerisinde yaratıcı ve başarılı kişilere örgütlerin daha başarılı olması yolunda teşvik etmektir. İç girişimciler organizasyon içerisinde oluşan tüm olayları fırsata çevirme konusunda oldukça başarılıdırlar. Çevrenin ya da piyasanın farkında olan risk alabilen lider ruhlu, karakteri güçlü, organizasyon ve analiz yeteneği yüksek olan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Problemlere karşı yaratıcı ve yenilikçi bir bakış açısı geliştirmektedirler. Değişikliklerin yönetme becerileri ise oldukça yüksektir. Literatürde girişimcilik türleri ile ilgili çalışmalarda iç girişimcilik konusu üzerinde fazlasıyla durulduğu görülmektedir. Çünkü işletmelerin süreklilik kazanmasında ve rekabet avantajı elde etmesinde iç girişimcilik davranışlarının etkili olduğu düşünülmektedir. İç girişimcilik temel özellikleri aşağıda maddeler halinde verilmiştir; (Bilge ve Vedat, 2012).

- İşletme ile ilgili kaynakları kullanırken tamamen bağımsız olmak ve amaca yönelik motivasyon sağlamak isterler. Aynı zamanda yaptıkları iş ile ilgili takdir görme ihtiyacı hissederler.

- Kendilerine zaman ile ilgili sınırlar koyarlar ve planlamalarını bu zaman sınırlamasına göre gerçekleştirirler.

- Girişimcilik yeteneklerini ortaya koyabilmek için çalıştığı kurumlardan maddi ve manevi anlamda destek beklemektedirler.

- İç girişimcilik yeteneği yüksek olan kişilerin özgüven düzeyleri de doğru orantılı olarak yüksektir.

- Çalışma alanlarının temel dayanağı müşteriler ve örgüt içi organizasyonlardır.

- Orta düzeyde risk alırlar ve genellikle bireysel olarak çalışmayı tercih ederler.

- Kendilerine yönelik bir pazar araştırması ve değerlendirmesi yaparlar.

- Diğer kişilere yaptıklarının doğruluğuna inandırmaya çalışırlar.

- Kontrol yetenekleri vardır araştırma ve sorgulama yaparlar.

- Yenilikçidirler.

İç girişimcilik faaliyetleri pazarlamada satın almada satışta üretimde ve birçok ticari yeniliklerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. İşletmenin kendi içerisinde yeni

pazarlar bulması, yeni inovasyon tekniklerini denemesi ve planlama ve uygulama faaliyetlerini gerçekleştirmesi doğrudan iç girişimcilik yetenekleri ile ilişkilendirilmektedir. Günümüzde iç girişimcilik artmaya başlamıştır; çünkü iç girişimcilik hem firmaların hem de diğer örgütlerin devamlılığını sağlayan bir konudur. İç girişimciliğin zayıf olduğu işletmelerde genellikle rekabet düzeyi düşüktür. Çevresel değişimlere adaptasyon sağlamak için girişimci düşünceye sahip olmak gerekmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Girişimcilik hem girişim kurma hem de var olan organizasyonlarda yeni inovasyon tekniklerini oluşturma gibi süreçlerden meydana gelmektedir. Bu nedenle girişimcilik girişimci düşünce algı, tutum ve davranışları içermektedir. Dünya piyasası içerisinde iç girişimcilik kavramı oldukça önemli ve uygulanması kolay bir kavram olarak tanımlanmaktadır. İç girişimcilik özellikle 1980 yıllarının sonlarına doğru oldukça popüler hale gelmiş ve işletmeler açısından tercih edilebilir bir yöntem olmuştur. İç girişimcilik kavramı literatürde kurum girişimciliği, kurum içi girişimcilik, şirket girişimciliği, yeni girişimler ve girişimcilik yönelik şekilde farklı kavramlar ile açıklanmaktadır (Yelkikalan vd., 2010).

Girişimcilik araştırmalarına bakıldığında iç girişimcilik kavramının girişimcinin temel özelliklerini gözler önüne süren bir özelliği olduğu ifade edilmiştir. İç girişimciliğin işletmelerin devamlılığı ve performansı üzerine pozitif yönde bir etkisi olduğu düşünülmektedir. İç girişimcilik kavramı hem organizasyonel hem de bireysel anlamda girişimcilik faaliyetlerinin başarılı olmasını sağlamaktadır. İç girişimcilik kuramsal girişimcilik olarak da ifade edilmektedir. Genel olarak girişimci mücadelelerin ve yenilenme faaliyetlerinin bir bütünü olarak kabul edilmektedir (Zeren, 2012).

İç girişimcilik faaliyetleri için gerekli olan kaynaklar ana destekleyici firma ya da işletme tarafından sağlanmaktadır. İç girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirecek kişinin her türlü maddi ve manevi kaynaklar konusunda desteklenmesi gerekmektedir. İç girişimcilik kaynaklarının etkili ve verimli bir şekilde kullanılması doğru bir yönetim anlayışının gerçekleşmesini sağlamaktadır. Diğer bir ifade ile mevcut çevre şartları içerisinde kişilerin ve işletmelerin amaçlarına ulaşabilmeleri için uygulanabilecek bir anlayış olarak ifade edilmektedir. İç girişimcilik, girişimcilik faaliyetleri adı altında incelenmektedir. Günümüzde hızlı bir şekilde değişiklik gösteren çevre şartları işletmelerin girişimsel

düşüncelerini doğrudan etkilemektedir. Bu değişimlere cevap verebilmek işletme faaliyetlerine bağlıdır (Uygun ve Güner, 2016).

İşletmeler iç girişimcilik faaliyetleriyle birlikte yeni pazarlar yeni hizmetler girişimler ve süreçler elde etmektedirler. İç girişimcilik anlayışı işletmenin dinamiklerini harekete geçirmek için kullanılır. İşletmenin dinamiklerinin harekete geçirilmesi ise mevcut kaynaklardan yeni fırsatların elde edilmesini sağlamaktadır. İşletme ya da markaların düzenli aralıklarla gerçekleştirdikleri kampanyalar ve indirim uygulamaları benzer fırsatlara örnek olarak verilmektedir. İşletmelerin hızlı bir değişime uğraması rekabet olanaklarını kısıtlamaktadır. İşletmelerde iç girişimcilik faaliyetlerinin artması rekabet avantajını arttırmaktadır. İşletmeler için iç girişimciliğin birçok önemi bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; büyüme, yenilik, liderlik, bağlılık, değişim şeklinde ifade edilmektedir (Şahin, 2009).

Tüm bu etmenler işletmenin süreklilik kazanmasında ve büyümesinde etkili olmaktadır. Bir işletmenin büyümesini ve gelişmesini sağlayan iç girişimcilik iş çeşitliliğinin sağlanmasında ve çalışanların performansını yükseltmesinde etkili olmaktadır. Bunlarla beraber iç girişimcilik rekabet avantajını sağlayabilmek için katalizör görevi gören bir araçtır. Çünkü iç girişimcilik mevcut bir organizasyonun karlılığı, stratejik yenilenme, bilgi kazanımı, yenilik ve başarı için harekete geçmeyi sağlamaktadır. İç girişimcilik stratejik yön, kapasite kabiliyeti ve yenilikçi beceri gibi kavramlar ile ilişkilendirilmektedir (Keleş vd., 2012).

3.3.2. Dış Girişimcilik

Dış girişimcilik kâr amacı taşımasa bile tüm sorumlulukları üstüne alabilen, iş kuran kişilerin almış olduğu kararlar bütün olarak ifade edilmektedir. Son zamanlarda dış girişimcilik faaliyetlerinin oldukça popüler olduğu düşünülmektedir. Dış girişimcilik genel olarak literatürde iç girişimcilik kavramıyla zaman zaman karıştırılmaktadır. Girişimcilerin çoğu bir şirkette çalışılması halinde girişimciliğin tamamen sona erdiğine inanmaktadır. Bunun yanında girişimcilik dünyasında bir iç girişimcilik seçeneğinin de bulunduğu görülmektedir (Şahin, 2009).

Dış girişimcilik teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin etkisiyle birlikte dünya genelinde yaygın hale gelmeye başlamıştır. Dış girişimciler yeni bir konsept ya da fikir ile kendi işlerini kurma cesareti olan kişilerdir. İç girişimciler ise mevcut organizasyon içerisinde faydalı olma hizmet üretme ve yenilikler yapan kurum çalışanı olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle dış girişimcilerin iç girişimcilere göre daha planlı uygulayıcı ve cesaretli bireyler oldukları düşünülmektedir. Dış girişimciler olaylara karşı sezgisel duygularını kullanarak hareket etmektedirler. Örneğin; herhangi bir olayın sonucu olumsuz olarak geliştiğinde bunun bir kader ya da şans olduğuna inanmaktadırlar (Keleş vd., 2012).

İç girişimciler ise herhangi bir problem ya da olumsuz bir durum ile karşılaştıklarında daha somut veriler ve gerçekçi yaklaşımlar ile çözüm önerileri üretmektedirler. Dış girişimciler maddi ya da manevi anlamda kendi kaynaklarını kullanmayı tercih ederler. Dış girişimcilerin genellikle daha bağımsız olarak çalıştıkları görülmektedir. Dış girişimciler kendi kararlarını kendileri vererek kendi farkındalıklarını oluşturma ve kendilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Mevcut bir organizasyona bağlı olmadıkları için herhangi bir olumsuz durumu kendileri çözmek zorundadır. Dış girişimcilerin şirketleri yeni yeni kurulmaya başlanmıştır. İç girişimciler ise var olan bir şirket içerisinde kendilerini göstermeye çalışmaktadırlar (Veysel ve Yörük, 2006).

Genel olarak bakıldığında dış girişimcilik faaliyetlerinde daha fazla ekonomik gelir elde edildiği görülmektedir. Aynı zamanda dünya genelinde bir marka olabilmek ya da işletme olarak büyüebilmek dış girişimcilik faaliyetleri doğrultusunda gerçekleşmektedir. Dış girişimcilikte daha fazla risk alabilme eğiliminin gösterilmesidir. Dış girişimcilik örnekleri Nazım Salur tarafından gerçekleştirilen Getir uygulaması, Nevzat Aydın tarafından geliştirilen Yemek Sepeti uygulaması, Kerem Çatay tarafından geliştirilen Ay Yapım şirketi şeklinde örneklendirilmektedir. Görüldüğü üzere tüm dünya genelinde bu uygulamalar ve şirketler bilinen şirketler olarak ifade edilmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Dış girişimcilik faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için öncelikle kişinin lider özelliğe sahip olması, cesaretli olması, planlı ve programlı olması ve iş ile ilgili çevreye sahip olması gerekmektedir. Aynı zamanda uygulamalarına hayata geçirebilmek için maddi ve

manevi açıdan sermayeye sahip olması beklenmektedir. Dış girişimcilik faaliyetleri ile birlikte herhangi bir konuda yeteneği ilgisi veya motivasyonu olan bir birey kendini kolaylıkla gösterebilmekte ve bireysel olarak kazanç elde etmektedir (Zeren, 2012).

Son zamanlarda İnsanların bilinçlenmesi, teknolojik gelişmeler ve yeteneklere göre meslek gelişimlerinin gerçekleştirilmesi, dış girişimcilik faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır. Tüm dış girişimcilik faaliyetlerinin olumlu sonuçlanması beklenemez. Ancak dış girişimcilik uygulamaları ile ilgili değerlendirmelerde genel olarak tüm riskler kişi tarafından göze alınmaktadır (Ağca ve Kurt, 2007).

3.3.3. Kadın Girişimciliği

Dünyada ve Türkiye'de günden güne önemi artan ve değer kazanan girişimcilik kavramı, ekonomik gelişme ve kalkınma düzeylerini arttırması açısından oldukça önemli bir araçtır. Girişimcilerin yaratmış olduğu işletmeler veya uygulamalar ekonomik büyüme için önemli bir katalizör görevi görmektedir. Kadın girişimciliği de girişimcilik türlerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde kadın girişimcilere yönelik uygulamalar ve işletmelerin çok daha fazla olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyetin yaygın olduğu ülkelerde genellikle kadın girişimcilik oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Ekonomik, sosyal, ticaret, sağlık ve eğitim alanında gerçekleştirilen girişimcilik faaliyetlerinde kadınların desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009).

Kadın girişimciliği iş gücünü harekete geçirmekte ve istihdam oranlarını arttırmakta etkili olmaktadır. Türkiye'de kadının iş hayatında var olması ve girişimcilik faaliyetlerine yönelmesi için birçok kalkınma projesinin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Ancak günümüzde hala daha fazla kadının iş hayatında olması ve ataerkil yaşamın geride bırakılması istenilen düzeyde değildir. Kadın girişimciler ekonomik bağımsızlık ve ticari mülkiyet konusunda önemli bir belirteç olarak ifade edilmektedir. KOSGEB kendi işini kurmak, geliştirmek ve yürütmek isteyen kadın girişimciler için çeşitli destek modelleri oluşturmuştur. KOSGEB desteklerim teknolojik üretim ve yerleşme destekleri girişimcilik destekleri işletme, geliştirme, büyüme ve uluslararası destekler şeklinde çeşitli halde kadınlara sunulmaktadır (Uygun ve Güner, 2016).

Kadın girişimcilik literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Evin dışında herhangi bir yerde iş yeri hesabı ya da şirketi olan kadın üretilen veya pazarlanan, mal ve hizmetin temini için özel sektör veya kamu ile bizzat ilişki kuran iş sahibi olarak başka bireylere istihdam olanağı sunan, mal ya da hizmet üretimini ya da pazarlamasını üstlenen şeklinde ifade edilmektedir. Kadın girişimcilerin var olduğu işletmeler eğitim, sağlık, ticaret, sanayi, pazarlama gibi birçok alanda olabilmektedir. Kadınların girişimci olmalarının birçok nedeni bulunmaktadır. Kadınlara girişimci olmaya iten faktörler aşağıda maddeler halinde verilmiştir; (Korkmaz, 2012).

- Ekonomik problemler aile gelirinin yetersiz olması,
- Ek gelire ihtiyaç duyulması,
- Aile içerisinde yaşanan şiddet boşanma ya da ölümler,
- Çalışma koşullarının varlığı mevcut işte yaşanan sorunlar,
- Ücretli istihdam olanaklarının alt olması,
- Yoğun çalışma saatleri çalışmadan başka seçeneğin olmaması,
- Cinsiyete dayalı olarak gerçekleştirilen ücret farklılıkları,
- Geleneksel davranış kalıpları tutumlar ve ön yargılar,
- Mesleki ayrımcılık,
- Cam tavan sendromu,
- Terfilerin engellenmesi,
- İş yerinde yaşanan hayal kırıklıkları şeklinde ifade edilmektedir.

Kadınları girişimci olmaya çeken faktörler ise bağımsız olma imkânı sağlaması, yeni bir şey yapma isteği, daha konforlu bir hayat yaşama isteği, sosyal statü elde etmek isteği, kendini gerçekleştirme hayali şeklinde ifade edilmektedir. Girişimcilik noktasında herhangi bir cinsiyet bulunmamaktadır. Erkekler girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirebildiği gibi kadınlarda bu imkanlardan eşit şekilde yararlanmaktadırlar. Kadın girişimciler ile erkek girişimcileri karşılaştırıldığında sosyal itibar konusunun oldukça önemli olduğu gözler önüne serilmiştir (Veysel ve Yörük, 2006).

Girişimcilik sezgileri incelendiğinde kadınların iş kurma konusunda erkeklere oranla daha fazla başarısız olma korkusu taşıdıkları görülmüştür. Türkiye iş kurma cesareti açısından Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında ise kadınların iş kurma konusunda bilgi ve cesareti olmasına rağmen girişimcilik faaliyetleri ile ilgilenen kadın sayısından

oldukça düşük olduğu görülmektedir. Girişimci olan kadınların daha sosyal, özgüveni yüksek, eşitlikçi ve özgürlükçü değerlere sahip oldukları görülmektedir (Fiş ve Wasti, 2009).

Kadın girişimciler girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirirken birçok engel ile karşı karşıya kalmaktadırlar. İş kadınlığına geçiş sürecinde toplum genelinin ön yargıları ve olumsuz bakışı, deneyim ve bilgi eksikliği, sermaye yetersizliği, kalifiye personel bulma problemi, bürokratik engeller, ekonomik belirsizlikler, ailesel sorunlar şeklindedir. Erkek girişimcilerin bu dönem içerisinde bu sorunlar ile çok az düzeyde karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. TÜİK verileri incelendiğinde Ekim 2020 yılı iş gücü istatistikleri kadınların iş gücüne katılım oranlarının %31.3 oranında olduğunu göstermektedir. Bu oran erkeklere kıyasla oldukça düşüktür. İstihdam açısından incelendiğinde kadınların %26.4 oranında iş hayatında var oldukları görülmüştür. İşsizlik oranları ise kadınlarda erkeklere göre daha fazladır (TÜİK, 2021).

Tablo 1
Erkek ve Kadınlarda İş Gücü Oranları

Yaş	Gösterge	Toplam (%)	Erkek (%)	Kadın (%)
Genel (15+)	İş Gücüne Katılım	50,0	69,0	31,3
	İstihdam	43,6	61,1	26,4
	İşsizlik	12,7	11,5	15,5

Kadın girişimciliği hem toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıran hem de ülke ekonomisinde kalkınmayı sağlayan önemli bir araç olarak tanımlanmaktadır. Kadın girişimciliği hem ekonomik hem de sosyal anlamda gelişmeyi sağlamaktadır. Türkiye'de girişimcilik ekonomisinin en önemli kriterlerinden birisi kadın girişimciliği olarak ifade edilmektedir. Kadınların girişimcilik faaliyetlerini teşvik edilmesi, sermaye taleplerinin karşılanması, özgüvenlerinin yükseltilmesi, toplum genelinde yoksulluk, istihdam ve gelir yaratma gibi konularda etkili olacağı düşünülmektedir (Bilge ve Vedat, 2012).

Türkiye'de kadın girişimciliğin tecrübe ve eğitim eksikliği dışında geleneksel cinsiyet rollerini de kapsayan sosyal değerleri olumsuz yönde etkileyen sorunlar olduğu bilinmektedir. Kadınların her şeyden evvel ev içi sorumlulukları ve evde geçirmiş olduğu

zamanın fazla olmasına bağlı kariyer hedeflerine gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Toplumsal olarak bakım hizmetleri tamamen annelere bırakılmış bir süreçtir. Özellikle kadınlar yıllarca devam eden sosyalleşme sürecinde sadece ev ve ocuk hizmetleri ile meşgul olmaktadır (Yılmaz ve Sndz, 2009).

Yapılan araştırmalar erkeklerde bu tip sorumlulukların olmadığını göstermektedir. Erkekler genellikle iş hayatında yükselme ve finansal başarı elde etme temelli faaliyetler gerçekleştirmektedirler. Kadınlar ise ev işi ve ocuk bakımı arasında sıkışıp kalan, çalışma hayatına geri dönmek isteyen bireyler olmaktadır. Toplum genelinde kadın girişimcilik oranlarının az olması bu nedenlere bağlı olarak gösterilmektedir. Ülkemizde kadın girişimciliğin toplumsal cinsiyet odaklı yaklaşımını kapsayacak şekilde düzenlemelere gitmesi gerekmektedir (Korkmaz, 2012).

KOSGEB tarafından verilen imkanların kadınlara yönelik olarak tekrardan düzenlenmesi gerekmektedir. Kadınları girişimciliğe çeken faktörlerin arttırılması gerekmektedir. Hkmet destekli girişimcilik projelerine kadınlar dahil edilmelidir. İşsizlik ve yoksulluğu azaltıcı projeler oluşturulmalı, kadınlar istihdama dahil edilmelidir. Toplumsal cinsiyetçiliği azaltıcı ve kadın girişimcilik oranlarını yükseltici daha fazla akademik çalışmalar yapılması gerekmektedir (Zeren, 2012).

3.3.4. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik toplumun problemlerini göz önünde bulundurarak maddi fayda be kar elde etmeyi hedefleyen girişimcilik faaliyetleri olarak ifade edilmektedir. Sosyal girişimcilik kavramı için literatürde çok sayıda tanım bulunmaktadır. Bu tanımlar sosyal girişimciliğin sosyal ve çevresel bir hedef doğrultusunda gerçekleştiğini ticari faaliyetler yoluyla elde edildiğini, gelir fazlasının ana misyon için kullanılması gerektiğini içermektedir. Toplum ihtiyaçlarının karşılanması eğitim, sağlık, evre, siyaset, ticari ve sanayi faaliyetler için toplumun kalkınması için sosyal girişimcilik uygulamaları gerçekleştirilmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Sosyal girişimcilik ile ilgili devlet tarafından teşvik projeleri ve destekleri verilmektedir. Toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri karşılamak üzere kâr amacı güden işletmeler kurulabildiği gibi kar amacı gütmeyen işletmelerin de kurulması mümkündür.

Örneğin; evlendirme derneği ücretsiz olarak hizmet veren bir dernektir. Sosyal girişimcilerin oluşturulduğu sosyal gönüllü vakıfları da benzer şekilde hizmet veren kurumlar olarak ifade edilmektedir (Naktiyok ve Kök, 2006).

Sosyal girişimciliğin maddiyattan çok sosyolojik yönleri daha ağır basmaktadır. Toplumun sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de sosyal girişimcilik ile ilgili çok sayıda akademik çalışma ya da proje bulunmamaktadır; ancak son zamanlarda kamu ve özel sektörlerde hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır. Sosyal girişimcilik yeni bir kavram olarak değerlendirilse bile temeli çok eski dönemlere dayanmaktadır. Çünkü toplum her zaman sosyal girişimcilere açık olmuştur. Sosyal girişimcilik kompleks bir yapıya sahiptir ve sosyal ihtiyaçları karşılama üzerine kurulmuştur. Daha dar bir tanımlamayla sosyal girişimcilik kavramı kâr amacı gütmeyen organizasyonların gelir elde etmek için yenilik üretmeleri olarak tanımlanmaktadır (Yelkikalan vd., 2010).

Kâr amacı olmayan kuruluşların kendi kendilerine gelir sağlayabilmek için inovasyon çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Gerçekleştirilen inovasyon çalışmaları sonucunda elde edilen gelir yine benzer şekilde toplumun faydasına yönelik olarak kullanılmaktadır. Sosyal girişimcilik kişisel servet ya da ortakların servislerini arttırmaktan çok sosyal değerleri arttırmaya ve farkındalık sürecini geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Sosyal girişimci ve sosyal değişim ve katalize etmek ve yenilikleri kullanmayı hedeflemektedir. Toplum genelindeki tüm insanları sosyal girişimcilere teşvik etmek için çalışmalar düzenlemektedir (Veysel ve Yörük, 2006).

Sosyal girişimcilik uzun süren sürdürülebilirliği sağlama açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda kamu ve özel sektördeki işletmelerin prestijini ve rekabet avantajını arttırmaktadır. Birçok işletme sosyal girişimcilik adı altında gerçekleştirilen tüm uygulamalara destek vermektedir. Sosyal girişimcilik alternatif finansman stratejisi olarak da kabul edilmektedir. Sosyal girişimcilik faaliyetleri işletmeler arasında iş birliği ve organizasyon çalışmalarının artırılmasını sağlar. Aynı zamanda sosyal değişimin desteklenmesi ve sosyal problemlerin çözülmesinde etkili olmaktadır. Bu girişimcilik türü daha çok toplum genelinde ihtiyaçların karşılanması, toplumun huzur ve refah seviyesinin yükseltilmesi gibi hedefler doğrultusunda çalışmalar yapmaktadır. Sosyal girişimciliğin birçok özelliği bulunmaktadır. Bunlar; (Zeren, 2012).

- Sosyal sektörde değişim ajanları bulunur.
- Sosyal değerleri yaratmak ve bunları sürdürmek için çalışmalar yapar.
- Yeni fırsatları keşfederek bunları takip eder.
- Sürekli uyum öğrenme süreci ve yenilikler ile meşgul olmaktadır.
- Etkili kaynaklara sunulacaksa bile çevresel duyarlılığı ve cesareti arttırır
- Hizmet edilen taraflara ve çıktılara büyük sorumluluklar yükler.
- Sosyal girişimci olan bir bireyin mutlaka çevresel olaylara karşı duyarlı toplumsal, enerjik, iletişim yetenekleri yüksek ve organizasyon temelde uygulamalara alışık olması gerekmektedir

Sosyal girişimciler topluma fayda sağlarken aynı zamanda bakım, yardım, para kazanma gibi hizmetler ile ilgilenmektedirler. Bu nedenle zamanlarının büyük çoğunluğunu yardım derneklerinde ve kurumlarında geçirmektedirler. Hükümetlerin belirli hedeflere ulaşması ve sosyal kalkınmayı sağlaması için sosyal girişimcilik faaliyetlerini arttırmaları beklenmektedir. Girişimcilik türleri içerisinde sosyal girişimcilik oldukça farklı ve uygulama olasılığı daha yüksek olan bir seçenektir. Genellikle ticari girişimciler ve sosyal girişimciler aynı grupta incelenmektedir. Fakat birbirinden tamamen farklı özelliklere sahiptir (Veysel ve Yörük, 2006).

Aşağıdaki tabloda ticari girişimciler ve sosyal girişimciler arasındaki farklar verilmiştir;

Tablo 2
Ticari Girişimciler ve Sosyal Girişimciler Arasındaki Farklar

Girişimci	Sosyal Girişimci
Yeni ihtiyaçlara odaklı	Toplumsal ihtiyaç ve sorunlara odaklı
Kendi ve ortakları adına risk alır	Toplum adına risk ve sorumluluk alır
Amacı ekonomik kazanç ve sosyal statü kazanma	Amacı sosyal bir değişim gerçekleştirmek ve uzun süreli hizmet sağlamak
Motivasyonu kendine ait iş sahibi olmak ve ekonomik kar elde etmek	Ekonomik kar amaçlarına ulaşmada aracı olup değişim yaratarak motive olur

Sosyal girişimciler sivil toplum için sorumluluk alan bireylerdir ve vakitlerinin büyük çoğunluğunu toplumsal gelişme ve kalkınma için harcamaktadırlar. Kapitalist ekonomik koşullarda yetişen bireylerin bireysel olmaları kaçınılmazdır. Bu şartlar altında sosyal girişimcilik faaliyetlerinin kaybolması veya yeterli düzeyde önem verilmemesi muhtemel

bir gerçektir. Toplum genelinde çevresel ve sosyal farkındalığı arttırmak için sosyal girişimcilik faaliyetleri oldukça faydalı olarak değerlendirilmektedir. Çeşmeler, vakıflar, okullar, sivil toplum kuruluşları, dernekler, platformlar, öğrenci kulüpleri sosyal girişimcilik hedefi doğrultusunda kurulmuş kurumlar olarak ifade edilmektedir (Korkmaz, 2012).

Günümüzde sosyal girişimcilere hem kamu hem de özel sektörde yer alan tüm kuruluşlar destek vermektedir. Dünya genelindeki ülkeler arasında ekonomik ve sosyal alanda rekabet edebilmek için sosyal girişimcilik faaliyetlerine önem verilmeli ve yatırım olanakları arttırılmalıdır. Aşağıda sosyal girişimci faaliyetleri ve amaçları verilmiştir (Ağca ve Kurt, 2007).

Tablo 3
Sosyal Girişimci Faaliyetleri ve Amaçları

Sosyal Girişim Faaliyeti	Sosyal Girişimci	Sosyal Girişim Amacı
Grameen Bank	Muhammed Yunus	Kredi alamayacak durumdakilere mikro finans yardımı sağlamak.
ASHOKA	Bill Drayton	Dünya genelindeki sosyal girişimlere yardım sağlamak.
Charity: Water	Scott Harrison	Temiz su kaynağı sağlamak.
Seventh Generation	Jeffrey Hollender	Temizlik, kişisel bakım ve kâğıt kaynağı sağlamak
Betterworld Books	Xavier Helgesen, Chris Fucks, Jeffrey Kurtzman	Dünya genelinde okur yazarlığı teşvik ederek kitabın önemini vurgulamak
Barefoot College	Bunker Roy	Okuma yazma bilmeyen kadınlara eğitim sağlamak
TOMS	Black Mycoskie	İhtiyacı olan çocuklar için 1 çift ayakkabı sağlamak.

3.3.5. Kamu ve Özel Sektör Girişimciliği

Dünya ekonomisi 1970'li yıllardan bu yana ekonomik bunalımlar ile mücadele etmektedir. Bu dönem içerisinde araştırmacıların ilgisini kamu sektörü ve kâr amacı gütmeyen işletmeler çekmeye başlamıştır. Girişimcilik faaliyetleri kamu sektöründeki uygulamaları tekrardan canlandırma amacıyla gerçekleştirilmektedir. Kamu örgütleri vergi gelirleriyle mali kaynaklar elde etmektedirler. Fakat ekonominin durgun olması zaman içerisinde gelirlerin azalmasına neden olmuştur. Bu nedenle kamu sektöründe artan baskı, yenilikçi ve girişimci davranışların gerçekleştirilmesini sağlamıştır (Onay ve Çavuşoğlu, 2010).

Küreselleşmenin etkisi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte kamu sektöründe daha fazla gelir elde edebilmek için kamu girişimcilik faaliyetlerine yer verilmiştir. Kamu girişimciliği insan gücü ve maddi kaynakların doğru bir şekilde kullanımını sağlar. Aynı zamanda kamusal sorunları çözmeye yönelik faaliyetler geliştirir. Özel sektörün girişimcilik tecrübesi doğrudan kamu sektörüne uyarlanmıştır. Yeni fırsatların ve yaratıcı fikirlerin ortaya atılması, kamu sektöründeki toplumsal faydayı ve gelir oranlarının artırılmasını sağlamıştır. Tüketici eşit istek ve ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilen kamu girişimcilik faaliyetinde daha fazla rekabet avantajı yenilikçilik daha az bürokrasi ve daha fazla esneklik gibi faaliyetleri gözler önüne sermiştir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Kamu girişimciliğindeki temel amaç kamu örgütlerinin halka hizmet vermesinde katalizör görevi olmak daha rekabetçi, sosyal, müşteri odaklı, karlılık oranı yüksek yatırımların gerçekleştirilmesidir. Kamu girişimciliği kamu yetkisi, kamu kaynakları ve kamu çalışanları kapsamında gerçekleştirilen uygulamalardır. Kamu girişimcilik faaliyetlerinde bürokratik engellilerin en aza indirilmesi, kamu örgütlerinin problemlerinin çözülmesi, çalışma şartlarının iyileştirilmesi, pazar odaklı yeniden yapılandırma performansı yönelik ücretlendirme gibi hedefler gerçekleştirilmektedir. Bu durum kamu sektöründe hem yönetici hem de çalışanların yararına uygulamaların gerçekleştirilmesini sağlar (Uygun ve Güner, 2016).

Kamu sektörünün ürün veya hizmet üretiminde özel sektör ile rekabet etmesine imkân tanımaktadır. Kamu girişimciliği örgütlerde küçülme yetki devri yeniden yapılanma ve kararlara çalışanları dahil etme gibi süreçlerde oldukça faydalıdır. Kamu örgütlerinde

meydana gelen bu değişimler kamu dışı kaynaklara açılma ve bu kaynaklardan yararlanma imkânı tanımaktadır. Girişimlerin özel bir bireye ait olması durumunda bireyin karakteristik özellikleri ön plana çıkmaktadır. Kamu girişimcisi olan bir kişi pazar ekonomisi konusunda bilgili olmalı, yönetim, örgüt performansı, kültür ve davranışlarını toplumun yararına göre düzenlemesi gerekmektedir (Şahin, 2009).

Kamu ve özel sektör girişimciliği arasındaki tek fark mülkiyet yapısı olarak ifade edilmektedir. Özel girişimcilik özel mülkiyette bulunan kaynaklar kullanmaktadır ya da kendi parasını borçlanma yoluyla elde ettiği sermaye doğrultusunda harcayan kişi olarak tanımlanmaktadır. Kamu girişimcisi ise mülkiyet sahibi olmadığı için kendi parasını harcamadan kamu kaynaklarından yararlanmaktadır. Bu nedenle özel girişimcilerin daha fazla bu sektör içerisinde yer aldıkları ve girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirdikleri görölmektedir. Kamu girişimciliği özel sektör girişimciliğine göre maddi ve manevi açıdan daha geride kalmıştır (Fiş ve Wasti, 2009).

Toplumsal kalkınmanın sağlanması ve ekonomik büyümenin gerçekleştirilebilmesi için girişimcilik önemli bir araçtır. Bu nedenle özel sektörde eğitim, sağlık, sanayi, ticaret gibi alanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerin kamu sektörüne göre daha yüksek oranda olduğu görölmektedir. Kamu ve özel sektörde girişimcilik ve inovasyon faaliyetlerinin toplum genelinde ekonomik büyümeyi sağlaması ve sosyal faaliyetleri arttırması beklenmektedir (Keleş vd., 2012).

3.4. Girişimcilik İçin Gerekli Olan Kaynaklar

Girişimde olan bir kişinin teknolojik gelişmeleri adaptasyon sağlayan yeniliklere açık yaratıcı özelliklere sahip olması beklenmektedir. Aynı zamanda bu kişilerin geleceği umutla bakan, öğrenme yeteneği yüksek, iş birliği yeteneği gelişmiş bireyler olması beklenmektedir. Genellikle işletmelerdeki yöneticilerin hem lider özellikli hem de girişimci bireyler olması beklenmektedir. İşletmelerde yöneticilerin çalışanlara yönelik yenilikçi ve ekmek yaklaşıma çalışanların girişimci bireyler olmasını sağlamaktadır (Korkmaz, 2012).

Girişimde olan bir kişinin kişilik özelliklerine bakıldığında maceracı, sosyal, kararlı, otoriter, temsilci ve hayalci bireyler oldukları görölmektedir. Yapısal kişilik açısından

bakıldığında ise kişinin karakteristik özelliğinin genellikle özgüvenle bağımsız ve kontrol etme yeteneğine sahip bireyler oldukları görülmektedir. Girişimcinin kişilik özelliklerinde özellikle azimli ve sabırlı olması girişimcilik faaliyetlerinde başarılı olmasını sağlamaktadır. Girişimci olan bir kişinin diğer bireylere görevi sahiplenme oranları daha yüksektir. Aynı zamanda vizyon ve misyonu önceden belirleyerek planlı ve programlı çalışma faaliyeti gösteren kişiler oldukları görülmektedir. Girişimci olan bir kişinin risk analizi yapması ve tehlikelere karşı yeni çözüm önerileri oluşturması oldukça muhtemel bir durumdur (Fiş ve Wasti, 2009).

Teknik benlik olarak günümüzde yaşayan yaptığı işten mutluluk ve huzur duyan kişilerin girişimcilik konusunda başarılı bireyler oldukları görülmektedir. Yöneticinin benliğine bakıldığında ise geçmişteki tecrübelerinden ders alan akılcı bireyler oldukları görülmektedir. Girişimci bireylerin kişilik özellikleri ile ilgili temel yaklaşımlara bakıldığında kontrol alanı teorisi, temsilci kişilik yaklaşımı konularının literatürde incelendiği görülmektedir. Kontrol alanı teorisi girişimcilerin algılanmış olan yeteneklerinin sonuçlar tarafından etkilenmesine dayanan bir teori olduğu görülmektedir (Bakırtaş ve Tekinşen, 2006).

Kişinin yaşam alanı içerisinde geliştirme ve koruma gibisine bağlı olarak girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirdikleri ifade edilmektedir. Kontrol odakları dış çerçeveden bakıldığında ise yorumlama algılama istek ve ihtiyaç gibi duygulara bağlı olarak gerçekleşmektedir. İnsanlar kendi istek ihtiyaç ve arzularına göre yaşamlarını şekillendirmekte, girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Literatür incelemesine bakıldığında içsel kontrolü yüksek olan bireylerin kendi hayat standartlarını düzenlemede yenilikleri gerçekleştirmede daha başarılı bireyler oldukları görülmektedir (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

Dış kontrol odağı yüksek olan bireylerin ise kendi yaşamları ile ilgili kararlar verme, girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirme, daha iyisine oluşturma gibi faaliyetlerde daha az başarılı oldukları görülmüştür. Temsilci kişilik yaklaşımı teorisine bakıldığında ise çevresel olaylar tarafından yönlendirilen nesnelerden çok içsel mekanizmalar ile kendi yaşam şartlarına iyileştiren temsilciler olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre girişimci olan kişiler kendi kendilerine hareket ettikleri alanlarda yenilik ve gelişim faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Kendilerini yansıtan ve düzenleyen dışsal olaylara

bağımlı olmadan bizzat kendi üretmiş oldukları faaliyetler ve ürünler ile ilgili çalışma faaliyeti göstermektedirler (Zeren, 2012).

Girişimcilikle ilgili sosyolojik temelli yaklaşımlara bakıldığında girişimcilikte sosyal çevre güven ve ahlak yaklaşımları üzerinde durulduğu görülmektedir. Girişimcilikte sosyal çevreye oldukça önemlidir. Çünkü sosyal çevre içerisinde ekonomik, kültürel ve demokratik çevre unsurları girişimcilik ile ilgili faaliyetlerde teşvik edici unsurlar olarak tanımlanmaktadır. Örneğin bir birey ekonomik olarak geçinemediğinde farklı girişimcilik faaliyetlerine yönelmekte ve yeni projeler üretmektedir. Aynı zamanda kültürel ve demokratik çevreye bağlı farklı kalkınma planlarından oluşturulması da yine girişimcilikte sosyal çevre yaklaşımı ile açıklanmaktadır. Küreselleşmenin etkisi ve kentleşmenin etkisiyle birlikte toplum genelindeki ekonomik, kültürel ve demokratik özellikler hızlı bir değişim yaşamıştır. Bu nedenle yaşanan çevredeki kültürel yapı girişimciliğin başarılı olmasında etkili olan bir kriterdir (Uygun ve Güner, 2016).

Literatür araştırmalarına bakıldığında kültürel değerler ve girişimsel aktiviteler arasında önemli bir bağlantı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda girişimcilik düşüncesinin yaşanan çevre ve kültür ile doğrudan ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Türk toplumunun kültürel yapısı incelendiğinde genellikle toplulukçu bir kültürel yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle belirsizlikten kaçınma davranışları sıklıkla görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'deki girişimcilik faaliyetleri ve girişimcilik ile ilgili teşvik programları yeterli düzeyde gelişmemiştir. Ancak girişimcilik faaliyetleri ile ilgili en temel kriterlerden birisi olan risk alma davranışı Türklerin genlerinde var olan bir durumdur. Bu nedenle Türk toplumunda girişimcilik faaliyetleri ile ilgili eğitim ve programların arttırılması, devlet tarafından kişilere girişimcilik ile ilgili destek verilmesi, Türk toplumunda daha fazla girişimcilik aktivitelerinin gerçekleştirilmesini sağlayacaktır (Onay ve Çavuşoğlu, 2010).

Girişimcilikte ahlak ve güven konusu kültürel değerler kadar önemli bir konudur. Çünkü toplum içerisinde kişilerin birbirlerine güven duymaları girişimcilikte iş birliği faaliyetleri gerçekleştirmelerini sağlamaktadır Güven toplumu içerisindeki en önemli unsurlardan birisidir. Güven gibi ahlak ve özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bireylerin ve toplumların iş yapabilme kapasitelerini arttırmaktadır. İşle ilgili ahlaki değerleri yüksek olan kişilerin genellikle toplum içerisinde başarılı bireyler

oldukları görülmektedir. Girişimcilik teorileri içerisinde en önemli girişimcilik özellikleri ahlak ve güven ortamının sağlanmasıdır. Gerek ekonomik gerek psikolojik açıdan bakıldığında girişimcilik uygulamalarının gerçekleştirilmesinde ahlak güven ve kültür gibi özelliklerin var olması gerekmektedir. Bu nedenle girişimcilik oldukça uzun soluklu ve farklı unsurlardan etkilenen bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007).

Girişimcide bulunması gereken özellikler; kişisel özellikler, davranışsal özellikler, sosyal özellikler şeklinde ifade edilmektedir. Girişimci olan bir kişinin sabırlı, yaratıcı, lider özellikli, yenilikçi, bağımsız, esnek, risk alabilme yeteneği gelişmiş, dışa dönük, sorumluluk sahibi bireyler olması beklenmektedir. Aynı zamanda kişinin yenilikleri fırsata çeviren yenilikçi başarıma arzusu olan kişiler olması beklenmektedir (Keleş vd., 2012).

Girişimci olan bir kişinin faaliyette bulunurken çevresinde bulunan kişileri bilmemekte onların fikir ve düşüncelerine değer vermesi doğru kararlar alması açısından büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda kişinin ve daha sonra oluşabilecek sorunlara yönelik olarak B planı oluşturması gerekmektedir. Vizyon ve misyonunu belirlemiş olan girişimcinin risk alabilme yeteneği farklı faktörlere bağlı olarak gelişmektedir. Risk alma eğilimi yaş, cinsiyet, deneyim, sosyoekonomik durum, tecrübe ve aile yaşantısı gibi kriterlerden etkilenmektedir. Risk alabilen girişimciler genel olarak zorlu yollardan geçmelerine rağmen başarılı olmaktadır. İş hayatında yaşamış oldukları zorlukları yenmeleri kişilerin özgüvenlerini arttırmaktadır. Bu nedenle girişimci olan kişilerin özgüvenleri oldukça yüksektir (Zeren, 2012).

Girişimci olan kişinin davranışsal özelliklerine bakıldığında ise sınırlandırmayı kabul etmeyen, istediğini elde edene kadar mücadele eden, sabreden fırsatları fark eden kişiler oldukları görülmektedir. Girişimci olan kişilerin davranışlarına bakıldığında girişimci faaliyetleri oldukça meraklı bireyler oldukları görülmektedir. Sosyal yaşantı içerisinde genellikle sorumluluk sahibi değişim önderliği yapabilme yeteneği olan kişilerin olduğu bilinmektedir. Bu kişilerin toplum içerisinde sürekli iş fırsatlarını takip ettikleri, değişim içeren hedefler belirledikleri görülmektedir. Aynı zamanda daima hareket halinde olan onlardan istenen işlerden farklı işler ortaya sunan, örgüt içerisinde farklı işler yapabilme hayali olan bireyler oldukları görülmektedir (Veysel ve Yörük, 2006).

3.5. Psikolojik Dayanıklılık ve Girişimcilik İlişkisi

Girişimcilik gelişmiş ülkelerde oldukça önemli olan gelişmekte olan ülkelerde ise gelişme aracı olarak tanımlanan bir kavramdır. Gelişmiş ülkelerdeki bireyler büyük şirketlerde çalışmak yerine kendilerine özgü girişimcilik faaliyetleri geliştirerek hizmet ve ürün üretimi gerçekleştirmektedirler. Girişimsel faaliyetlerin ülkemizde ve dünya genelinde giderek artması yeni iş alanlarının oluşmasına ve istihdam sorunlarının çözülmesine imkân tanımıştır. Gelişmekte olan ülkeler işsizliği ortadan kaldırmak, yoksulluğu önlemek, servet elde etmek ve kendi iş yerlerine sahip olabilmek için girişimcilik faaliyetlerini desteklemektedir (Aktan ve Önder, 2018).

Girişimcilik bireysel ve toplumsal alanda huzur ve refah seviyesinin artırılmasında etkili olmaktadır. Girişimcilik uzun yıllar boyunca literatürde tartışılan bir konu olmuştur. Girişimcilik ile ilgili kavramlara bakıldığında genel olarak bir fikir birliğinin olmadığı görülmektedir. Çünkü girişimcilik kavramı farklı bakış açıları ile ele alınan bir kavramdır. Girişimcilik faaliyeti gerçekleştirmek isteyen bir kişinin olumsuz durumlara karşı psikolojik dayanıklılık düzeyinin yüksek olması beklenmektedir. Herhangi bir olay karşısında kriz yönetimini gerçekleştirebilecek altyapıya sahip olması beklenmektedir (Akduru, 2020).

Yolunda gitmeyen bir konu ile ilgili stres düzeyini arttıran endişelenen, öz saygısını yitiren bireylerin genellikle girişimcilik faaliyetlerinde başarısız oldukları görülmektedir. Bu nedenle literatürde psikolojik dayanıklılık ve girişimcilik kavramları birbirleriyle ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Psikolojik dayanıklılık kişinin karakteristik özelliklerine ve çevresel faktörlere bağlı olarak gelişmektedir. Girişimcilerin genellikle psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Mücadeleci sosyal iletişim becerileri yüksek cesur kontrollü ve iş birliği yetenekleri yüksek olan bireyler genellikle girişimcilik faaliyetlerine ilgi göstermektedir. Girişimcilik faaliyetleri başarma ihtiyacından doğan tatmin duygusuna bağlı gerçekleşmektedir (Zhau vd., 2020).

Umut, öz yeterlilik, dayanıklılık ve iyimserlik gibi duygu durumları girişimciliğe yönelmeyi doğrudan etkilemektedir. Psikolojik açıdan iyi bir ruh haline sahip olan kişinin iyimserlik öz yeterlilik, umut ve öz saygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Geleceği umutla bakan ve başarma arzusu içerisinde olan kişilerin girişimcilik

faaliyetlerinde iyimserlik, öz yeterlilik, umut ve öz saygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Geleceği umutla bakan ve başarma arzusu içerisinde olan kişilerin girişimcilik faaliyetleri ile ilgili planlama, uygulama veya değerlendirme basamaklarını sağlıklı bir şekilde gerçekleştirdikleri görülmektedir (Akyön, 2020).

Pozitif anlamda psikolojik dayanıklılık çalışanların teşvik edilmesi ile katılımlarının geliştirilmesi gibi konular üzerinde faaliyet göstermektedir. Psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek olan bireylerin genellikle sosyal girişimcilik ve kadın girişimcilik faaliyetlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Hem bireysel hem de toplumsal açıdan incelendiğinde psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek olan bireylerin, risk alabilen alternatif çözüm önerileri sunabilen, kriz yönetimi yapabilen, çevresel etmenlerden ya da eleştirilerden etkilenmeyen bireyler oldukları görülmektedir (Işık ve Çiçek, 2020).

Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin çevresel faktörlerden diğer bireylere göre daha az etkilendikleri görülmektedir. Yani kişi çevresinde olan herhangi bir olumsuz olaya rağmen girişimcilik faaliyetleri adı altında çalışmalarına devam etmektedir. Psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan bireylerin işlerinde daha profesyonel çalışma gösterdikleri ifade edilmektedir. Vicdan, öz bildirim, memnuniyet, dışa dönüklük, farkındalık, kararlılık, disiplinli olma gibi faktörlerde psikolojik dayanıklılığa bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bir kişinin girişimci bir birey olabilmesi için başkalarının düşüncelerine saygı duyan, kimlik duygusu geliştirmiş, iletişim becerisi yüksek, başkalarından olumlu tepkiler alabilme yeteneğine sahip bireyler olması gerekmektedir (Akpınar ve Küçüköksel, 2015).

Doğrudan psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan kişilerin de temel özellikleri olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle Bazı insanların doğuştan girişimcilik konusunda yetenekli oldukları düşünülmektedir. Ancak psikolojik dayanıklılık bazı durumlarda çevresel faktörlerden de çok kolay bir şekilde etkilenmektedir. Örneğin; ekonomik ve sosyal kültürel düzeyi yüksek eğitim durumu iyi bir ailede yetişen bir çocuğun özgüven düzeyi ve psikolojik dayanıklılık seviyesi diğer insanlara nazaran yüksektir (Özdemir, 2014).

Girişimcilik faaliyetleri adı altında maddi ve manevi yönden destek gören bir kişinin başarılı olma ihtimali daha yüksektir. Psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olan benlik saygısı ve öz saygı gibi kavramlar doğrudan aile bireylerinin çocuklara yaklaşımlarıyla

ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle psikolojik dayanıklılık ve girişimcilik kavramlarının doğuştan gelen yetenekler doğrultusunda şekillendiğini söylemek doğru olmayacaktır (Aktan ve Önder, 2018).

Fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olan bir birey girişimcilik faaliyetlerinde genel olarak başarılı olmaktadır. Burada girişimci olan kişinin iç veya dış girişimci olması da kritik bir etkiye sahiptir. Genellikle psikolojik dayanıklılık seviyesi yüksek olan bireylerin iç girişimcilik faaliyetlerinde daha başarılı oldukları görülmektedir. Meydan okuma ve kontrol bağlanma boyutları psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Kişinin risk alması, çevresel faktörlerden etkilenmemesi, hayata olumlu ve iyimser yaklaşması psikolojik dayanıklılığı üzerinde pozitif yönde bir etki etmektedir. Bu nedenle girişimciliğe etki eden faktörler ve girişimci olan bir kişinin kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılık konusunun oldukça benzerlik gösterdiği ifade edilmektedir (Akduru, 2020).

Bilindiği üzere fiziksel ve ruhsal açıdan iyi olmayan bir bireyin akademik ve sosyal yaşamda başarılı olması mümkün değildir. Girişimci olan bir kişinin geleceği umutla bakması, iyimser olması, eleştirel bakış açılarına karşı esnek olması, maddi ve manevi yönden desteklenmesi başarılı bir girişimci olması noktasında oldukça önemli kriterlerdir

3.6. Benlik Saygısı ve Girişimcilik İlişkisi

Girişimcilik üretilen mal veya hizmetin değerlendirilmesi ve kullanılması ile ilgili olarak ifade edilmektedir. İşletme içerisinde ya da bireysel olarak fırsatların algılanması girişimcilik davranışı olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik ile ilgili faaliyetlerde niyet oldukça önemli bir konudur. Niyet harekete geçmeden evvel kişide oluşan bilişsel bir durum olarak tanımlanmaktadır. Hedef olan davranışlar gösterilen bağlılık derecesidir. Planlı davranışlarda en güçlü açıklayıcılardan birisi niyet olarak ifade edilmektedir. Literatürdeki araştırmalarda benlik saygısı ve girişimcilik niyeti arasında önemli bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (Akyön, 2020).

Niyet ne kadar güçlü olursa planlı ve odaklı hedef davranışını tanımlanması ve hayata geçirilmesi o kadar kolay hale gelmektedir. Planlanmış davranış kuramının temel söylemi girişimcilik davranışının girişimcilik niyetiyle öngörülebileceği yönündedir. Planlanmış

davranış kuramına göre davranışı yönelik bir kişinin sahip olduğu tutum, öznel değerler ve fark edilen davranışsal kontrol niyetlerin oluşumunu etkilemektedir. Kişilerin davranışlarının öncüsü olan niyetin gelişiminde bireysel farklılıklar etkili olmaktadır (Işık ve Küçügöksen, 2015).

Kişinin karakteristik özellikleri farklı niyetlerin oluşmasını sağlamaktadır. Çünkü bireysel farklılıkları meydana getiren benlik duygusu hem bireyde hem de toplumda farklı düzeyde gelişmektedir. Her kişinin yaşadığı aile ya da toplumsal çevreye birbirinden farklıdır. Bu nedenle insanların hayata bakış açıları hayattan beklentileri ve benlik saygıları birbirinden farklı olarak değerlendirilmektedir. Psikoloji biliminde bilişsel bir yapı olarak incelenen benlik saygısı, bağlanma stilinden yaşamın tatminine kadar birçok psikolojik duygu ile açıklanmaktadır (Akduru, 2020).

Benlik saygısı tek boyutlu bir kavram olarak incelense bile son zamanlarda kendini sevmeye ve öz yeterlik gibi farklı boyutlarda da incelenmektedir. En önemlisi kişinin girişimcilik faaliyetleri ile ilgili yönelimlerini gerçekleştirmesinde benlik saygısının yönlendirici ve etkileyici bir özelliğinin olmasıdır. Hedeflere ulaşma ve başarıma arzusu ile çalışmalara yönelen kişinin benlik saygısının yüksek olduğu görülmektedir. Benlik saygısı kavramının boyutlarından birisi öz yeterlilik olarak ifade edilmektedir. Benlik saygısı planlanmış davranış kuramlarının değişkenlerinden birisi olan davranışsal kontrolü açıklamaktadır. Girişimci olan bir birey her türlü fırsatı yakalayan ve bu fırsatları harekete geçiren kişi olarak tanımlanmaktadır (Aktan ve Önder, 2018).

Bağımsız olmak başarılı olmanın temel kriterlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Girişimci ve bağımsız olmak isteyen bir kişinin yüksek benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir. Benlik saygısı kararlı olmayı hedefe odaklanmayı, eyleme geçme kararı almayı, başarısızlıkların ardından mücadele edebilmeyi pozitif yönde etkilemektedir. Benlik saygısı yüksek olan bireyler risk almaya daha eğilimli oldukları için girişimcilik faaliyetlerinde başarılı olmaktadır. Bu nedenle çalışmalarda girişimcilik ile benlik saygısı kavramının ilişkilendirildiği görülmektedir (Akyön, 2020).

Girişimciler çevredeki fırsatları ve koşulları göz önünde bulundurarak çeşitli ipuçları yakalama, uygun olan eylemleri harekete geçirme gibi uygulamalar gerçekleştirmektedirler. Buna karşılık düşük benlik saygısı olan bireyler düşük özgüvene

sahip oldukları için sosyal etkileşim içerisinde yer almamayı tercih etmektedirler. İç gruptan gelen yönlendirmelere karşı daha duyarlı bir tutum geliştirmektedirler. Girişimcilik niyetini güçlendiren en önemli kişisel özellik tutarlılık ve benlik saygısı olarak ifade edilmektedir. Tüm bunların yanı sıra benlik saygısının önemli bir boyutu olan kişilerin kendilerine ve yeteneklerine inanmaları, planladıkları davranışlar ile ilgili niyetlerinin güçlenmesini sağlamaktadır

Literatürde benlik saygısı ve girişimcilik ile ilgili çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Dikkat çekici olarak bazı çalışmalarda benlik saygısı ve girişimcilik arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı gözlemlenmiştir. Özdemir 2014 çalışmalarında kültür benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi konusunu incelemiştir çalışma kapsamında Amerika ve Türkiye'deki üniversite öğrencileri üzerinde girişimcilik ve benlik saygısı ile ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına bakıldığında bireycilik ve dikey toplumculuk boyutlarının Türk üniversite öğrencileri üzerinde daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Benlik saygısı düzeyi ile ilgili katılımcılar arasında herhangi bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Benlik saygısı ve girişimcilik kavramları arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı rapor edilmiştir.

BÖLÜM 4: YÖNTEM

Araştırmanın modeli, araştırmada yer alan örneklem, veri toplamak için kullanılan araçlar, veri toplama işlemleri ve toplanan verilere ilişkin analizlerin yapılmasıyla ilgili bilgiler bu başlık altında yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (2012:81) ilişkisel tarama modeli; 'iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ya da dereceleri belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir'.

Araştırmada iki hipotez benimsenmiştir:

H₀: Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₀: Üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₂ Üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2021 yılı sonu itibariyle İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'nde öğrenim gören 38279 öğrenci oluşturmaktadır (Nişantaşı Üniversitesi, 2021). Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan (İstanbul Nişantaşı Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler ölçütünde) ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme 'örneklem problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır' (Büyüköztürk, 2012: 11). Araştırma evreninin bilinmesi halinde en düşük örneklem sayısını bulmak amacıyla

aşağıdaki formülden faydalanılmaktadır. (Üstün, 2016:67): Örneklem grubunun yüzde 50,2'sini kadın öğrenciler oluştururken yüzde 49,8'ini ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. % 38,2'sinin 18-24 yaş, %27,1'inin 25-30 yaş, %19,7'sinin 31-35 yaş ve %15'inin 36-40 yaş aralığında olduğu örneklem grubunda ön lisans, lisans ya da lisansüstü kategorileri bakımından herhangi bir ayrım bulunmamaktadır.

$$N = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$$

N= Evrendeki birey sayısı

n= Örneklem alınacak birey sayısı

p= İncelenen olayın görülme sıklığı (olasılığı)

q= İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (1-p)

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer.

d= Olayın görülme sıklığına göre yapılmak istenen $\pm$ sapma

Evrenin bilinmesi formülünden yola çıkarak; p= ,5, q= ,50; d=,05; t= 1,96 kabul edildiğinde en düşük örneklem sayısı 384 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket soruları ulaşılabilen tüm öğrencilere online olarak iletilmiş ve geri dönüş sağlanan 406 ankete ait veri bu araştırmada kullanılmıştır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyo-Demografik Bilgi Formu, öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini belirlemek amacıyla Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, benlik saygı düzeylerini belirlemek amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve girişimciliğe yönelik algı düzeylerini belirlemek amacıyla Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır.

4.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, medeni hal, bölüm, sınıf, yaşadıkları kişiler gibi bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan açık ve kapalı uçlu 33 sorudan oluşan formdur.

4.3.2. Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Friborg ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlaması, güvenilirlik ve geçerliliği (Basım & Çetin, 2011) tarafından yapılan ölçektir ve izin alınarak kullanılmıştır (Ek 2). Basım ve Çetin (2011) ölçeğin güvenilirliği için yapısal eşitlik modelinin iç tutarlılık değerlerini; 'Kendilik Algısı' için 0.8, 'Gelecek Algısı' için 0.75, 'Sosyal Yeterlilik' için 0.82, 'Aile Uyumunu' için 0.86, 'Sosyal Kaynaklar' için 0.84 ve 'Yapısal Stil' için 0.76 olarak bulmuşlardır. Ölçek 33 ifade ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; yapısal stil (3,9,15,21. ifadeler), gelecek algısı (2,8,14,20. ifadeler), aile uyumu (5,11,17,23,26,32. ifadeler), kendilik algısı (1,7,13,19,28,31. ifadeler), sosyal yeterlilik (4,1,16,22,25,29. ifadeler) ve sosyal kaynaklar (6,12,18,24,27,3,33. ifadeler) olarak adlandırılmıştır. Ölçekte, maddelerin tercih edilmesinde önyargılı değerlendirmelerden kaçınmak için, olumlu ve olumsuz özelliklerin farklı taraflarda olduğu, yanıtlar için ise beş ayrı kutucuğun yer aldığı bir format kullanılmaktadır. Şematik biçimde yapılan değerlendirmede psikolojik dayanıklılığın yüksek veya düşük ölçülmesinde puanlama şekli serbest bırakılmıştır. Bu araştırmada puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın artması istenmiş (Basım ve Çetin, 2011) tarafından önerildiği gibi cevap kutucukları soldan sağa 12345 olarak değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan 1,3,4,8,11,12,13,14,15,16,23,24,25,27,31,33 numaralı ifadeler ters (5,4,3,2,1) puanlanmıştır.

4.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması (Çuhadaroglu, 1986) tarafından yapılan ölçektir. Bu çalışmanın verileriyle ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Ölçek on iki alt boyuttan oluşmakla birlikte ilk on madde benlik saygısını ölçmektedir. Bu araştırmada Rosenberg Benlik Saygısı Kısa Formu kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 1, 2, 4, 6, 7.

İfadeler olumlu; 3, 5, 8, 9, 10. ifadeler olumsuzdur. İfadeler 1- Çok doğru, 2- Doğru, 3- Yanlış ve 4- Çok yanlış şeklinde Likert tipinde kodlanmış ve puanlanmıştır. Olumsuz ifadeler ters kodlanmış ve puanlanmıştır. Ölçeğin puanlanmasında düşük puan ortalaması benlik saygısının yüksek olduğunu gösterirken, puan ortalamasının yüksek olması benlik saygısının düşüklüğünü göstermektedir.

4.3.4. Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği

Sünbül ve Yılmaz (2009) tarafından üniversite öğrencilerinin girişimci özelliklerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçektir. Güvenirlik analizleri sonucu ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısını ,90 olarak bulmuşlardır. Ölçek; 36 ifadeden oluşmaktadır ve tek boyutludur. İfadeler; 1-Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4- Katılıyorum ve 5- Tamamıyla katılıyorum şeklinde 5’li likert tipinde kodlanmış ve puanlanmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veriler Google Formlar aracılığıyla online olarak toplanmıştır. Anket ve ölçekler online olarak tanımlanmış ve ulaşılabilen öğrencilere link gönderilmiştir. Anketin başında araştırmaya katılacaklardan gönüllülük onayı alınmıştır. Sonrasında onay verenlerin Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğini doldurmaları istenmiştir.

4.5. Verilerin Analizi ve Yorumu

Anket ve ölçeklerle elde edilen veriler SPSS 25 İstatistiki analiz programında analize tabi tutulmuştur. Analizde yüzde, ortalama, standart sapma istatistikleri kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirliğini ölçmek amacıyla Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Çarpıklık /Basıklık katsayısı (Skewness/Kurtosis) istatistikleri kullanılmıştır. Öğrencilerde benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki ve öğrencilerde psikolojik dayanıklılık ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkilerin var olup olmadığını, varsa anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Farklılık analizlerinde Bağımsız T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır.

Ölçeklerle elde edilen puan ortalamaları yorumlanırken Tablo 1’deki puan aralıkları kullanılmıştır.

Tablo 4
Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Değerlendirmesine Yönelik Puan Ortalamaları

Puan Aralıkları	Psikolojik Dayanıklılık*	Girişimcilik Eğilimi*	Puan Aralıkları	Benlik Saygısı**
1,00-1,80	Çok düşük	Çok düşük	1,00-1,75	Çok yüksek
1,81-2,60	Düşük	Düşük	1,76-2,50	Yüksek
2,61-3,40	Orta	Orta	2,51-3,25	Düşük
3,41-4,20	Yüksek	Yüksek	3,26-4,00	Çok düşük
4,21-5,00	Çok yüksek	Çok yüksek		

* Ölçeklerde yer alan puanlar 1,00-5,00 arasındadır. $((5-1)/5)$ formülü yoluyla puan aralığı ,80 hesaplanmıştır.

** Ölçekte yer alan puanlar 1,00-4,00 arasındadır. $((4-1)/4)$ formülü yoluyla puan aralığı ,75 hesaplanmıştır.

BÖLÜM 5: BULGULAR

Anket ve ölçekler aracılığıyla toplanan ve analiz edilen veriler sonucunda elde edilen bulgular, bu bulgulara ilişkin yorumlar bu başlık altında yer almaktadır.

5.1. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik bilgi formu ile toplanan verilerine ilişkin bulgular tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet, Yaş ve Medeni Hallerine İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Cinsiyet	Kadın	204	50,2
	Erkek	202	49,8
	Toplam	406	100,0
Yaş*	18-24	155	38,2
	25-30	110	27,1
	31-35	80	19,7
	36-40	61	15,0
	Toplam	406	100,0
Medeni Hal**	Evli	122	30,0
	Bekâr	267	65,8
	Boşanmış/Dul	17	4,2
	Toplam	406	100,0

* Katılımcıların en küçüğü 18, en büyüğü 40 yaşındadır. Analize elverişli olması açısından yaşlarına göre 4 grup oluşturulmuştur.

** Katılımcılardan birisi duldur. Analiz elverişli olması açısından bu katılımcı boşanmışlara eklenerek grubun adı boşanmış/dul olarak tanımlanmıştır.

Tablo 5'teki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %50,2'si (n=204) kadın ve %49,8'i (n= 202) erkektir. Öğrencilerin yaşları 18-40 yaş arasında değişmektedir. Araştırmaya katılanların %38,2'si (n=155) 18-24 yaş grubunda, %27,1'i (n=110) 25-30 yaş grubunda, %20'si (n=81) 31-35 yaş grubunda ve %14,8'i (n=60) 36-40 yaş grubunda yer almaktadır.

Tablo 6
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Bölümlerine İlişkin Bulgular
(n=406)

Bölüm	Grup	F	%
	Bankacılık ve Finans	18	4,4
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,4
	Bilgisayar Mühendisliği	18	4,4
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	3,7
	İç Mimarlık	20	4,9
	İşletme	22	5,4
	İşletme Yönetimi	12	3,0
	Klinik Psikoloji	30	7,4
	Muhasebe ve Denetim	20	4,9
	Psikoloji	89	21,9
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	4,7
	Sağlık Yönetimi	19	4,7
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	5,7
	Spor Yöneticiliği	22	5,4
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	2,7
	Yazılım Mühendisi	16	3,9
	Yeni Medya ve İletişim	17	4,2
	Diğer*	21	5,3
	Toplam	406	100,0

* Dil ve Konuşma Terapisi (3), Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (4), Havacılık yönetimi (2), İnsan Kaynakları Yönetimi (3), Konservatuar (1), Muhasebe ve Vergi Uygulamaları (3), Tıp Fakültesi (1), Turist Rehberliği (1), Yapay Zekâ Mühendisliği (3) öğrencileri analize elverişli olması açısından bu grup altında toplanmıştır.

Tablo 6'daki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %4,4'ü (n=18) Bankacılık ve Finans bölümünde, %3,4'ü (n=14) Bankacılık ve Sigortacılık bölümünde, %4,4'ü (n=18) Bilgisayar Mühendisliği bölümünde, %3,7'si (n=15) Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde, %4,9'u (n=20) İç Mimarlık bölümünde öğrenim görmektedir. %5,4'ü (n=22) İşletme bölümünde, %3'ü (n=12) İşletme Yönetimi bölümünde, %7,4'ü (n=30) Klinik Psikoloji bölümünde, %4,9'u (n=20) Muhasebe ve Denetim bölümünde, %21,9'u (n=89) Psikoloji bölümünde, %4,7'si (n=19) Radyo, Televizyon ve Sinema bölümünde öğrenim görmektedir. %4,7'si (n=19) Sağlık Yönetimi bölümünde, %5,7'si (n=23) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde, %5,4'ünü (n=22) Spor Yöneticiliği bölümünde, %2,7'si (n=11) Tekstil ve Moda Tasarımı bölümünde, %3,9'u (n=16) Yazılım Mühendisi bölümünde, %4,2'si (n=17) Yeni Medya ve İletişim bölümünde ve %5,3'ü (n=21) diğer bölümlerde öğrenim görmektedir.

Tablo 7
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Kişilere İlişkin Bulgular (n=406)

Değişken	Grup	F	%
Kimle yaşıyorsunuz	Yalnız	68	16,7
	Eşimle	101	24,9
	Ailem ile Birlikte Evde	165	40,6
	Arkadaşlarım ile Birlikte Evde	30	7,4
	Yurtta	42	10,3
	Toplam	406	100,0

Tablo 7'deki bulgulara göre katılımcıların %16,7'si (n= 68) yalnız yaşarken, 24,6'sı (n=100) eşiyile, %41,1'i (n=167) ailesiyle birlikte, %7,4'ü (n=30) arkadaşlarıyla birlikte evde ve %1,1'i (n=41) yurttta yaşamaktadır.

Tablo 8
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Kronik Rahatsızlıklarına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Kronik rahatsızlığınız var mı?	Evet	57	14,0
	Hayır	349	86,0
	Toplam	406	100,0
EVET ise kronik rahatsızlığınız	Evet	13	22,8
	Diyabet	10	17,5
	Astım/Alerjik Astım	7	12,3
	Hipotiroidi	4	7,0
	Migren	4	7,0
	Diğer *	19	33,4
	Toplam	57	100,0

* Alerjik rinit (1), Bel Fıtığı (1), Egzama (1), Epilepsi (1), Farenjit (1), Glikoz 6 Fosfat Dehidrogenaz Enzim Eksikliği (1), Gut (1), Haşimato (2), Hipertansiyon (2), Kalp Hastalığı (1), Kanser (1), Kansızlık (Talasami) (1), Konjenital Kalp Kapak Hastalığı (1), Lupus Sle (1), Osteopeni (1), Romatoid Artrit,(1), Ülser (1).

Tablo 8'deki bulgulara göre katılımcıların %14'ü (n= 57) kronik rahatsızlığı olduğunu bildirirken %86'sı (n= 349) kronik rahatsızlığı olmadığını bildirmiştir. Kronik rahatsızlığı olanların %22,8'i (n= 13) hastalığını yazmamıştır. Kronik rahatsızlığı olanların %17,5'i (n= 10) diyabet, %12,3'ü (n= 7) astım/alerjik astım, %7'si (n= 4) hipotiroidi, %7'si (n= 4) migren hastalığı olduğunu bildirmiştir. %33,4'ü (n = 19) diğer hastalıklara sahiptir.

Tablo 9
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları İlaçlara İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Herhangi bir ilaç kullanıyor musunuz?	Evet	59	14,5
	Hayır	347	85,5
	Toplam	406	100,0
EVET ise ilaçlar	Evet	15	25,4
	Antidepresan *	10	16,9
	Diyabet ilaçları **	9	15,3
	Tiroit ilaçları ***	5	8,4
	Diğer****	20	34,0
	Toplam	59	100,0

* Antidepresan (3), Ciprallex (2), Lustral (3), Prozac (2)

** Glifor (5), İnsülin (2), Diyabet tabletleri (1), Janumet (1)

*** Eutrox (2), Levotiron (2), Tiroit ilacı (1)

**** Allerset (1), Antigut (1), Beloc, coraspin, diovan (1), Biyolojik ajan/anti-TNF (1), D-colefor magvital (1), Demir ilacı (1), Demir tableti (1), Dermatod (1), Kanser ilacı (1), Lamictal (1), Norvasc (2), Plaquenil (1), Relvar (1), Rivoclon (1), Neruda (1), Ventolin (4), Zoratin (1).

Tablo 9'daki bulgulara göre katılımcıların %14,5'i (n= 59) kullandıkları ilaçlar olduğunu bildirirken %85,5'i (n= 347) sürekli kullandığı bir ilaç olmadığını bildirmiştir. İlaç kullananların %25,4'ü (n= 15) ilacını yazmamıştır. İlaç kullananların %16,9'u (n= 10) antidepresan, %15,3'ü (n= 9) diyabet ilacı, %8,4'ü (n= 5) tiroit ilacı, %34'ü (n = 20) diğer ilaçları kullanmaktadır.

Tablo 10
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Rahatsızlıklarının Olup Olmamasına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?	Evet	40	9,9
	Hayır	366	90,1
	Toplam	406	100,0
EVET ise rahatsızlığınız	Evet	13	32,5
	Anksiyete	13	32,5
	Depresyon	7	17,5
	Diğer *	7	17,5
	Toplam	40	100,0

* Panik atak (3), OKB (2), Borderline (1), Borderline ve Anksiyete (1).

Tablo 10'daki bulgulara göre katılımcıların %9,9'u (n= 40) psikolojik rahatsızlıkları olduğunu bildirirken %90,1'i (n= 366) psikolojik rahatsızlıkları olmadığını bildirmiştir. Psikolojik rahatsızlığı olanların %32,5'i (n= 13) rahatsızlığını yazmamıştır. Psikolojik rahatsızlığı olanların %32,5'i (n= 13) anksiyete, %17,5'i (n= 7) depresyon ve %17,5'i (n= 7) diğer rahatsızlıkları olduğunu bildirmişlerdir.

Tablo 11
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Ailelerinde Herhangi Bir Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Olup Olmamasına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Ailenizde herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olan var mı?	Evet	29	7,1
	Hayır	377	92,9
	Toplam	406	100,0
EVET ise rahatsızlık	Evet	9	31,0
	Panik atak	5	17,2
	Depresyon	8	27,7
	Diğer *	7	24,1
	Toplam	29	100,0

* Bipolar (3), OKB (3), Anksiyete (1).

Tablo 11'deki bulgulara göre katılımcıların %7,1'i (n= 29) ailelerinde psikolojik rahatsızlık olduğunu bildirirken %92,9'u (n= 377) ailelerinde psikolojik rahatsızlık olmadığını bildirmiştir. Ailesinde psikolojik rahatsızlık olanların %31'i (n= 9) rahatsızlığı yazmamıştır. %17,2'si (n= 5) ailesinde panik atak olduğunu, %27,7'si (n= 8) depresyon olduğunu, %24,1'i (n= 7) diğer hastalıklar olduğunu bildirmiştir.

Tablo 12
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Sınıflarına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Sınıfınız	Ön Lisans	22	5,4
	1. Sınıf	49	12,1
	2. Sınıf	34	8,4
	3. Sınıf	44	1,8
	4. Sınıf	77	19,0
	Yüksek Lisans	180	44,3
	Toplam	406	100,0

Tablo 12'deki bulgulara göre katılımcıların %75,4'ü (n= 22) ön lisans öğrencisidir. %12,1'i (n= 49) fakültelerin birinci sınıfında, %8,4'ü (n= 34) fakültelerin ikinci sınıfında, %1,8'i (n= 44) fakültelerin üçüncü sınıfında, %19'u (n= 77) fakültelerin dördüncü sınıfında ve %44,3'ü (n= 180) yüksek lisans öğrencisidir.

Tablo 13
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Bildikleri Yabancı Dillere İlişkin Bulgular

Yabancı Dil	n	%
İngilizce	315	65,2
Fransızca	15	3,1
Almanca	31	6,4
İspanyolca	17	3,5
Hiçbiri	84	17,4
Diğer*	21	4,3
Toplam**	483	100,0

* Arapça (3), Azerice (1), Boşnakça/Sırpça (1), Çince (3), Farsça ve Azerice (1), Korece (1), Kürtçe (5), Rusça (6).

** n sayısı örneklemin hacmini geçmektedir (n=483, toplam cevap sayısı)

Tablo 13'teki bulgulara göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çoğunluğu orta ya da ileri düzeyde İngilizce bilmektedir ve verilen cevaplar içindeki oranı %65,2'dir (n = 315). Toplam cevap içinde orta ya da ileri düzeyde Fransızca bilenlerin oranı %3,1 (n= 15), orta ya da ileri düzeyde Almanca bilenlerin oranı %6,4 (n= 31), orta ya da ileri düzeyde İspanyolca bilenlerin oranı %3,5'tir (n= 17). Hiçbir yabancı dili orta ya da ileri düzeyde bilmeyenlerin oranı %17,4 (n= 84) ve diğer dilleri orta ya da ileri düzeyde bilenlerin oranı %4,3'tür (n= 21).

Tablo 14
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Gelir Düzeylerine İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Gelir Düzeyi	3.000 TL ve altı	75	18,5
	3.001-6.000 TL	73	18,0
	6.001-9.000 TL	58	14,3
	9.001-12.000 TL	55	13,5
	12.000 TL üstü	145	35,7
	Toplam	406	100,0

Tablo 14'teki bulgulara göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %18,5'i (n= 75) 3.000 TL ve altı gelir düzeyine; %18'i (n= 73) 3.001-6.000 TL arası gelir düzeyine; %14,3'ü (n= 58) 6.001-9.000 TL arası gelir düzeyine; %13,5'i (n= 55) 9.001-12.000 TL arası gelir düzeyine ve %35,7'si (n= 145) 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahiptir.

Tablo 15
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Baba Mesleklerine, Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Annenizin mesleği	Ev hanımı	268	66,0
	Emekli	35	8,6
	Esnaf	26	6,4
	Öğretmen	19	4,7
	İşçi	14	3,4
	Memur	12	3,0
	Diğer*	32	7,9
	Toplam	406	100,0
Babanızın mesleği	Emekli	131	32,3
	Serbest	63	15,5
	Esnaf	30	7,4
	Öğretmen	22	5,4
	İşçi	22	5,4
	Doktor	15	3,7
	Memur	12	3,0
	Serbest Meslek	12	3,0
	Mühendis	11	2,7
	Yaşamıyor	11	2,7
	Diğer**	77	19,0
	Toplam	406	100,0
Annenizin eğitim durumu ***	İlkokul	171	42,1
	Ortaokul	68	16,7
	Lise/Meslek Lisesi	85	20,9
	Üniversite	64	15,8
	Lisansüstü/Doktora	18	4,4
	Toplam	406	100,0
Babanızın eğitim durum ****	İlkokul	97	23,9
	Ortaokul	75	18,5
	Lise/Meslek Lisesi	95	23,4
	Üniversite	122	3,0
	Lisansüstü/Doktora	17	4,2
	Toplam	406	100,0

* Muhasebeci (5), Bankacı (4), Yaşamıyor (4), Yönetici (4), Akademisyen (2), Doktor (2), Satış danışmanı (2), Avukat (1), İş güvenliği uzmanı (1), Kuaför (1), Mimar (1), Mühendis (1), Optisyen (1), Serbest Meslek (1), Terzi (1), Tıbbi sekreter (1).

** Çalışmıyor (7), Mali Müşavir (6), Polis (6), Şoför (6), Çiftçi (4), Tekstil (4), Bankacı (3), Yönetici (3), Akademisyen (2), Eczacı (2), Mobilyacı (2), Tır Şoförü (2), Asker (1), Belediye Başkanı (1), Dekorasyon Ustası (1), Deri boyama (1), Din Görevlisi (1), Diş Hekimi (1), Elektrik Teknisyeni (1), Emlakçı (1), Emniyet Amiri (1), Galerici (1), Girişimci (1), Grafiker (1), Hâkim (1), İmalatçı (1), İnşaat Teknikeri (1), Kaptan (1), Kaynakçı (1), Komisyoncu (1), Makine teknisyeni (1), Marangoz (1), Muhasebeci (1), Mübaşir (1), Mütahhit (1), Optisyen (1), Sigortacı (1), Subay (1), Taş ustası (1), Tesisatçı (1), Torna tesviye (1), Tornacı (1).

*** Meslek Lisesi mezunu olan 4 kişi Lise/Meslek Lisesi; Doktora mezunu olan 2 kişi Lisansüstü/Doktora grubuna dahil edilmiştir.

**** Meslek Lisesi mezunu olan 10 kişi Lise/Meslek Lisesi; Doktora mezunu olan 6 kişi Lisansüstü/Doktora grubuna dahil edilmiştir.

Tablo 15'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan öğrencilerin %66'sının (n= 268) annesi ev hanımı, %8,6'sının (n= 35) emekli, %6,4'ünün (n= 26) esnaf, %4,7'sinin (n =19) öğretmen, %3,4'ünün (n =14) işçi, %3'ünün (n =12) memur ve %7,9'unun (n =32) annesi diğer mesleklere sahiptir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %32,3'ünün (n =131) babası emekli, %15,5'inin (n =63) serbest, %7,4'ünün (n =30) esnaf, %5,4'ünün (n =22)

öğretmen, %5,4'ünün (n =22) işçi, %3,7'sinin (n =15) doktor, %3'ünün (n =12) memur olarak çalıştığı belirlenmiştir. Ayrıca; %3'ünün (n =12) serbest meslek, %2,7'sinin (n =11) mühendis, %19'unun (n =77) diğer meslek gruplarında çalıştığı ve %2,7'sinin (n =11) yaşamadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %42,1'inin (n =171) annesinin ilkokul, %16,7'sinin (n =68) ortaokul, %2,9'unun (n =85) lise/meslek lisesi, %15,8'inin (n =64) üniversite, %4,4'ünün (n =18) lisansüstü/doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %23,9'unun (n =97) babasının ilkokul, %18,5'inin (n =75) ortaokul, %23,4'ünün (n =95) lise/meslek lisesi, %30'unun (n =122) üniversite, %4,2'sinin (n =17) lisansüstü/doktora mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayısı ve Kardeşleri
Arasındaki Sıralarına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Kaç kardeşsiniz?	Kardeşim yok	27	6,7
	2 Kardeş	139	34,2
	3 Kardeş	123	30,3
	4 Kardeş	48	11,8
	5 Kardeş	36	8,9
	6 Kardeş	15	3,7
	7 Kardeş ve üstü	18	4,4
	Toplam	406	100,0
Kardeşiniz varsa siz kaçınıcı sıradasınız?	1. Sıra	145	38,3
	2. Sıra	118	31,1
	3. Sıra	63	16,6
	4. Sıra	30	7,9
	5. Sıra ve üstü*	23	6,1
	Toplam	379	100,0

* Beşinci sırada 6 kişi olduğu belirlenmiş, bu kişiler de dahil edilerek 6 ve üstü grupta yer alanlar bu grup altında toplanmıştır.

Tablo 16'daki bulgulara göre; araştırmaya katılan öğrencilerin %6,7'sinin (n= 27) kardeşi olmadığı, %34,2'sinin (n=139) 2 kardeş, %33'ünün (n=123) 3 kardeş, %11,8'inin (n=48) 4 kardeş, %8,9'unun (n=36) 5 kardeş, %3,7'sinin (n=15) 6 kardeş, %4,4'ünün (n=18) 7 kardeş ve üstü olduğu belirlenmiştir. Kardeşi olanların %38,3'ünün (n=145) ilk sırada %31,1'inin (n=118) ikinci sırada, %16,6'sının (n=63) üçüncü sırada, %7,9'unun (n=30) dördüncü sırada ve %6,1'inin (n=23) beş ve üstü sırada yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 17
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Ders/ Eğitim Alıp Almadıkları, Ailelerinde Girişimci Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Girişimcilikle ilgili ders/eğitim ...	Evet	164	40,4
	Hayır	242	59,6
	Toplam	406	100,0
Ailenizde girişimci...	Evet	142	35,0
	Hayır	264	65,0
	Toplam	406	100,0

Tablo 17’deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %4,4’ü (n= 164) girişimcilikle ilgili ders/eğitim alırken, %59,6’sı (n= 242) almamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %35’inin (n= 142) ailesinde bir girişimci varken %65’inin (n= 264) ailesinde girişimci yoktur.

Tablo 18
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Mezuniyetten Sonraki Mesleki Planlarına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Mezuniyet sonrası mesleki plan	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	22,4
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	16,0
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	7,9
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum	170	41,9
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	4,9
	Diğer*	28	6,9
	Toplam	406	100,0

* Aileme ait sağlık kurumuna ortak olarak çalışmak istiyorum (1), Ailemle çalışmak istiyorum (1), Akademisyen (4), Bir planım yok (1), Çalıştığım işletmede yükselmek (2), Çiftçi (3), Hayallerimin gerçekleşeceğine inancım yok (1), Kendi işim var (1), Kendi işletmem var (1), Kendi işyerim var. (1), Kendimi geliştirmeye devam etmek istiyorum (1), Meslekte yeterli düzeye geldiğime inandığımda yurt dışı düşünüyorum (1), Mevcut işimde terfi etmek istiyorum (1), Oyuncu (1), Polis olmak istiyorum (2), Radyocu (1), SMMM (1), Şu an hali hazırda sevdiğim bir iş yapıyorum (1), Televizyoncu (3).

Tablo 18’deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %22,4’ü (n= 91) mezun olduktan sonra kamu sektöründe, %16’sı (n= 65) özel sektörde çalışmak isterken, %7,9’u (n= 32) hemen kendini işini kurmak, %41,9’u (n= 170) bir süre çalıştıktan sonra kendini işini kurmak istemektedir. Öğrencilerin %4,9’u (n= 20) hâlihazırda bir kurumda çalışmaktadır. %6,9’u (n= 28) mezuniyet sonrasında diğer mesleki planlara sahiptir.

Tablo 19
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Girişim Kurma Fikirlerinin Olup Olmadığı, Girişim Fikirlerinin Bulunduğu Alan, Şimdi/Daha Önceden Kurdukları Bir Girişimlerinin Olup Olmadığı, Girişimleri Varsa Girişim Alanlarına İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Girişim kurma fikriniz var mı?	Evet	229	56,4
	Hayır	177	43,6
	Toplam	406	100,0
EVET ise, girişim fikriniz hangi alanda seçiniz.	Evet	3	1,3
	Teknoloji	25	1,9
	Sağlık	43	18,8
	Eğitim	28	12,2
	E Ticaret	71	31,0
	Yapay zekâ	12	5,2
	Oyun	10	4,4
	Diğer*	37	16,2
	Toplam	406	100,0
Şimdi/Daha önceden kurulan girişiminiz var mı?	Evet	62	15,3
	Hayır	344	84,7
	Toplam	406	100,0
Girişiminiz varsa hangi alanda?	E ticaret/Ticaret	14	22,6
	Eğitim	9	14,5
	Diğer	39	62,9
	Toplam	62	100,0

* Hizmet sektörü (4), İnsan kaynakları (4), Tekstil (4), Muhasebe (3), Spor organizasyonu (3), Aydınlatma (2), Elektrik (2), Pastacılık (2), Bilişim (1), Finansal davranış ve kişisel gelişim (1), Motosiklet galerisi (1), Ormancılık (1), Özel opak kolyeler Online alışveriş (1), Özel sektör (1), Psikoloji (1), Restoran, Cafe , Toptan Gıda , Tekstil (1), Sağlık (2), Sosyal Medya (1), Spor (1), Tekstil hala devam ediyor (1), Ürün ithalatı (1), Yurt dışı eğitim danışmanlığı ve tercümanlık (1).

Tablo 19'daki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %56,4'ünün (n= 229) bir girişim fikri varken %43,6'sının (n= 177) girişim kurma fikirleri bulunmamaktadır. Öğrencilerin %1,3'ü (n= 3) bir girişim fikri olduğunu belirtmekle birlikte fikri yazmamışlardır. %1,9'unun (n= 25) teknoloji alanında, %12,2'sinin (n= 28) eğitim alanında, %31'inin (n= 71) e ticaret alanında, %5,2'sinin (n= 12) yapay zekâ alanında, %4,4'ünün (n= 10) oyun alanında ve %16,2'sinin (n= 37) diğer alanlarda girişim fikri bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %15,3'ünün (n= 62) şimdi ya da daha önceden kurulan bir girişimi %84,7'sinin (n= 344) şimdi ya da daha önceden kurulan bir girişimi bulunmamaktadır. Girişimi bulunanların %22,6'sının (n= 14) girişimi e ticaret/ticaret alanındayken, %14,5'inin (n= 9) girişimi eğitim alanında ve %62,9'unun (n= 39) diğer alanlardadır.

Tablo 20**Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Gelecek 10 Yıl İçerisinde Kendi İşlerini Kurma İhtimali ve Niçin Girişimci Olmak İstediklerine İlişkin Bulgular**

Değişken	Grup	F	%
Gelecek 10 yıl içerisinde kendi işinizi kurma ihtimaliniz var mı?	Evet	309	72,9
	Hayır	97	27,1
	Toplam	406	100,0
EVET ise niçin girişimci olmak istiyorsunuz?	Çok para kazanmak için	69	22,3
	Değer yaratmak için	80	25,9
	Kendi işimin patronu olup özgür olmak için	113	36,6
	Çevremde gördüğüm sorunları çözmek için	42	13,6
	Diğer	5	1,6
	Toplam	309	100,0

* Özel eğitim gereken öğrencilere tardım etmek için (1), Pasif gelir için (1), Hepsi (1), Dünyaya ve Türkiye'ye kadınların neler yapabileceğini göstermek için (1), Pasif gelir için (1).

Tablo 20'deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %72,9'unun (n= 309) gelecek 10 yıl içinde kendi işini kurma ihtimali varken %27,1'i (n= 97) aksini düşünmemektedir. 10 yıl içinde kendi işini kurmak isteyenlerin %22,3'ü (n= 69) çok para kazanmak için, %25,9'u (n= 80) değer yaratmak için, %36,6'sı (n= 113) kendi işinin patronu olmak için, %13,6'sı (n= 42) çevresinde gördüğü sorunları çözmek için, %1,6'sı (n= 5) diğer nedenlerle girişimci olmak istemektedir.

Tablo 21**Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Seçecekleri İş İle İlgili Onlar İçin En Önemli Faktöre İlişkin Bulgular**

Değişken	Grup	F	%
Seçeceğiniz iş ile ilgili sizin için en önemli faktör hangisidir?	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	37,4
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	33,0
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	4,2
	Prestij getirisi (sosyal)	41	10,1
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	5,7
	Ailemin onaylaması	24	5,9
	Diğer	15	3,7
	Toplam	406	100,0

* Değer yaratmak için (3), Bana uygun ruhuma uygun bir iş olması (1), Bireysel değerlerim (1), Esnek çalışma imkânının olması (2), Hayalim olan işi yapmak (1), Hem gelirinin iyi olması hem de beni mutlu edecek bir meslek olması (1), iki ve beşinci maddeler (1), iki ve dördüncü maddeler ikisi de (1), Kendime ve aileme de vakit ayırarak emir altında olmaktan kurtulmak (1), Kendimi bu alana daha uygun görüyorum. (1), Kişisel değerlerim (1), Mutlu ve huzurlu olmak (1).

Tablo 21'deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %37,4'ü (n= 152) düzenli gelir getirisi, %33'ü (n= 134) insanların hayatında pozitif etki yaratmak ve fayda sağlamak, %4,2'si (n= 17) çalıştıkları ekipteki insanların tecrübe ve değerleri, %1,1'i (n= 41) prestij getirisi, %5,7'si (n= 23) coğrafi yakınlık/uzaklık, %5,9'u (n= 24) ailesinin

onaylaması ve %3,7'si (n= 15) diğer faktörleri seçecekleri işle ilgili önemli faktörler olarak görmektedirler.

Tablo 22
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Gelecekte Yapay Zeka Teknolojilerinin İşlerini Ellerinden Almasıyla İlgili Endişelerinin Olup Olmadığı, Endişeleri Varsa Sabit Bir Gelir Verilse Çalışmadan Yaşamak İsteyip İstemediklerine İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	F	%
Gelecekte Yapay Zekâ teknolojilerinin işinizi elinizden almasından endişeleniyor musunuz?	Evet	95	23,4
	Hayır	311	76,6
	Toplam	406	100,0
EVET ise böyle bir durumda size sabit bir gelir verilse çalışmadan yaşamak ister miydiniz?	Evet	33	34,7
	Hayır	62	65,3
	Toplam	95	100,0

Tablo 22'deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin %23,4'ü (n= 95) gelecekte yapay zekânın işlerini ellerinden alacağından endişe ederken %76,6'sı (n= 311) endişe etmemektedir. Endişe duyanların %34,7'si (n= 33) böyle bir durumda kendilerine sabit bir gelir verilse çalışmadan yaşayabilecekleri sorusuna evet derken, %65,3'ü (n= 62) ise bunu hayır olarak cevaplandırmıştır.

5.2. Ölçeklerin Normallik Dağılımı

Araştırmada kullanılan Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği ile toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Çarpıklık/Basıklık değerlerine bakılmıştır. Bulgular Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23
Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Çarpıklık/Basıklık Değerleri

Ölçek/Boyut	n	Çarpıklık		Basıklık	
		İstatistik	SH	İstatistik	SH
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	406	-,085	,121	-,200	,242
Yapısal stil	406	-,630	,121	-,315	,242
Gelecek algısı	406	-1,002	,121	1,084	,242
Aile uyumu	406	-,203	,121	-,377	,242
Kendilik algısı	406	-,522	,121	,367	,242
Sosyal yeterlilik	406	-,710	,121	,483	,242
Sosyal kaynaklar	406	-,904	,121	1,167	,242
BENLİK SAYGISI	406	-,185	,121	-,816	,242
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	406	-,215	,121	,140	,242

Tablo 23'te araştırmada kullanılan Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve alt boyutları, Benlik Saygısı ve Girişimcilik Eğilimi ölçekleriyle elde edilen verilere ilişkin Çarpıklık/Basıklık değerleri yer almaktadır. Tabachnick ve Fidel'e (2014) göre Çarpıklık/Basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir. George ve Mallery'e (2020) göre ise Çarpıklık/Basıklık değerlerinin ± 2 arasında olması verilerin normal dağıldığının göstergesidir. Buna göre (Tabachnick & Fidell, 2014; George & Mallery, 2020) araştırmada kullanılan her üç ölçekle de elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi bu verilere parametrik testlerin uygulanabileceğini gösterir (Cevahir, 2020, s. 157). Bunlardan hareketle araştırmaya Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ve üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilerin varlığını belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Seçilmiş bazı değişkenlerle ilgili farklılık analizlerinde iki gruplu değişkenler için Bağımsız T Testi, üç ve daha fazla gruplu değişkenlere Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu analizle birlikte verilerin homojenliğini belirlemek amacıyla Levene Testi de yapılmıştır. Levene testi sonucunda ortaya çıkan p değerinin ,05'ten küçük olması varyansların homojen olmadığını, ,05'ten büyük olması verilerin homojen dağıldığını göstermektedir. ANOVA sonucunda farklılık olduğu belirlenen ve varyansları homojen olan değişkenler Post Hoc analizlerinden Tukey testi, farklılık bulunmakla birlikte varyansları homojen olmayan değişkenlere Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi yapılmıştır (Cevahir, 2020, s. 54).

5.3. Ölçeklerin Güvenirliği

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarının güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. Cronbach Alfa katsayısı 0 ile 1 arasında bir değer alır. Bu katsayının bire yakınlığı ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu, sıfıra yakınlığı ise güvenilir olmadığını gösterir. Bir ölçeğin güvenilir olarak kabul edilebilmesi için Cronbach Alfa Katsayısının ,70'in üzerinde olması beklenmektedir (Pallant, 2016). Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin Cronbach Alfa Katsayıları Tablo 21'de görüldüğü gibi belirlenmiştir.

Tablo 24
Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Cronbach Alfa Katsayıları

Ölçek/Boyut	İfade Sayısı	Katsayı
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	33	,858
Yapısal stil	4	,752
Gelecek algısı	4	,711
Aile uyumu	6	,706
Kendilik algısı	6	,738
Sosyal yeterlilik	6	,733
Sosyal kaynaklar	7	,769
BENLİK SAYGISI	10	,825
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	36	,948

Tablo 24’teki bulgulara göre araştırmada kullanılan ölçeklerin tamamında ve alt boyutlarda Cronbach Alfa Katsayıları ,70’in üstünde bulunmuştur. Buna göre araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

5.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları

Araştırmada kullanılan ölçeklerle ilgili olarak araştırmaya katılan öğrencilerin puan ortalamaları Tablo 25’te görüldüğü gibi ölçülmüştür.

Tablo 25
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri, Mesleki Benlik Algıları ve Girişimcilik Eğilim Düzeyleri Puan Ortalamaları

Ölçek/Boyut	n	Ort.	SS
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	406	3,59	,55
Yapısal stil	406	3,37	1,09
Gelecek algısı	406	3,63	,93
Aile uyumu	406	3,53	,80
Kendilik algısı	406	3,71	,79
Sosyal yeterlilik	406	3,55	,86
Sosyal kaynaklar	406	3,68	,82
BENLİK SAYGISI	406	1,93	,52
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	406	4,09	,51

Tablo 25’teki bulgulara göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları (3,59±,55) olarak ölçülmüştür. Yapısal stil boyutu puan ortalaması (3,37±1,09), gelecek algısı boyutu puan ortalaması (3,63±,93), aile uyumu boyutu puan ortalaması (3,53±,80), kendilik algısı boyutu puan ortalaması (3,71±,79), sosyal yeterlilik boyutu puan ortalaması (3,55±,86) ve sosyal kaynaklar boyutu puan ortalaması (3,68±,82) olarak ölçülmüştür. Bu puan ortalamalarına bakıldığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu, yapısal stil düzeylerinin orta, gelecek algısı, aile uyumu, kendilik algısı, sosyal

yeterlilik ve sosyal kaynaklar algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Benlik saygısı puan ortalaması (1,93±,52) ve girişimcilik eğilimi puan ortalaması (4,09±,51). Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin ve girişimcilik eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

5.5. Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi, düzeyini ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin var olup olmadığını, ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek amacıyla yapılan istatistiki analizdir. Korelasyon analiziyle elde edilen Pearson katsayısı -1 ile +1 arasında bir değere sahiptir ve r harfi ile gösterilir. -1 korelasyon mükellef negatif ilişkiyi gösterirken +1 korelasyon mükemmel pozitif ilişkiyi, sıfır korelasyon ise değişkenler arasında bir ilişki olmadığını gösterir. Korelasyon katsayısının ,10-ile ,29 arasında bir değer alması düşük ilişki, ,30-,49 arasında olması orta düzeyde ilişki, ,50-1,00 arasında olması yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu gösterir. Bu ilişki negatif ya da pozitif yönlü olabilir (Pallant, 2016, s. 155-156). Araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 26
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiler Korelasyon Analizi Bulguları (n= 406)

Ölçek/Boyut		Girişimcilik eğilimi
Yapısal stil	r	,197**
	p	,000
Gelecek algısı	r	,089
	p	,073
Aile uyumu	r	,215**
	p	,000
Kendilik algısı	r	,352**
	p	,000
Sosyal yeterlilik	r	,314**
	p	,000
Sosyal kaynaklar	r	,189**
	p	,000
Psikolojik dayanıklılık	r	,366**
	p	,000

** p< ,01 çift yönlü; * p< ,05 çift yönlü

Tablo 26'daki bulgulara göre; psikolojik dayanıklılık yapısal stil boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ($p = ,000$), pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r = ,197$) bir ilişki bulunmaktadır. Gelecek algısı boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamsız ($p = ,073$) pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r = ,089$) bir ilişki bulunmaktadır. Aile uyumu boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ($p = ,000$) pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r = ,215$) bir ilişki bulunmaktadır. Kendilik algısı boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ($p = ,000$) pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r = ,352$) bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal yeterlilik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ($p = ,000$) pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r = ,314$) bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal kaynaklar boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ($p = ,000$) pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r = ,189$) bir ilişki bulunmaktadır. Psikolojik dayanıklılık ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ($p = ,000$) pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r = ,366$) bir ilişki bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça girişimcilik eğilimlerinin de arttığı; azaldıkça azaldığı söylenebilir.

5.6. Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygıları İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi, düzeyini ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi bulguları Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 27
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Benlik Saygıları İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiler Korelasyon Analizi Bulguları

		Girişimcilik
Benlik saygısı	r	-,448**
	p	,000
	n	406
** $p < ,01$ çift yönlü;		

Tablo 27'deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı ($p = ,000$) negatif yönlü ve orta düzeyde ($r = -,448$) bir ilişki bulunmaktadır. Ancak aslında ortaya çıkan bu sonuç benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü ilişkinin varlığını göstermektedir.

Şöyle ki, benlik saygısı ölçeğinde elde edilen puan ortalamalarının düşüklüğü yüksek benlik saygısını ifade ederken, girişimcilik eğilimi ölçeğindeki yüksek puan ortalamaları yüksek girişimcilik eğilimini göstermektedir. Sayısal olarak negatif olarak görünmekle birlikte istatistiksel olarak benlik düzeyi arttıkça girişimcilik eğilim düzeyi de artmaktadır.

5.7. Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygıları ve Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Farklılık Analizi Bulguları

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyet, yaş, medeni hal, bölüm, yaşadıkları kişiler, kronik rahatsızlıklarının olup olmaması, herhangi bir ilaç kullanıp kullanmamalarına, herhangi bir psikolojik rahatsızlıklarının olup olmaması, ailelerinde psikolojik rahatsızlığını olup olmamasına, sınıflarına, yabancı dil bilme düzeylerine, gelir düzeylerine, annelerinin mesleklerine, babalarının mesleklerine, annelerinin eğitim durumlarına, babalarının eğitim durumlarına, kardeş sayılarına, kardeşleri arasındaki sıralarına, girişimcilik ders/eğitimi alıp almamalarına, ailelerinde girişimci olup olmamasına, mezun olduktan sonra mesleki planlarına, girişim kurma fikirlerinin olup olmamasına, şimdi/daha önceden kurulan girişimlerinin olup olmamasına, gelecek 10 yıl içerisinde kendi işlerini kurma ihtimallerinin olup olmamasına, seçecekleri iş ile ilgili onlar için en önemli faktöre, gelecekte yapay zekâ teknolojilerinin işlerini ellerinden almasından endişe edip etmediklerine göre farklılık analizleri yapılmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde aşağıda özetlenmiştir.

Tablo 28
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları

Boyut	Cinsiyet	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Kadın	204	3,41	1,10	,373
	Erkek	202	3,32	1,07	
Gelecek algısı	Kadın	204	3,61	1,00	,700
	Erkek	202	3,65	,87	
Aile uyumu	Kadın	204	3,56	,82	,408
	Erkek	202	3,49	,77	
Kendilik algısı	Kadın	204	3,70	,81	,751
	Erkek	202	3,72	,78	
Sosyal yeterlilik	Kadın	204	3,60	,83	,268
	Erkek	202	3,51	,88	
Sosyal kaynaklar	Kadın	204	3,68	,89	,976
	Erkek	202	3,68	,75	
Psikolojik dayanıklılık	Kadın	204	3,61	,55	,564
	Erkek	202	3,58	,54	
Benlik saygısı	Kadın	204	1,90	,53	,213
	Erkek	202	1,96	,51	
Girişimcilik eğilimi	Kadın	204	4,10	,49	,850
	Erkek	202	4,09	,52	

Tablo 28’deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre; psikolojik dayanıklılık ana boyutu ve alt boyutlarında, benlik saygı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

Tablo 29
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Yaş	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	18-24	155	3,23	1,14	3,201	,023*	2>1
	25-30	110	3,63	,97			
	31-35	80	3,33	1,13			
	36-40	61	3,28	1,01			
Gelecek algısı	18-24	155	3,44	,93	5,581	,001*	2>1
	25-30	110	3,91	,73			
	31-35	80	3,64	1,06			
	36-40	61	3,59	,99			
Aile uyumu	18-24	155	3,43	,78	1,443	,230	
	25-30	110	3,54	,81			
	31-35	80	3,62	,77			
	36-40	61	3,63	,84			
Kendilik algısı	18-24	155	3,57	,81	2,944	,033*	AD.
	25-30	110	3,78	,76			
	31-35	80	3,81	,85			
	36-40	61	3,84	,71			
Sosyal yeterlilik	18-24	155	3,56	,82	,775	,509	
	25-30	110	3,50	,91			
	31-35	80	3,67	,85			
	36-40	61	3,48	,89			
Sosyal kaynaklar	18-24	155	3,65	,79	,341	,796	
	25-30	110	3,67	,87			
	31-35	80	3,76	,79			
	36-40	61	3,67	,87			
Psikolojik dayanıklılık	18-24	155	3,50	,55	2,410	,067	
	25-30	110	3,66	,51			
	31-35	80	3,66	,58			
	36-40	61	3,60	,53			
Benlik saygısı**	18-24	155	2,04	,54	6,726	,000*	4>1,2 3>1
	25-30	110	1,96	,47			
	31-35	80	1,80	,54			
	36-40	61	1,75	,45			
Girişimcilik eğilimi	18-24	155	4,08	,48	,295	,829	
	25-30	110	4,07	,46			
	31-35	80	4,13	,51			
	36-40	61	4,11	,62			

* p< ,05;AD: Anlamlı Değil; ** Puan ortalaması düştükçe benlik saygısı artmaktadır.

Tablo 29'daki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde aile uyumu, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı alt boyutlarında; benlik saygısı düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılık bulunan grupların tamamında varyansların homojen olduğu belirlenmiş ve bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey Testi

bulgularına göre; yapısal stil boyutunda 25-30 yaş grubu ile 18-24 yaş grubu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 25-30 yaş grubundakilerin yapısal stil puan ortalamaları 18-24 yaş grubundakilerden yüksek bulunmuştur. Gelecek algısı boyutunda 25-30 yaş grubu ile 18-24 yaş grubu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 25-30 yaş grubundakilerin gelecek algısı puan ortalamaları 18-24 yaş grubundakilerden yüksek bulunmuştur. Kendilik algısındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Benlik saygısında 36-40 yaş grubu ile 18-24 ve 25-30 yaş grubu arasında; 31-35 yaş grubu ile 18-24 yaş grubu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 36-40 yaş grubundakilerin benlik saygısı düzeyleri 18-24 ve 25-30 yaş grubundakilerden; 31-35 yaş grubundakilerin benlik saygısı düzeyleri 18-24 yaş grubundakilerden yüksek bulunmuştur.

Tablo 30
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Medeni Hallerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Medeni hal	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Evli	122	3,41	1,13	,163	,849	
	Bekâr	267	3,35	1,08			
	Boşanmış/Dul	17	3,31	,76			
Gelecek algısı	Evli	122	3,71	,96	1,365	,256	
	Bekâr	267	3,58	,94			
	Boşanmış/Dul	17	3,85	,45			
Aile uyumu	Evli	122	3,62	,76	1,244	,289	
	Bekâr	267	3,49	,80			
	Boşanmış/Dul	17	3,41	,95			
Kendilik algısı	Evli	122	3,89	,69	5,905	,003*	2<1,3
	Bekâr	267	3,62	,84			
	Boşanmış/Dul	17	3,94	,44			
Sosyal yeterlilik	Evli	122	3,62	,92	,523	,593	
	Bekâr	267	3,53	,84			
	Boşanmış/Dul	17	3,45	,70			
Sosyal kaynaklar	Evli	122	3,71	,91	,227	,797	
	Bekâr	267	3,66	,79			
	Boşanmış/Dul	17	3,74	,71			
Psikolojik dayanıklılık	Evli	122	3,67	,54	2,184	,114	
	Bekâr	267	3,55	,55			
	Boşanmış/Dul	17	3,63	,43			
Benlik saygısı**	Evli	122	1,78	,49	7,544	,001*	1>2
	Bekâr	267	1,99	,53			
	Boşanmış/Dul	17	1,96	,38			
Girişimcilik eğilimi	Evli	122	4,12	,56	,256	,774	
	Bekâr	267	4,08	,49			
	Boşanmış/Dul	17	4,08	,38			

* p< ,05;AD: Anlamlı Değil; ** Puan ortalaması düştükçe benlik saygısı artmaktadır.

Tablo 30'daki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin medeni durumlarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık

düzeylerinde kendilik algısı alt boyutunda; benlik saygısı düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılık bulunan grupların tamamında varyansların homojen olmadığı belirlenmiş ve bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 Testi yapılmıştır. Tamhane's T2 Testi bulgularına göre; kendilik algısı boyutunda bekârla evliler, boşanmış/dullar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bekârların kendilik algısı puan ortalamaları evliler ve boşanmış/dullardan düşük bulunmuştur. Benlik saygısında evliler ile bekârlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Evlilerin benlik saygısı düzeyleri bekârlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 31
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bölümlerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Bölüm	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Aile uyumu	Bankacılık ve Finans	18	3,49	,48	1,776	,029	4>2
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,00	,79			
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,75	,78			
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	4,07	,54			
	İç Mimarlık	20	3,73	,80			
	İşletme	22	3,50	,73			
	İşletme Yönetimi	12	3,71	,99			
	Klinik Psikoloji	30	3,50	,91			
	Muhasebe ve Denetim	20	3,53	,87			
	Psikoloji	89	3,40	,86			2<1,3
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,13	,94			
	Sağlık Yönetimi	19	3,54	,74			
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İli.	23	3,82	,73			
	Spor Yöneticiliği	22	3,42	,61			
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,58	,93			
	Yazılım Mühendisi	16	3,82	,56			
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,58	,69			
	Diğer	21	3,47	,62			
Girişimcilik eğilimi	Bankacılık ve Finans	18	3,98	,59	1,687	,043	AD.
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,70	,88			
	Bilgisayar Mühendisliği	18	4,21	,42			
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	4,32	,54			
	İç Mimarlık	20	3,93	,49			
	İşletme	22	4,17	,51			
	İşletme Yönetimi	12	3,84	,54			
	Klinik Psikoloji	30	4,09	,41			
	Muhasebe ve Denetim	20	4,29	,58			
	Psikoloji	89	4,11	,48			
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,91	,25			
	Sağlık Yönetimi	19	4,07	,49			
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İliş.	23	4,20	,49			
	Spor Yöneticiliği	22	4,16	,42			
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,97	,59			
	Yazılım Mühendisi	16	4,23	,38			
	Yeni Medya ve İletişim	17	4,08	,51			
	Diğer	21	4,08	,48			

* p< ,05; AD: Anlamlı değil.

Tablo 31'deki özet bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin bölümlerine göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta, benlik saygısında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde aile uyumu alt boyutunda; girişimcilik eğilimi düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$) (Detaylı tablo Ek 3). Farklılık bulunan grupların tamamında varyansların homojen olmadığı belirlenmiş ve bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc

testlerinden Tamhane's T2 Testi yapılmıştır. Tamhane's T2 Testi bulgularına göre; aile uyumu boyutunda Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde öğrenim görenlerle Bankacılık ve Sigortacılık bölümünde öğrenim görenler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde öğrenim görenlerin aile uyumu puan ortalaması Bankacılık ve Sigortacılık bölümünde öğrenim görenlerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Girişimcilik eğiliminde yer alan farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 32
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Kişilere Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Kimle yaşıyorsunuz?	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Yalnız	68	3,41	1,02	,525	,718	
	Eşimle	101	3,40	1,11			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,29	1,14			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,58	,85			
	Yurtta	42	3,36	1,11			
Gelecek algısı	Yalnız	68	3,66	,92	1,727	,143	
	Eşimle	101	3,78	,83			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,54	,99			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,79	,77			
	Yurtta	42	3,45	1,01			
Aile uyumu	Yalnız	68	3,38	,85	1,367	,245	
	Eşimle	101	3,52	,72			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,55	,83			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,47	,74			
	Yurtta	42	3,73	,72			
Kendilik algısı	Yalnız	68	3,65	,86	1,319	,262	
	Eşimle	101	3,87	,62			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,67	,86			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,61	,85			
	Yurtta	42	3,69	,72			
Sosyal yeterlilik	Yalnız	68	3,45	,72	,340	,851	
	Eşimle	101	3,55	,90			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,60	,91			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,54	,78			
	Yurtta	42	3,56	,85			
Sosyal kaynaklar	Yalnız	68	3,55	,71	,891	,469	
	Eşimle	101	3,64	,93			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,76	,84			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,64	,73			
	Yurtta	42	3,71	,71			
Psikolojik dayanıklılık	Yalnız	68	3,52	,53	,469	,759	
	Eşimle	101	3,63	,50			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	3,59	,58			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,60	,52			
	Yurtta	42	3,61	,56			
Benlik saygısı	Yalnız	68	2,00	,57	3,364	,010*	2>3
	Eşimle	101	1,79	,47			
	Ailem İle Birlikte Evde	165	1,95	,52			
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	2,12	,44			

	Yurtta	42	1,95	,54		
Girişimcilik eğilimi	Yalnız	68	4,05	,53	,870	,482
	Eşimle	101	4,11	,55		
	Ailem İle Birlikte Evde	165	4,13	,50		
	Arkadaşlarım İle Birlikte Evde	30	3,99	,47		
	Yurtta	42	4,02	,41		

p< ,05; ** Puan ortalaması düştükçe benlik saygısı artmaktadır.

Tablo 32’deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin bölümlerine göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde tüm alt boyutlarda ve ana boyutta; girişimcilik eğiliminde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Benlik saygısı düzeyinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılık bulunan gruplarda varyansların homojen olmadığı belirlenmiş ve bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tamhane’s T2 Testi yapılmıştır. Tamhane’s T2 Testi bulgularına göre; benlik saygısında eşiyile birlikte yaşayanlar ile ailesiyle birlikte evde yaşayanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Eşiyile yaşayanların benlik saygısı düzeyleri ailesiyle birlikte evde yaşayanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 33
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kronik Rahatsızlıklarının Olup Olmamasına Göre T Testi Bulguları

Boyut	Kronik rahatsızlık	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	57	3,23	1,11	,312
	Hayır	349	3,39	1,08	
Gelecek algısı	Evet	57	3,47	1,07	,233
	Hayır	349	3,65	,91	
Aile uyumu	Evet	57	3,39	,97	,166
	Hayır	349	3,55	,76	
Kendilik algısı	Evet	57	3,63	,87	,417
	Hayır	349	3,73	,78	
Sosyal yeterlilik	Evet	57	3,68	,76	,187
	Hayır	349	3,53	,87	
Sosyal kaynaklar	Evet	57	3,66	,90	,850
	Hayır	349	3,68	,81	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	57	3,53	,57	,413
	Hayır	349	3,60	,54	
Benlik saygısı	Evet	57	1,90	,52	,641
	Hayır	349	1,93	,52	
Girişimcilik eğilimi	Evet	57	4,18	,50	,131
	Hayır	349	4,08	,51	

Tablo 33’teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kronik rahatsızlıklarının olup olmamasına göre; psikolojik dayanıklılık ana boyutu ve alt boyutlarında, benlik saygı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

Tablo 34
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Herhangi Bir İlaç Kullanıp Kullanmamalarına Göre T Testi Bulguları

Boyut	Herhangi bir ilaç kullanımı	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	59	3,23	1,04	,278
	Hayır	347	3,39	1,09	
Gelecek algısı	Evet	59	3,47	1,05	,203
	Hayır	347	3,66	,91	
Aile uyumu	Evet	59	3,43	,83	,342
	Hayır	347	3,54	,79	
Kendilik algısı	Evet	59	3,58	,77	,150
	Hayır	347	3,73	,80	
Sosyal yeterlilik	Evet	59	3,50	,94	,630
	Hayır	347	3,56	,85	
Sosyal kaynaklar	Evet	59	3,75	,69	,399
	Hayır	347	3,67	,84	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	59	3,52	,48	,225
	Hayır	347	3,60	,56	
Benlik saygısı	Evet	59	1,93	,51	,991
	Hayır	347	1,93	,52	
Girişimcilik eğilimi	Evet	59	4,04	,65	,454
	Hayır	347	4,10	,48	

Tablo 34'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin herhangi bir ilaç kullanıp kullanmamalarına göre; psikolojik dayanıklılık ana boyutu ve alt boyutlarında, benlik saygı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

Tablo 35
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Herhangi Bir Psikolojik Rahatsızlıklarının Olup Olmamasına Göre T Testi Bulguları

Boyut	Herhangi bir psikolojik rahatsızlık	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	40	3,23	1,22	,440
	Hayır	366	3,38	1,07	
Gelecek algısı	Evet	40	3,73	,70	,358
	Hayır	366	3,62	,96	
Aile uyumu	Evet	40	3,45	,60	,519
	Hayır	366	3,54	,81	
Kendilik algısı	Evet	40	3,40	,87	,020*
	Hayır	366	3,75	,78	
Sosyal yeterlilik	Evet	40	3,40	,89	,254
	Hayır	366	3,57	,86	
Sosyal kaynaklar	Evet	40	3,66	,69	,885
	Hayır	366	3,68	,84	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	40	3,48	,45	,132
	Hayır	366	3,60	,55	
Benlik saygısı	Evet	40	2,06	,57	,140
	Hayır	366	1,91	,51	
Girişimcilik eğilimi	Evet	40	3,91	,59	,044*
	Hayır	366	4,11	,49	

* < ,05

Tablo 35'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin herhangi bir psikolojik rahatsızlıklarının olup olmamasına göre; psikolojik dayanıklılık düzeyinde yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta; benlik saygı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeyinde kendilik algısı alt boyutunda ve girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Bir psikolojik rahatsızlığı olmayanların kendilik algısı puan ortalamaları psikolojik rahatsızlığı olanlardan; bir psikolojik rahatsızlığı olmayanların girişimcilik eğilimleri psikolojik rahatsızlığı olanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 36
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Psikolojik Bir Rahatsızlığın Olup Olmamasına Göre T Testi Bulguları

Boyut	Ailenizde herhangi bir psikolojik rahatsızlık	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	9	3,31	1,11	,866
	Hayır	377	3,37	1,07	
Gelecek algısı	Evet	9	4,06	,87	,176
	Hayır	377	3,62	,93	
Aile uyumu	Evet	9	3,26	,80	,358
	Hayır	377	3,52	,80	
Kendilik algısı	Evet	9	3,80	,67	,709
	Hayır	377	3,71	,80	
Sosyal yeterlilik	Evet	9	3,15	1,11	,310
	Hayır	377	3,55	,86	
Sosyal kaynaklar	Evet	9	3,41	,65	,252
	Hayır	377	3,68	,83	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	9	3,47	,56	,552
	Hayır	377	3,59	,55	
Benlik saygısı	Evet	9	1,76	,56	,365
	Hayır	377	1,94	,52	
Girişimcilik eğilimi	Evet	9	4,38	,43	,079
	Hayır	377	4,08	,50	

Tablo 36'daki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ailelerinde herhangi psikolojik rahatsızlık olup olmamasına göre; psikolojik dayanıklılık ana boyutu ve alt boyutlarında, benlik saygı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

Tablo 37
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflarına Göre
Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Sınıf	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Ön Lisans	22	2,94	,87	1,856	,101	
	1. Sınıf	49	3,31	1,02			
	2. Sınıf	34	3,04	1,10			
	3. Sınıf	44	3,43	1,21			
	4. Sınıf	77	3,34	1,19			
	Yüksek Lisans	180	3,49	1,03			
Gelecek algısı	Ön Lisans	22	2,94	1,03	4,024	,001*	
	1. Sınıf	49	3,45	,77			
	2. Sınıf	34	3,45	,85			
	3. Sınıf	44	3,74	,91			
	4. Sınıf	77	3,81	,88			
	Yüksek Lisans	180	3,69	,96			
Aile uyumu	Ön Lisans	22	3,14	,77	1,442	,208	
	1. Sınıf	49	3,41	,66			
	2. Sınıf	34	3,52	,86			
	3. Sınıf	44	3,59	,87			
	4. Sınıf	77	3,58	,77			
	Yüksek Lisans	180	3,57	,80			
Kendilik algısı	Ön Lisans	22	3,46	,61	1,787	,114	
	1. Sınıf	49	3,67	,76			
	2. Sınıf	34	3,52	,93			
	3. Sınıf	44	3,56	,86			
	4. Sınıf	77	3,84	,76			
	Yüksek Lisans	180	3,77	,78			
Sosyal yeterlilik	Ön Lisans	22	3,68	,73	,704	,621	
	1. Sınıf	49	3,65	,71			
	2. Sınıf	34	3,65	,94			
	3. Sınıf	44	3,41	,80			
	4. Sınıf	77	3,61	,80			
	Yüksek Lisans	180	3,51	,93			
Sosyal kaynaklar	Ön Lisans	22	3,60	,87	1,892	,095	
	1. Sınıf	49	3,81	,60			
	2. Sınıf	34	3,42	,88			
	3. Sınıf	44	3,46	,97			
	4. Sınıf	77	3,79	,81			
	Yüksek Lisans	180	3,71	,82			
Psikolojik dayanıklılık	Ön Lisans	22	3,35	,38	1,986	,080	
	1. Sınıf	49	3,58	,43			
	2. Sınıf	34	3,46	,69			
	3. Sınıf	44	3,52	,52			
	4. Sınıf	77	3,68	,53			
	Yüksek Lisans	180	3,63	,57			
Benlik saygısı	Ön Lisans	22	2,06	,47	3,726	,003*	1<5,6
	1. Sınıf	49	1,94	,51			
	2. Sınıf	34	2,21	,44			
	3. Sınıf	44	2,03	,58			
	4. Sınıf	77	1,89	,47			
	Yüksek Lisans	180	1,85	,53			
Girişimcilik eğilimi	Ön Lisans	22	3,72	,71	3,803	,002*	1<2,5,6
	1. Sınıf	49	4,15	,43			
	2. Sınıf	34	3,94	,53			
	3. Sınıf	44	4,06	,50			
	4. Sınıf	77	4,19	,48			
	Yüksek Lisans	180	4,19	,48			

Tablo 37'deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sınıflarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, aile uyumu, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde gelecek algısı alt boyutunda; benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılık bulunan grupların tamamında varyansların homojen olduğu belirlenmiş ve bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey Testi bulgularına göre; gelecek algısı boyutunda ön lisans mezunları ile 3., 4., sınıf öğrencileri ve yüksek lisans öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ön lisans mezunlarının gelecek algısı puan ortalamaları 3., 4., sınıf öğrencileri ve yüksek lisans öğrencilerinden düşük bulunmuştur. Benlik saygı düzeylerinde 2. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf ve yüksek lisans öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri 4. Sınıf ve yüksek lisans öğrencilerinden düşük bulunmuştur. Girişimcilik eğilimi düzeylerinde ön lisans öğrencileri ile 1., 4. sınıf ve yüksek lisans öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri 1., 4. sınıf ve yüksek lisans öğrencilerinden düşük bulunmuştur.

Tablo 38
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bildikleri Yabancı Dile Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Yabancı Dil	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	İngilizce	315	3,35	1,11	0,706	,619	
	Fransızca	15	3,33	0,96			
	Almanca	31	3,72	0,80			
	İspanyolca	17	3,43	1,06			
	Hiçbiri	84	3,40	0,98			
	Diğer	21	3,35	1,16			
Gelecek algısı	İngilizce	315	3,67	0,93	1,337	,247	
	Fransızca	15	3,48	1,24			
	Almanca	31	3,90	0,87			
	İspanyolca	17	3,66	0,72			
	Hiçbiri	84	3,51	0,86			
	Diğer	21	3,35	1,37			
Aile uyumu	İngilizce	315	3,56	0,76	3,263	,007*	3>5
	Fransızca	15	3,73	1,05			
	Almanca	31	3,91	0,79			
	İspanyolca	17	3,21	0,86			
	Hiçbiri	84	3,32	0,85			
	Diğer	21	3,52	1,14			
Kendilik algısı	İngilizce	315	3,70	0,82	0,346	,885	
	Fransızca	15	3,67	0,92			
	Almanca	31	3,66	0,84			
	İspanyolca	17	3,51	0,86			
	Hiçbiri	84	3,75	0,66			
	Diğer	21	3,81	0,93			
Sosyal yeterlilik	İngilizce	315	3,51	0,88	0,655	,658	
	Fransızca	15	3,67	0,83			
	Almanca	31	3,63	0,85			
	İspanyolca	17	3,39	0,85			
	Hiçbiri	84	3,66	0,77			
	Diğer	21	3,63	0,80			
Sosyal kaynaklar	İngilizce	315	3,67	0,85	1,736	,125	
	Fransızca	15	3,43	1,15			
	Almanca	31	3,68	0,99			
	İspanyolca	17	3,18	0,97			
	Hiçbiri	84	3,70	0,64			
	Diğer	21	3,39	1,02			
Psikolojik dayanıklılık	İngilizce	315	3,59	0,56	1,054	,385	
	Fransızca	15	3,57	0,69			
	Almanca	31	3,74	0,61			
	İspanyolca	17	3,37	0,58			
	Hiçbiri	84	3,57	0,49			
	Diğer	21	3,52	0,59			
Benlik saygısı	İngilizce	315	1,91	0,53	2,150	,058	
	Fransızca	15	1,95	0,57			
	Almanca	31	1,90	0,51			
	İspanyolca	17	2,31	0,56			
	Hiçbiri	84	1,98	0,47			
	Diğer	21	2,05	0,52			
Girişimcilik eğilimi	İngilizce	315	4,12	0,52	2,525	,029*	AD.
	Fransızca	15	4,11	0,61			
	Almanca	31	4,25	0,46			
	İspanyolca	17	3,94	0,57			
	Hiçbiri	84	3,98	0,47			
	Diğer						

Tablo 38'deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin bildikleri yabancı dillere göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde aile uyumu boyutunda, girişimcilik eğilimi düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılık bulunan aile uyumu boyutunda varyansların homojen olmadığı, girişimcilik eğiliminde varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. Bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla homojen olmayan gruplar için Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi, homojen olan gruplar için Tukey Testi yapılmıştır. Post Hoc bulgularına göre aile uyumu boyutunda ileri derecede Almanca bilenlerle hiçbir yabancı dili ileri derecede bilmeyenler arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. İleri derecede Almanca bilenlerin aile uyumu puan ortalamaları hiçbir yabancı dili ileri derecede bilmeyenlerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Girişimcilik eğilimindeki farklılığın anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 39

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelir Düzeylerine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Gelir Düzeyi	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	3.000 TL ve altı	75	3,25	1,12	1,132	,341	
	3.001-6.000 TL	73	3,41	1,07			
	6.001-9.000 TL	58	3,59	,96			
	9.000-12.000 TL	55	3,43	1,09			
	12.000 TL üstü	145	3,29	1,12			
Gelecek algısı	3.000 TL ve altı	75	3,46	,86	3,062	,017*	3>1
	3.001-6.000 TL	73	3,55	,95			
	6.001-9.000 TL	58	3,98	,70			
	9.000-12.000 TL	55	3,52	,86			
	12.000 TL üstü	145	3,65	1,04			
Aile uyumu	3.000 TL ve altı	75	3,39	,89	2,081	,083	
	3.001-6.000 TL	73	3,49	,74			
	6.001-9.000 TL	58	3,70	,71			
	9.000-12.000 TL	55	3,38	,71			
	12.000 TL üstü	145	3,60	,82			
Kendilik algısı	3.000 TL ve altı	75	3,68	,75	3,475	,008*	5>2
	3.001-6.000 TL	73	3,43	,84			
	6.001-9.000 TL	58	3,72	,85			
	9.000-12.000 TL	55	3,76	,73			
	12.000 TL üstü	145	3,85	,76			
Sosyal yeterlilik	3.000 TL ve altı	75	3,56	,87	1,406	,231	
	3.001-6.000 TL	73	3,37	,88			

	6.001-9.000 TL	58	3,72	,68		
	9.000-12.000 TL	55	3,57	,74		
	12.000 TL üstü	145	3,57	,94		
Sosyal kaynaklar	3.000 TL ve altı	75	3,67	,82	1,176	,321
	3.001-6.000 TL	73	3,64	,77		
	6.001-9.000 TL	58	3,79	,71		
	9.000-12.000 TL	55	3,49	,82		
	12.000 TL üstü	145	3,73	,89		
Psikolojik dayanıklılık	3.000 TL ve altı	75	3,53	,60	2,591	,036* AD.
	3.001-6.000 TL	73	3,49	,51		
	6.001-9.000 TL	58	3,75	,55		
	9.000-12.000 TL	55	3,53	,42		
	12.000 TL üstü	145	3,64	,56		
Benlik saygısı**	3.000 TL ve altı	75	2,00	,55	4,197	,002* 2<3,5
	3.001-6.000 TL	73	2,07	,48		
	6.001-9.000 TL	58	1,76	,55		
	9.000-12.000 TL	55	2,00	,54		
	12.000 TL üstü	145	1,86	,48		
Girişimcilik eğilimi	3.000 TL ve altı	75	4,16	,44	,962	,428
	3.001-6.000 TL	73	4,08	,47		
	6.001-9.000 TL	58	4,09	,64		
	9.000-12.000 TL	55	3,99	,35		
	12.000 TL üstü	145	4,10	,55		

* p< ,05; AD: Anlamlı değil; ** Puan ortalaması düştükçe benlik saygısı artmaktadır.

Tablo 39'daki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerine göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, aile uyumu, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında; girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde gelecek algısı, kendilik algısı alt boyutlarında ve psikolojik dayanıklılık ana boyutunda; benlik saygısı düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılık bulunan grupların tamamında varyansların homojen olduğu belirlenmiş ve bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey Testi bulgularına göre; psikolojik dayanıklılık gelecek algısı alt boyutunda 6.001-9.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanlarla 3.000 TL ve altı gelir düzeyine sahip olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 6.001-9.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanların gelecek algısı puan ortalamaları 3.000 TL ve altı gelir düzeyine sahip olanlardan yüksek bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık kendilik algısı alt boyutunda 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahip olanlarla 3.001-6.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahip olanların kendilik algısı puan ortalamaları 3.001-6.000 TL arası gelir düzeyine olanlardan yüksek bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık ana boyutundaki farklılığın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Benlik algısı düzeylerinde 3.001-6.000 TL

arası gelir düzeyine sahip olanlarla 6.001-9000 TL arası gelir düzeyine sahip olanlar ve 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahip olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3.001-6.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanların benlik saygısı düzeyleri 6.001-9000 TL arası gelir düzeyine sahip olanlar ve 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahip olanlardan düşük bulunmuştur.

Tablo 40
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Anne mesleği	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Ev hanımı	268	3,33	1,06	1,257	,276	
	Emekli	35	3,79	1,02			
	Esnaf	26	3,24	1,17			
	Öğretmen	19	3,32	1,18			
	İşçi	14	3,07	1,47			
	Memur	12	3,52	,84			
	Diğer	32	3,43	1,13			
Gelecek algısı	Ev hanımı	268	3,63	,90	1,060	,386	
	Emekli	35	3,54	1,05			
	Esnaf	26	3,70	,96			
	Öğretmen	19	3,49	1,15			
	İşçi	14	3,79	,69			
	Memur	12	4,19	,51			
	Diğer	32	3,48	1,11			
Aile uyumu	Ev hanımı	268	3,50	,82	1,605	,144	
	Emekli	35	3,67	,69			
	Esnaf	26	3,20	,81			
	Öğretmen	19	3,74	,68			
	İşçi	14	3,74	,78			
	Memur	12	3,79	,67			
	Diğer	32	3,55	,70			
Kendilik algısı	Ev hanımı	268	3,73	,81	2,305	,034*	7>2
	Emekli	35	3,40	,76			
	Esnaf	26	3,73	,77			
	Öğretmen	19	3,45	,92			
	İşçi	14	3,60	,62			
	Memur	12	4,03	,47			
	Diğer	32	3,99	,73			
Sosyal yeterlilik	Ev hanımı	268	3,55	,85	2,220	,040*	AD.
	Emekli	35	3,33	,97			
	Esnaf	26	3,28	1,06			
	Öğretmen	19	3,43	,92			
	İşçi	14	3,80	,66			
	Memur	12	4,07	,52			
	Diğer	32	3,79	,66			
Sosyal kaynaklar	Ev hanımı	268	3,66	,81	2,863	,010*	6>3
	Emekli	35	3,64	,84			
	Esnaf	26	3,24	,86			
	Öğretmen	19	3,85	,70			
	İşçi	14	4,01	,61			
	Memur	12	4,24	1,05			
	Diğer	32	3,79	,78			
Psikolojik dayanıklılık	Ev hanımı	268	3,58	,54	2,099	,052	

	Emekli	35	3,55	,54		
	Esnaf	26	3,39	,67		
	Öğretmen	19	3,57	,50		
	İşçi	14	3,71	,49		
	Memur	12	3,99	,34		
	Diğer	32	3,70	,52		
Benlik saygısı	Ev hanımı	268	1,92	,51	1,513	,172
	Emekli	35	2,09	,59		
	Esnaf	26	1,88	,48		
	Öğretmen	19	2,08	,52		
	İşçi	14	1,92	,66		
	Memur	12	1,63	,51		
	Diğer	32	1,92	,45		
Girişimcilik eğilimi	Ev hanımı	268	4,10	,53	,701	,649
	Emekli	35	4,02	,43		
	Esnaf	26	4,22	,51		
	Öğretmen	19	4,02	,54		
	İşçi	14	3,96	,47		
	Memur	12	4,02	,20		
	Diğer	32	4,13	,41		

* $p < ,05$; AD: Anlamli değil.

Tablo 40'daki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin mesleğine göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, psikolojik dayanıklılık ana boyutunda; benlik saygısı, girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Kendilik algısı, sosyal kaynaklar boyutunda varyansların homojen olduğu, sosyal yeterlilik boyutunda varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir. Farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla homojen olan gruplara Post Hoc testlerinden Tukey Testi, homojen olmayan gruplara Tamhane's T2 Testi yapılmıştır. Post Hoc bulgularına göre; psikolojik dayanıklılık kendilik algısı alt boyutunda annesi diğer meslek grubuna mensup olanlar ile annesi emekli olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Annesinin mesleği diğer grubunda olanların kendilik algısı puan ortalamaları annesi emekli olanlardan yüksek bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık sosyal yeterlilik alt boyutundaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Psikolojik dayanıklılık sosyal kaynaklar alt boyutunda annesi memur olanlar ile annesi esnaf olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Annesi memur olanların sosyal kaynaklar algısı puan ortalamaları annesi esnaf olanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 41
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Psikolojik
Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Baba mesleği	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Emekli	131	3,46	1,19	1,613	,101	
	Serbest	63	3,23	1,07			
	Esnaf	30	3,12	1,08			
	Öğretmen	22	3,60	,99			
	İşçi	22	2,98	1,17			
	Doktor	15	3,95	,81			
	Memur	12	2,81	1,06			
	Serbest Meslek	12	3,42	1,09			
	Mühendis	11	3,36	1,07			
	Yaşamıyor	11	3,68	,55			
	Diğer	77	3,38	,97			
Gelecek algısı	Emekli	131	3,65	1,02	,836	,594	
	Serbest	63	3,56	,91			
	Esnaf	30	3,60	,93			
	Öğretmen	22	3,52	,97			
	İşçi	22	3,69	,68			
	Doktor	15	3,97	,84			
	Memur	12	3,60	,96			
	Serbest Meslek	12	3,10	1,12			
	Mühendis	11	3,41	,98			
	Yaşamıyor	11	3,91	,79			
	Diğer	77	3,68	,84			
Aile uyumu	Emekli	131	3,61	,76	1,927	,040*	AD.
	Serbest	63	3,34	,80			
	Esnaf	30	3,41	,71			
	Öğretmen	22	3,81	,67			
	İşçi	22	3,31	,78			
	Doktor	15	3,60	,76			
	Memur	12	3,63	,97			
	Serbest Meslek	12	3,43	,74			
	Mühendis	11	3,26	,72			
	Yaşamıyor	11	4,15	,66			
	Diğer	77	3,49	,88			
Kendilik algısı	Emekli	131	3,80	,81	,777	,651	
	Serbest	63	3,71	,78			
	Esnaf	30	3,64	,84			
	Öğretmen	22	3,82	,71			
	İşçi	22	3,59	,57			
	Doktor	15	3,39	1,05			
	Memur	12	3,76	,63			
	Serbest Meslek	12	3,92	,65			
	Mühendis	11	3,44	,98			
	Yaşamıyor	11	3,74	,78			
	Diğer	77	3,65	,80			
Sosyal yeterlilik	Emekli	131	3,55	,91	,762	,666	
	Serbest	63	3,49	,89			
	Esnaf	30	3,48	,78			
	Öğretmen	22	3,60	,82			
	İşçi	22	3,34	,68			
	Doktor	15	3,37	,83			
	Memur	12	3,75	,74			
	Serbest Meslek	12	3,74	,66			
	Mühendis	11	3,62	,77			

	Yaşamıyor	11	4,05	,78		
	Diğer	77	3,58	,92		
Sosyal kaynaklar	Emekli	131	3,78	,81	1,108	,355
	Serbest	63	3,59	,80		
	Esnaf	30	3,32	,85		
	Öğretmen	22	3,75	,85		
	İşçi	22	3,73	,87		
	Doktor	15	3,59	,75		
	Memur	12	3,62	1,02		
	Serbest Meslek	12	3,88	,77		
	Mühendis	11	3,55	1,10		
	Yaşamıyor	11	3,95	1,13		
	Diğer	77	3,66	,72		
Psikolojik dayanıklılık	Emekli	131	3,66	,52	1,340	,207
	Serbest	63	3,50	,63		
	Esnaf	30	3,43	,50		
	Öğretmen	22	3,70	,47		
	İşçi	22	3,46	,49		
	Doktor	15	3,60	,58		
	Memur	12	3,57	,60		
	Serbest Meslek	12	3,63	,39		
	Mühendis	11	3,45	,51		
	Yaşamıyor	11	3,93	,54		
	Diğer	77	3,58	,56		
Benlik saygısı	Emekli	131	1,82	,53	1,683	,082
	Serbest	63	2,04	,49		
	Esnaf	30	1,88	,50		
	Öğretmen	22	1,91	,51		
	İşçi	22	2,06	,55		
	Doktor	15	2,01	,70		
	Memur	12	2,04	,48		
	Serbest Meslek	12	1,93	,47		
	Mühendis	11	2,25	,34		
	Yaşamıyor	11	1,82	,39		
	Diğer	77	1,95	,51		
Girişimcilik eğilimi	Emekli	131	4,16	,47	1,424	,167
	Serbest	63	4,09	,51		
	Esnaf	30	4,26	,54		
	Öğretmen	22	4,15	,45		
	İşçi	22	4,01	,23		
	Doktor	15	4,11	,57		
	Memur	12	4,07	,25		
	Serbest Meslek	12	3,84	,76		
	Mühendis	11	3,97	,58		
	Yaşamıyor	11	3,95	,41		
	Diğer	77	3,99	,57		

* p< ,05; AD: Anlamli değil.

Tablo 41'deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının mesleğine göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar, psikolojik dayanıklılık ana boyutunda; benlik saygısı, girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde aile uyumu alt boyutunda farklılık bulunmuştur ($p <$

,05). Aile uyumu alt boyutunda varyansların homojen olduğu belirlenmiş, farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey bulgularına göre bu farklılığın anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 42
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Anne eğitim durumu	n	Ort.	SS	F	p
Yapısal stil	İlkokul	171	3,35	1,05	,186	,946
	Ortaokul	68	3,33	1,08		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,36	1,21		
	Üniversite	64	3,47	1,03		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,36	1,14		
Gelecek algısı	İlkokul	171	3,56	,97	1,002	,407
	Ortaokul	68	3,80	,83		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,69	,95		
	Üniversite	64	3,54	,89		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,61	,98		
Aile uyumu	İlkokul	171	3,42	,81	1,491	,204
	Ortaokul	68	3,58	,87		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,58	,88		
	Üniversite	64	3,63	,52		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,71	,72		
Kendilik algısı	İlkokul	171	3,76	,77	1,548	,188
	Ortaokul	68	3,79	,81		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,72	,80		
	Üniversite	64	3,58	,89		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,38	,50		
Sosyal yeterlilik	İlkokul	171	3,59	,89	1,594	,175
	Ortaokul	68	3,60	,84		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,55	,82		
	Üniversite	64	3,55	,88		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,06	,77		
Sosyal kaynaklar	İlkokul	171	3,61	,82	1,562	,184
	Ortaokul	68	3,59	,91		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,81	,87		
	Üniversite	64	3,81	,67		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,63	,67		
Psikolojik dayanıklılık	İlkokul	171	3,56	,55	,603	,661
	Ortaokul	68	3,62	,65		
	Lise/Meslek Lisesi	85	3,64	,53		
	Üniversite	64	3,62	,46		
	Lisansüstü/Doktora	18	3,46	,49		
Benlik saygısı	İlkokul	171	1,86	,54	2,092	,081
	Ortaokul	68	1,95	,47		
	Lise/Meslek Lisesi	85	1,93	,52		
	Üniversite	64	2,08	,52		
	Lisansüstü/Doktora	18	1,89	,46		
Girişimcilik eğilimi	İlkokul	171	4,10	,51	,957	,431
	Ortaokul	68	4,16	,52		
	Lise/Meslek Lisesi	85	4,09	,51		
	Üniversite	64	4,04	,50		

Tablo 42’deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim durumuna göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde tüm alt boyutlarda ve ana boyutta, benlik saygısı düzeylerinde ve girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

Tablo 43
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Baba eğitim durumu	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	İlkokul	97	3,20	1,06	1,499	,202	
	Ortaokul	75	3,49	1,00			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,41	,98			
	Üniversite	122	3,33	1,26			
	Lisansüstü/Doktora	17	3,76	,57			
Gelecek algısı	İlkokul	97	3,53	,89	1,832	,122	
	Ortaokul	75	3,74	1,01			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,59	,98			
	Üniversite	122	3,60	,90			
	Lisansüstü/Doktora	17	4,13	,61			
Aile uyumu	İlkokul	97	3,39	,77	2,117	,078	
	Ortaokul	75	3,49	,89			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,65	,83			
	Üniversite	122	3,51	,71			
	Lisansüstü/Doktora	17	3,86	,73			
Kendilik algısı	İlkokul	97	3,66	,81	1,338	,255	
	Ortaokul	75	3,75	,82			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,80	,75			
	Üniversite	122	3,71	,78			
	Lisansüstü/Doktora	17	3,34	,88			
Sosyal yeterlilik	İlkokul	97	3,58	,80	,655	,624	
	Ortaokul	75	3,63	,83			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,59	1,01			
	Üniversite	122	3,50	,84			
	Lisansüstü/Doktora	17	3,31	,52			
Sosyal kaynaklar	İlkokul	97	3,52	,81	3,102	,016*	3>1
	Ortaokul	75	3,59	,90			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,89	,74			
	Üniversite	122	3,66	,83			
	Lisansüstü/Doktora	17	3,92	,71			
Psikolojik dayanıklılık	İlkokul	97	3,49	,54	1,672	,156	
	Ortaokul	75	3,61	,53			
	Lise/Meslek Lisesi	95	3,68	,62			
	Üniversite	122	3,57	,51			
	Lisansüstü/Doktora	17	3,70	,49			
Benlik saygısı	İlkokul	97	1,92	,55	,336	,854	
	Ortaokul	75	1,92	,45			
	Lise/Meslek Lisesi	95	1,91	,57			
	Üniversite	122	1,97	,52			
	Lisansüstü/Doktora	17	1,85	,41			
Girişimcilik eğilimi	İlkokul	97	4,07	,52	2,290	,059	
	Ortaokul	75	4,25	,47			

Lise/Meslek Lisesi	95	4,04	,47
Üniversite	122	4,05	,54
Lisansüstü/Doktora	17	4,12	,50

* $p < ,05$

Tablo 43'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, kendilik algısı, sosyal yeterlilik alt boyutlarında ve psikolojik dayanıklılık ana boyutunda; benlik saygısı, girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde sosyal kaynaklar alt boyutunda farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Sosyal kaynaklar alt boyutunda varyansların homojen olduğu belirlenmiş, farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey bulgularına göre babası lise/meslek lisesi mezunları ile babası ilkokul mezunları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Babası Lise/meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin sosyal kaynaklar puan ortalamaları babası ilkokul mezunu olanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 44
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Kardeş sayısı	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Kardeşim yok	27	3,33	1,01	,189	,980	
	2 Kardeş	139	3,40	1,17			
	3 Kardeş	123	3,38	1,04			
	4 Kardeş	48	3,33	,93			
	5 Kardeş	36	3,37	1,18			
	6 Kardeş	15	3,40	1,25			
	7 Kardeş ve üstü	18	3,13	1,03			
Gelecek algısı	Kardeşim yok	27	3,60	,66	2,214	,041*	AD.
	2 Kardeş	139	3,74	,83			
	3 Kardeş	123	3,73	,96			
	4 Kardeş	48	3,42	,97			
	5 Kardeş	36	3,51	1,19			
	6 Kardeş	15	3,43	,80			
	7 Kardeş ve üstü	18	3,10	1,12			
Aile uyumu	Kardeşim yok	27	3,48	,68	3,934	,001*	6<2,3,4,5
	2 Kardeş	139	3,48	,76			
	3 Kardeş	123	3,68	,84			
	4 Kardeş	48	3,64	,69			
	5 Kardeş	36	3,57	,87			
	6 Kardeş	15	2,77	,60			
	7 Kardeş ve üstü	18	3,21	,73			
Kendilik algısı	Kardeşim yok	27	3,48	,68	1,104	,359	
	2 Kardeş	139	3,72	,67			
	3 Kardeş	123	3,72	,87			
	4 Kardeş	48	3,67	,76			

	5 Kardeş	36	3,94	,87		
	6 Kardeş	15	3,83	1,01		
	7 Kardeş ve üstü	18	3,54	,99		
Sosyal yeterlilik	Kardeşim yok	27	3,61	,75	,401	,878
	2 Kardeş	139	3,48	,83		
	3 Kardeş	123	3,61	,83		
	4 Kardeş	48	3,59	,95		
	5 Kardeş	36	3,57	1,06		
	6 Kardeş	15	3,39	1,00		
	7 Kardeş ve üstü	18	3,64	,72		
Sosyal kaynaklar	Kardeşim yok	27	3,48	1,06	3,951	,001* 6<2,3,4,7
	2 Kardeş	139	3,78	,70		
	3 Kardeş	123	3,81	,83		
	4 Kardeş	48	3,55	,92		
	5 Kardeş	36	3,52	,93		
	6 Kardeş	15	2,90	,57		
	7 Kardeş ve üstü	18	3,67	,54		
Psikolojik dayanıklılık	Kardeşim yok	27	3,50	,53	1,863	,086
	2 Kardeş	139	3,61	,53		
	3 Kardeş	123	3,67	,56		
	4 Kardeş	48	3,55	,54		
	5 Kardeş	36	3,59	,52		
	6 Kardeş	15	3,26	,55		
	7 Kardeş ve üstü	18	3,42	,59		
Benlik saygısı	Kardeşim yok	27	1,96	,54	,361	,904
	2 Kardeş	139	1,97	,52		
	3 Kardeş	123	1,90	,49		
	4 Kardeş	48	1,89	,61		
	5 Kardeş	36	1,88	,54		
	6 Kardeş	15	1,97	,34		
	7 Kardeş ve üstü	18	1,92	,51		
Girişimcilik eğilimi	Kardeşim yok	27	4,02	,65	3,656	,002* 2<3,6
	2 Kardeş	139	3,95	,47		
	3 Kardeş	123	4,18	,48		
	4 Kardeş	48	4,09	,50		
	5 Kardeş	36	4,20	,53		
	6 Kardeş	15	4,36	,47		
	7 Kardeş ve üstü	18	4,17	,52		

* p< ,05; AD: Anlamlı değil.

Tablo 44'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kardeş sayılarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, kendilik algısı, sosyal yeterlilik alt boyutlarında ve psikolojik dayanıklılık ana boyutunda; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde gelecek algısı, aile uyumu, sosyal kaynaklar alt boyutlarında; girişimcilik eğilimi düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Gelecek algısı, aile uyumu, girişimcilik eğilimi alt boyutlarında varyansların homojen olduğu; sosyal kaynaklar alt boyutunda varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir. Farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla homojen olan gruplara Post Hoc testlerinden Tukey Testi, homojen

olmayan gruplara Tamhane's T2 Testi yapılmıştır. Post Hoc testi bulgularına göre gelecek algısı boyutundaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Aile uyumu boyutunda 6 kardeş olanlar ile 2,3,4,5 kardeş olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 6 kardeş olan öğrencilerin aile uyumu puan ortalamaları 2,3,4,5 kardeş olanlardan düşük bulunmuştur. Sosyal kaynaklar boyutunda 6 kardeş olanlar ile 2,3,4 kardeş olanlar, 7 ve üstü kardeş olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 6 kardeş olan öğrencilerin sosyal kaynaklar puan ortalamaları 2,3,4,7 ve üstü kardeş olanlardan düşük bulunmuştur. Girişimcilik eğilimi düzeyinde 2 kardeş olanlarla 3 ve 6 kardeş olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2 kardeş olanların girişimcilik eğilimi düzeyleri 3 ve 6 kardeş olanlardan düşük bulunmuştur.

Tablo 45
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeşler Arasındaki Sıralarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA Bulguları

Boyut	Kardeşler arasındaki sıra	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Kardeşim yok	27	3,33	1,01	,608	,694	
	1. Sıra	145	3,35	1,13			
	2. Sıra	118	3,32	1,13			
	3. Sıra	63	3,49	,96			
	4. Sıra	30	3,57	,97			
	5. Sıra ve üstü	23	3,14	1,21			
Gelecek algısı	Kardeşim yok	27	3,60	,66	1,522	,182	
	1. Sıra	145	3,68	,93			
	2. Sıra	118	3,67	,96			
	3. Sıra	63	3,66	,85			
	4. Sıra	30	3,60	1,07			
	5. Sıra ve üstü	23	3,12	1,05			
Aile uyumu	Kardeşim yok	27	3,48	,68	2,956	,012*	4>6
	1. Sıra	145	3,56	,83			
	2. Sıra	118	3,51	,80			
	3. Sıra	63	3,75	,70			
	4. Sıra	30	3,34	,75			
	5. Sıra ve üstü	23	3,08	,83			
Kendilik algısı	Kardeşim yok	27	3,48	,68	1,098	,361	
	1. Sıra	145	3,74	,72			
	2. Sıra	118	3,68	,77			
	3. Sıra	63	3,71	,89			
	4. Sıra	30	3,94	,86			
	5. Sıra ve üstü	23	3,66	1,09			
Sosyal yeterlilik	Kardeşim yok	27	3,61	,75	,441	,820	
	1. Sıra	145	3,60	,78			
	2. Sıra	118	3,47	,92			
	3. Sıra	63	3,55	,87			
	4. Sıra	30	3,65	1,14			
	5. Sıra ve üstü	23	3,48	,69			
Sosyal kaynaklar	Kardeşim yok	27	3,48	1,06	1,138	,340	
	1. Sıra	145	3,66	,81			
	2. Sıra	118	3,80	,80			
	3. Sıra	63	3,68	,80			

	4. Sıra	30	3,65	,83		
	5. Sıra ve üstü	23	3,48	,72		
Psikolojik dayanıklılık	Kardeşim yok	27	3,50	,53	1,212	,303
	1. Sıra	145	3,61	,51		
	2. Sıra	118	3,59	,56		
	3. Sıra	63	3,65	,58		
	4. Sıra	30	3,63	,55		
	5. Sıra ve üstü	23	3,36	,61		
Benlik saygısı	Kardeşim yok	27	1,96	,54	,569	,724
	1. Sıra	145	1,91	,48		
	2. Sıra	118	1,96	,58		
	3. Sıra	63	1,94	,49		
	4. Sıra	30	1,79	,51		
	5. Sıra ve üstü	23	1,96	,48		
Girişimcilik eğilimi	Kardeşim yok	27	4,02	,65	3,566	,004 4>2,3
	1. Sıra	145	4,01	,51		
	2. Sıra	118	4,06	,42		
	3. Sıra	63	4,28	,57		
	4. Sıra	30	4,26	,48		
	5. Sıra ve üstü	23	4,10	,47		
* p< ,05						

Tablo 45'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kardeşler arasındaki sıralarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde aile uyumu alt boyutunda, girişimcilik eğilimi düzeylerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Aile uyumu boyutunda varyansların homojen olduğu; girişimcilik eğiliminde varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir. Farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla homojen olan gruplara Post Hoc testlerinden Tukey Testi, homojen olmayan gruplara Tamhane's T2 Testi yapılmıştır. Post Hoc testi bulgularına göre aile uyumu boyutunda kardeşleri arasında 3. Sırada bulunanlarla 5 ve daha üstü sırada olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3. Sırada bulunanların aile uyumu puan ortalamaları 5 ve daha üstü sırada olanlardan yüksek bulunmuştur. Girişimcilik eğilimi düzeyinde kardeşleri arasında 3. Sırada bulunanlarla 1 ve 2. Sırada bulunanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kardeşleri arasında 3. Sırada bulunanların girişimcilik eğilim düzeyleri 1 ve 2. Sırada bulunanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 46
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Girişimcilikle İlgili Ders/Eğitim Alıp
Almamalarına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri
T Testi Bulguları

Boyut	Girişimcilikle ilgili ders/ eğitim	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	164	3,50	1,13	,042*
	Hayır	242	3,27	1,05	
Gelecek algısı	Evet	164	3,72	0,98	,116
	Hayır	242	3,57	0,89	
Aile uyumu	Evet	164	3,61	0,80	,069
	Hayır	242	3,47	0,79	
Kendilik algısı	Evet	164	3,91	0,70	,000*
	Hayır	242	3,58	0,83	
Sosyal yeterlilik	Evet	164	3,66	0,80	,048*
	Hayır	242	3,48	0,89	
Sosyal kaynaklar	Evet	164	3,81	0,81	,007*
	Hayır	242	3,59	0,82	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	164	3,72	0,52	,000*
	Hayır	242	3,51	0,55	
Benlik saygısı**	Evet	164	1,87	0,50	,044*
	Hayır	242	1,97	0,53	
Girişimcilik eğilimi	Evet	164	4,11	0,48	,471
	Hayır	242	4,08	0,53	

p < ,05; ** Puan ortalaması düşükçe benlik saygısı artmaktadır.

Tablo 46'daki bulgulara göre girişimcilikle ilgili ders/eğitim alan öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyinde gelecek algısı, aile uyumu alt boyutlarında; girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeyinde yapısal stil, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Girişimcilikle ilgili ders/eğitim alan öğrencilerin yapısal stil, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar puan ortalamaları almayanlardan yüksek bulunmuştur. Girişimcilikle ilgili ders/eğitim alan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri almayanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 47
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Girişimci Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları

Boyut	Ailenizde girişimci var mı?	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	142	3,43	1,11	,408
	Hayır	264	3,33	1,08	
Gelecek algısı	Evet	142	3,67	0,99	,542
	Hayır	264	3,61	0,90	
Aile uyumu	Evet	142	3,54	0,80	,796
	Hayır	264	3,52	0,79	
Kendilik algısı	Evet	142	3,81	0,80	,070
	Hayır	264	3,66	0,79	
Sosyal yeterlilik	Evet	142	3,65	0,91	,094
	Hayır	264	3,50	0,83	
Sosyal kaynaklar	Evet	142	3,63	0,89	,398
	Hayır	264	3,71	0,78	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	142	3,63	0,56	,280
	Hayır	264	3,57	0,54	
Benlik saygısı**	Evet	142	1,85	0,51	,031
	Hayır	264	1,97	0,52	
Girişimcilik eğilimi	Evet	142	4,21	0,48	,000
	Hayır	264	4,03	0,51	

p < ,05; ** Puan ortalaması düştükçe benlik saygısı artmaktadır.

Tablo 47'deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinde girişimci olup olmamasına göre psikolojik dayanıklılık ana boyutunda ve alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Benlik saygısı düzeylerinde ve girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Ailesinde girişimci olan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ve girişimcilik eğilim düzeyleri ailesinde girişimci olmayanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 48
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonraki Mesleki Planlarına
Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri ANOVA
Bulguları

Boyut	Mezun olduktan sonraki mesleki plan	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,34	1,03	0,760	,579	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,31	1,09			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,60	0,87			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,34	1,15			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,68	1,00			
	Diğer	28	3,24	1,16			
Gelecek algısı	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,62	0,96	0,371	,869	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,51	0,86			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,69	1,11			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,68	0,92			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,55	0,71			
	Diğer	28	3,63	1,09			
Aile uyumu	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,72	0,81	1,926	,089	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,51	0,69			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,61	0,71			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,41	0,79			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,63	0,80			
	Diğer	28	3,48	1,00			
Kendilik algısı	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,64	0,81	0,996	,420	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,57	0,70			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,87	0,97			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,76	0,79			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,72	0,79			
	Diğer	28	3,81	0,74			
Sosyal yeterlilik	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,59	0,72	0,970	,436	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,38	0,96			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,69	0,81			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,61	0,83			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,45	1,09			
	Diğer	28	3,46	1,06			
Sosyal kaynaklar	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,71	0,79	0,810	,543	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,66	0,80			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,56	0,69			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,73	0,82			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,69	0,74			
	Diğer	28	3,43	1,17			
Psikolojik dayanıklılık	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	3,62	0,57	0,633	,674	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,51	0,44			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	3,67	0,57			
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	3,60	0,55			
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,62	0,65			
	Diğer	28	3,52	0,57			
Benlik saygısı	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	1,95	0,53	1,069	,377	
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	1,90	0,52			
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	1,76	0,52			

	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	1,97	0,50	
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	1,99	0,50	
	Diğer	28	1,85	0,60	
Girişimcilik eğilimi	Kamu sektöründe çalışmak istiyorum.	91	4,06	0,67	7,485 ,000*
	Özel sektörde çalışmak istiyorum.	65	3,97	0,39	
	Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum.	32	4,55	0,40	
	Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum.	170	4,11	0,42	
	Çalışıyorum (Kamuda, özel sektörde)	20	3,91	0,55	
	Diğer	28	3,96	0,42	

* p< ,05; AD: Anlamlı değil.

Tablo 48'deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin mezun olduktan sonraki mesleki planlarına göre psikolojik dayanıklılık ana boyutunda ve alt boyutlarında; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Girişimcilik eğiliminde varyansların homojen homojen olmadığı belirlenmiş, farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 Testi yapılmıştır. Tamhane's T2 Testi bulgularına göre hemen kendi işini kurmak isteyenlerle diğer tüm gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Hemen kendi işini kurmak isteyenlerin girişimcilik eğilim düzeyleri diğer tüm gruplardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 49
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Girişim Kurma Fikirlerinin Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları

Boyut	Girişim kurma fikriniz var mı?	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	229	3,38	1,12	,846
	Hayır	177	3,35	1,05	
Gelecek algısı	Evet	229	3,61	0,94	,718
	Hayır	177	3,65	0,92	
Aile uyumu	Evet	229	3,49	0,78	,267
	Hayır	177	3,58	0,81	
Kendilik algısı	Evet	229	3,74	0,81	,473
	Hayır	177	3,68	0,77	
Sosyal yeterlilik	Evet	229	3,62	0,83	,100
	Hayır	177	3,47	0,89	
Sosyal kaynaklar	Evet	229	3,68	0,79	,887
	Hayır	177	3,67	0,87	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	229	3,60	0,52	,700
	Hayır	177	3,58	0,58	
Benlik saygısı	Evet	229	1,94	0,50	,680
	Hayır	177	1,92	0,55	
Girişimcilik eğilimi	Evet	229	4,18	0,44	,000
	Hayır	177	3,97	0,56	
p < ,05					

Tablo 49'daki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin girişim kurma fikirlerinin olup olmamasına göre psikolojik dayanıklılık ana boyutunda ve alt boyutlarında; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Girişim kurma fikirleri bulunan öğrencilerin girişimcilik eğilim düzeyleri girişim fikri olmayanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 50
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Şimdi/Daha Önceden Kurulan Girişimlerinin Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları

Boyut	Şimdi/daha önceden kurulan girişiminiz var mı?	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	62	3,38	1,10	,947
	Hayır	344	3,36	1,09	
Gelecek algısı	Evet	62	3,47	1,03	,187
	Hayır	344	3,66	0,91	
Aile uyumu	Evet	62	3,49	0,76	,672
	Hayır	344	3,53	0,80	
Kendilik algısı	Evet	62	3,81	0,75	,251
	Hayır	344	3,69	0,80	
Sosyal yeterlilik	Evet	62	3,56	0,80	,936
	Hayır	344	3,55	0,87	
Sosyal kaynaklar	Evet	62	3,66	0,84	,869
	Hayır	344	3,68	0,82	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	62	3,58	0,49	,888
	Hayır	344	3,59	0,56	
Benlik saygısı	Evet	62	1,88	0,50	,453
	Hayır	344	1,94	0,52	
Girişimcilik eğilimi	Evet	62	4,18	0,47	,133
	Hayır	344	4,08	0,51	

Tablo 50'deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin şimdi/daha önceden kurulan girişimlerinin olup olmamasına göre psikolojik dayanıklılık ana boyutu ve alt boyutlarında, benlik saygı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

Tablo 51
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelecek 10 Yıl İçerisinde Kendi İşlerini Kurma
İhtimallerinin Olup Olmamasına Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı,
Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları

Boyut	Gelecek 10 yıl içerisinde kendi işinizi kurma ihtimaliniz var mı?	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	309	3,37	1,12	,996
	Hayır	97	3,37	0,99	
Gelecek algısı	Evet	309	3,62	0,96	,667
	Hayır	97	3,66	0,83	
Aile uyumu	Evet	309	3,49	0,80	,110
	Hayır	97	3,64	0,77	
Kendilik algısı	Evet	309	3,74	0,81	,154
	Hayır	97	3,62	0,75	
Sosyal yeterlilik	Evet	309	3,61	0,85	,036*
	Hayır	97	3,39	0,88	
Sosyal kaynaklar	Evet	309	3,69	0,86	,780
	Hayır	97	3,66	0,71	
Psikolojik dayanaklılık	Evet	309	3,60	0,54	,577
	Hayır	97	3,56	0,55	
Benlik saygısı	Evet	309	1,93	0,51	,842
	Hayır	97	1,92	0,55	
Girişimcilik eğilimi	Evet	309	4,15	0,48	,000*
	Hayır	97	3,89	0,53	
* p < ,05					

Tablo 51’deki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin gelecek 10 yıl içerisinde kendi işlerini kurma ihtimallerinin olup olmamasına göre psikolojik dayanıklılık düzeyinde yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, kendilik algısı, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık sosyal yeterlilik düzeyinde; girişimcilik eğilimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Gelecek 10 yıl içerisinde kendi işlerini kurma ihtimali bulunan öğrencilerin sosyal yeterlilik puan ortalamaları bu ihtimal bulunmayan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Gelecek 10 yıl içerisinde kendi işlerini kurma ihtimali bulunan öğrencilerin girişimcilik eğilimi düzeyleri bu ihtimal bulunmayan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Tablo 52
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Seçecekleri İş İle İlgili Onlar İçin En Önemli
Faktöre Göre Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri
ANOVA Bulguları

Boyut	Seçeceğiniz iş ile ilgili sizin için en önemli faktör hangisidir?	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Yapısal stil	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,34	1,12	0,918	,482	
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,42	1,04			
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	2,90	0,91			
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,58	1,06			
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,23	1,11			
	Ailemin onaylaması	24	3,35	1,10			
	Diğer	15	3,35	1,31			
Gelecek algısı	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,62	0,80	1,046	,395	
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,61	0,98			
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,53	0,59			
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,76	1,03			
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,98	0,71			
	Ailemin onaylaması	24	3,49	1,37			
	Diğer	15	3,33	1,18			
Aile uyumu	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,49	0,75	1,006	,421	
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,54	0,85			
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,29	0,79			
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,51	0,79			
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,66	0,79			
	Ailemin onaylaması	24	3,82	0,85			
	Diğer	15	3,40	0,71			
Kendilik algısı	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,71	0,70	3,257	,004*	7<1,2,5,6,
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,78	0,81			
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,57	0,60			
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,57	0,95			
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,80	0,73			
	Ailemin onaylaması	24	4,04	0,72			
	Diğer	15	3,01	1,11			
Sosyal yeterlilik	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,56	0,80	1,822	,094	
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,61	0,94			
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,28	0,67			
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,41	0,85			
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,64	0,75			
	Ailemin onaylaması	24	3,82	0,84			
	Diğer	15	3,07	0,98			
Sosyal kaynaklar	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,64	0,87	0,763	,600	
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,76	0,78			
	Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,44	0,84			
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,67	0,81			
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,68	0,72			
	Ailemin onaylaması	24	3,81	0,86			
	Diğer	15	3,50	0,76			
Psikolojik dayanıklılık	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	3,57	0,52	2,071	,056	
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	3,64	0,58			

	Çalıştığımız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,35	0,44		
	Prestij getirisi (sosyal)	41	3,58	0,52		
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	3,67	0,57		
	Ailemin onaylaması	24	3,76	0,51		
	Diğer	15	3,27	0,51		
Benlik saygısı	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	2,01	0,51	1,663	,129
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	1,86	0,54		
	Çalıştığımız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	2,09	0,39		
	Prestij getirisi (sosyal)	41	1,88	0,50		
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	1,97	0,50		
	Ailemin onaylaması	24	1,79	0,63		
	Diğer	15	1,84	0,44		
Girişimcilik eğilimi	Düzenli gelir getirisi (ekonomik)	152	4,02	0,50	1,501	,176
	İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)	134	4,12	0,50		
	Çalıştığımız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)	17	3,96	0,56		
	Prestij getirisi (sosyal)	41	4,10	0,52		
	Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi)	23	4,19	0,43		
	Ailemin onaylaması	24	4,24	0,54		
	Diğer	15	4,24	0,54		

* p< ,05; AD: Anlamlı değil.

Tablo 52’deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin seçecekleri iş ile ilgili onlar için en önemli faktöre göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar alt boyutlarında ve ana boyutta; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$). Psikolojik dayanıklılık düzeylerinde kendilik algısı alt boyutunda farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Kendilik algısı boyutunda varyansların homojen olduğu belirlenmiş, farklılık bulunan gruplarda farklılıkların anlamlı olup olmadığını, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey Testi bulgularına göre kendilik algısı boyutunda diğer grubundakiler ile düzenli gelir getirisi (ekonomik), insanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal), coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi), ailemin onaylaması grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Diğer grubundakilerin kendilik algısı puan ortalamaları düzenli gelir getirisi (ekonomik), insanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal), coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi), ailemin onaylaması gruplarının puan ortalamalarından düşük bulunmuştur.

Tablo 53
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelecekte Yapay Zekâ Teknolojilerinin İşlerini
Ellerinden Almasından Endişe Edip Etmediklerine Göre Psikolojik Dayanıklılık,
Benlik Saygısı, Girişimcilik Eğilimleri T Testi Bulguları

Boyut	Gelecekte yapay zekâ teknolojilerinin işinizi elinizden almasından endişeleniyor musunuz?	n	Ort.	SS	p
Yapısal stil	Evet	95	3,45	1,03	,360
	Hayır	311	3,34	1,10	
Gelecek algısı	Evet	95	3,47	0,95	,065
	Hayır	311	3,68	0,92	
Aile uyumu	Evet	95	3,64	0,79	,114
	Hayır	311	3,49	0,79	
Kendilik algısı	Evet	95	3,59	0,73	,084
	Hayır	311	3,75	0,81	
Sosyal yeterlilik	Evet	95	3,52	0,78	,630
	Hayır	311	3,56	0,88	
Sosyal kaynaklar	Evet	95	3,67	0,83	,919
	Hayır	311	3,68	0,82	
Psikolojik dayanıklılık	Evet	95	3,57	0,52	,713
	Hayır	311	3,60	0,56	
Benlik saygısı	Evet	95	2,00	0,52	,108
	Hayır	311	1,91	0,52	
Girişimcilik eğilimi	Evet	95	4,04	0,61	,315
	Hayır	311	4,10	0,47	

Tablo 53'teki bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin gelecekte yapay zekâ teknolojilerinin işlerini ellerinden almasında endişelenip endişelenmemelerine göre psikolojik dayanıklılık düzeyinde tüm alt boyutlarda ve ana boyutta, benlik saygısı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > ,05$).

BÖLÜM 6: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'nde eğitim gören farklı yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf benzeri özelliklere sahip 406 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerine sosyo-demografik bilgi formu yanında psikolojik dayanıklılık düzeylerini belirlemek amacıyla Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, benlik saygı düzeylerini belirlemek amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve girişimciliğe yönelik algı düzeylerini belirlemek amacıyla Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda iki hipotez sınanmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık yapısal stil, aile uyumu, sosyal kaynaklar alt boyutları ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca psikolojik dayanıklılık kendilik algısı, sosyal yeterlilik alt boyutları ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Üniversite öğrencilerinin gelecek algısı düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Genel olarak araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Literatürde üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile girişimcilik eğilimlerini birebir araştıran çalışmaya rastlanamamıştır. Bununla birlikte literatürde psikolojik dayanıklılığın psikolojik sermaye altında değerlendirildiği ve girişimcilik eğilimiyle olan ilişkileri araştıran çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan çoğunluğunda ulaşılan sonuçlar bu araştırmada elde edilen sonuçlara benzerlik göstermektedir. Özdemir ve Özgüner (2016) üniversite öğrencilerinde psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimine etkisi araştırdıkları çalışmada psikolojik dayanıklılığı psikolojik sermayenin alt boyutu olarak ele almışlardır. Bu araştırma sonuçlarına paralel şekilde üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, orta

düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Bastak ve Tekin (2021) girişimci adaylarının psikolojik sermayelerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini üniversitelerin son sınıfında öğrenim gören ya da yeni mezun olmuş ve bir işletme kurmayı düşünen kişilerle araştırmışlardır. Psikolojik dayanıklılığı psikolojik sermayenin alt boyutu olarak ele almışlardır. Bu araştırma sonuçlarına benzer şekilde üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, ancak düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Akduru (2020) Uşak ilinde özel sağlık sektöründe çalışanların umut, dayanıklılık, öz yeterlilik, iyimserlik düzeyleri ile örgütsel iç girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu araştırma sonuçlarına paralel şekilde araştırmaya katılanların psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Kahya (2019) KOSGEB girişimcilik eğitimine katılan kursiyerlerle psikolojik sermayenin girişimci olma eğilimine etkisini araştırdığı çalışmada bu araştırma bulgularına paralel şekilde psikolojik dayanıklılık ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Kılınç ve Kanayıran (2020) yaptıkları benzer bir çalışmada işletme fakültesi öğrencilerinin psikolojik sermaye düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bu araştırma bulgularının aksine psikolojik dayanıklılık ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki belirleyememişlerdir.

- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı, negatif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Literatürde üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine yönelik çok sayıda araştırma bulunmasına rağmen benlik saygısı ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi araştıran sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Özdemir (2014) kültür, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi Amerikan ve Türk üniversite öğrencilerinin katılımıyla incelemiştir. Bu araştırma bulgularının aksine benlik saygıları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

- Araştırmayla ayrılcı araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimlerine ilişkin farklılık analizleri yapılmıştır. Bu analizlerle elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine, kronik rahatsızlıklarının olup olmasına, ilaç kullanıp

kullanmadıklarına, ailelerinde psikolojik rahatsızlık olup olmamasına, babalarının mesleğine, annelerinin eğitim düzeyine, şimdi/daha önceden kurulan girişimlerinin olup olmamasına, gelecekte yapay zekâ teknolojilerinin işlerini ellerinden almasından endişe edip etmediklerine göre; psikolojik dayanıklılık ana boyutu ve alt boyutlarında, benlik saygı düzeylerinde, girişimcilik eğilimlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır. Farklılık bulunan değişkenlerle ilgili olarak 25-30 yaş grubundakilerin gelecek algısı puan ortalamalarının 18-24 yaş grubundakilerden; 36-40 yaş grubundakilerin benlik saygısı düzeylerinin 18-24 ve 25-30 yaş grubundakilerden; 31-35 yaş grubundakilerin benlik saygısı düzeylerinin 18-24 yaş grubundakilerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bekârların kendilik algısının evliler ve boşanmış/dullardan düşük; evlilerin benlik saygısı düzeylerinin bekârlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde öğrenim görenlerin aile uyumu düzeylerinin Bankacılık ve Sigortacılık bölümünde öğrenim görenlerden yüksek olduğu; ileri derecede Almanca bilenlerin aile uyumu düzeylerinin hiçbir yabancı dili ileri derecede bilmeyenlerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Eşiyle yaşayanların benlik saygısı düzeylerinin ailesiyle birlikte evde yaşayanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bir psikolojik rahatsızlığı olmayanların kendilik algısı düzeylerinin psikolojik rahatsızlığı olanlardan; bir psikolojik rahatsızlığı olmayanların girişimcilik eğilimi düzeylerinin psikolojik rahatsızlığı olanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ön lisans mezunlarının gelecek algısının 3., 4., sınıf öğrencileri ve yüksek lisans öğrencilerinden; 2. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin 4. Sınıf ve yüksek lisans öğrencilerinden; ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin 1., 4. sınıf ve yüksek lisans öğrencilerinden düşük olduğu sonucuna varılmıştır. 6.001-9.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanların gelecek algısı düzeylerinin 3.000 TL ve altı gelir düzeyine sahip olanlardan; 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahip olanların kendilik algısı düzeylerinin 3.001-6.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanlardan yüksek olduğu; 3.001-6.000 TL arası gelir düzeyine sahip olanların benlik saygısı düzeylerinin 6.001-9000 TL arası gelir düzeyine sahip olanlar ve 12.000 TL üstü gelir düzeyine sahip olanlardan düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Annesinin mesleği diğer grubunda olanların kendilik algısı düzeylerinin annesi emekli olanlardan; annesi memur olanların sosyal kaynaklar algısı düzeylerinin annesi esnaf olanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. . Babası lise/meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin sosyal kaynaklar algı düzeylerinin babası ilkokul mezunu olanlardan yüksek

olduğu sonucuna varılmıştır. 6 kardeş olan öğrencilerin aile uyumu düzeylerinin 2,3,4,5 kardeş olanlardan; 6 kardeş olan öğrencilerin sosyal kaynaklar algı düzeylerinin 2,3,4,7 ve üstü kardeş olanlardan; 2 kardeş olanların girişimcilik eğilimi düzeylerinin 3 ve 6 kardeş olanlardan düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Kardeşleri arasında 3. Sırada bulunanların aile uyumu düzeylerinin 5 ve daha üstü sırada olanlardan; kardeşleri arasında 3. Sırada bulunanların girişimcilik eğilim düzeylerinin 1 ve 2. Sırada bulunanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Girişimcilikle ilgili ders/egitim alan öğrencilerin yapısal stil, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar düzeylerinin almayanlardan; girişimcilikle ilgili ders/egitim alan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin almayanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ailesinde girişimci olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin ve girişimcilik eğilim düzeylerinin ailesinde girişimci olmayanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Hemen kendi işini kurmak isteyenlerin girişimcilik eğilim düzeylerinin diğer tüm gruplardan; girişim kurma fikirleri bulunan öğrencilerin girişimcilik eğilim düzeylerinin girişim fikri olmayanlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Gelecek 10 yıl içerisinde kendi işlerini kurma ihtimali bulunan öğrencilerin sosyal yeterlilik düzeylerinin bu ihtimal bulunmayan öğrencilerden; gelecek 10 yıl içerisinde kendi işlerini kurma ihtimali bulunan öğrencilerin girişimcilik eğilimi düzeylerinin bu ihtimal bulunmayan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer grubundakilerin kendilik algısı düzeylerinin düzenli gelir getirisi (ekonomik), insanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal), coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması (coğrafi), ailemin onaylaması gruplarının puan ortalamalarından düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Adger, W. N. (2000). Social and Ecological Resilience: Are They Related? *Progress in Human Geography*, 24(3), 347-364.
- Ağca V. ve M. Kurt. (2007). İç Girişimcilik ve Temel Belirleyicileri: Kavramsal Bir Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (29), 83-112.
- Akduru, H. E. (2020). İşgörenlerin Umut, İyimserlik, Dayanıklılık ve Öz Yeterlilik Düzeylerinin İç Girişimcilik Eğilimlerine Etkisine Dair Özel Sağlık Sektöründe Bir Çalışma. *Business and Management Studies: An International Journal*, 8(2), 1167-1192.
- Akpınar, T. ve N. Küçüköksel (2015). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Algısı ve Girişimciliği Engelleyen Sebepler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 13-19.
- Aktan, B. Ş. ve A. Önder (2018). Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 20-30.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyön, F. V. (2020). Girişimcilik Niyeti, Öz-Yeterlilik ve Girişimcilik Potansiyeline Çevrenin Etkisi: Sağlık Yönetimi Lisansüstü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 15(2), 78-94.
- Aydoğdu, T. (2013). Bağlanma Stilleri, Başa Çıkma Stratejileri ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytaç, Ö. ve S. İlhan (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.
- Bakırtaş, H., ve A. Tekinşen (2006). E-Ticaretin Girişimcilik Üzerindeki Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 125-138.
- Basım, N., ve F. Çetin (2011). Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.

Bilge, H. ve V. Bal (2012). Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 131-148.

Boz, A. (2022). *Yetişkin Bireylerde Benlik Saygısı, Umut ve Yaşam Anlamı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Brooke, R. (2009). The Self, The Psyche and The World: A Phenomenological Interpretation. *Journal Of Analytical Psychology*, 54(5), 601-618.

Büyüköztürk, ř. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~Msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/bay-final-konulari.pdf>, Erişim Tarihi: 15.03.2022.

Cappella, E. ve W. Rhona (2001). Turning Around Reading Achievement Predictors Of High School Student's Academic Resilience. *Journal of Educational Psychology*, 93(4), 758-771.

Chen, J. ve R. A. George (2005). Cultivating Resilience In Children From Divorced Families. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 13(4), 452-455.

Cevahir, E. (2020). *SPSS ile Nicel Veri Analizi Rehberi*. R. Çatar (Dü.) Kibele Yayınları.

Çetin, F., ve H. N. Basım (2011). Psikolojik Dayanıklılığın İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Tutumlarındaki Rolü. *Is, Guc: The Journal Of Industrial Relations & Human Resources*, 13(3).

Çuhadaroęlu, F. (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakóltesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi.

Dinç, F. (1992). “*Cinsiyetleri Farkı Lise Öğrencilerinin Benlik Algısı Düzeylerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi*”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Durak, M. (2002). *Deprem Yaşamış Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerini Yordamada Psikolojik Dayanıklılığın Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

- Eminağaoğlu, N. (2006). *Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık (Sağlamlık)*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fiş, A. M., ve S. A. Wasti (2009). Örgüt Kültürü ve Girişimcilik Yönelimi İlişkisi. *METU Studies In Development (Muhan Soysal Special Issue)*, 35, 127-164.
- Freud, S. (1923). *The Ego and The Id*. SE, 19: 1-66.
- Geçtan, E. (2000). *Psikanaliz ve Sonrası*. Remzi Kitabevi, İstanbul
- George, D. ve P. Mallery (2020). *IBM SPSS Statistics 26 Step By Step: A Simple Guide and Reference* (16 B.). Routledge.
- Gökçe, B. (1993). *Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Güçlülük ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güneş, H. (2022). *Obsesif Kompulsif Bozukluk Tanısı Almış Bireylerde Ana Baba Tutumu ve Benlik Saygısı Düzeyleri ile Obsesif Kompulsif Bozukluk Tanısı Almamış Bireylerde Ana Baba Tutumu ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Güven, H.İ. (2022). *Romantik İlişkilerde Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Rolü*. Haliç Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Han, G., C. D. Wang, L. Jin ve D. Bismar (2022). Insecure Attachment, Maladaptive Perfectionism, Self-Esteem, Depression, and Bulimic Behaviors For College Women: A Cross-Cultural Comparison. *International Journal For The Advancement of Counselling*, 1-23.
- Işık, M., ve B. Çiçek (2020). Planlı Davranış Teorisi Perspektifinden Girişimcilik Niyeti Üzerinde Sosyal Sermaye Öz Yeterlilik ve Öz Saygının Rolü. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, 15(1), 185-206.
- Jung C. J. (1971). "The Relations Between The Ego and The Unconscious", In: Joseph Campbell (Ed.), *The Portable Jung*. New York: Viking Press,

- Kâhya, V. (2019). Psikolojik Sermayenin Girişimci Olma Eğilimine Etkisi: KOSGEB Girişimcilik Eğitimine Katılan Kursiyerler Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(12), 634-657.
- Kapoor, A., M. K. Upadhyay ve N. K. Saini (2022). Relationship of Eating Behavior and Self-Esteem With Body Image Perception and Other Factors Among Female College Students of University Of Delhi. *Journal of Education and Health Promotion*, 11, 80.
- Karaağaç, C., D. T. Arslan ve A. E. Esatoğlu (2018). Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. 2. Uluslararası 12. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi (11-13 Ekim), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 152-167.
- Karacaoğlu, K. ve G. Köktaş (2016). Psikolojik Dayanıklılık ve Psikolojik İyi Olma İlişkisinde İyimserliğin Aracı Rolü: Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*, 3(2), 119-127.
- Karaçavuşoğlu, N. (2022). *Genç Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travması, Benlik Saygısı ve Kimlik Gelişiminin İncelemesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler* (23 B.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keleş, H., T. K. Özkan, M. Doğaner ve A. Altunoğlu (2012). Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (9).
- Kılınç, E. ve B. Kanayran (2020). İşletme Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik Sermaye Düzeylerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Management and Administration*, 4(7), 34- 53.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 163-179.

- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak (Psikolojiye Giriş)*. (Çeviri Editörleri H.B. Ayvaşık, M.Sayı) Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara
- Muti, K. Y. (2022). *Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Sosyal Kaygı Düzeyleri ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Okan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Naktiyok, A., ve S. B. Kök (2006). Çevresel Faktörlerin İç Girişimcilik Üzerine Etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 77-96.
- Nişantaşı Üniversitesi. (2021). *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi*. <https://www.nisantasi.edu.tr/sayfa/sayilarla-nisantasi-235214>.
- Onay, M., ve S. Çavuşoğlu (2010). “İşletmelerde Girişimcilik Özelliğini Etkileyen Faktörler: İç Girişimcilik”. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 47-67.
- Özdemir, A. (2014). Kültür, Benlik Saygısı ve Girişimcilik Eğilimi: Amerikan ve Türk Üniversite Öğrencilerinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 43(2), 351-367.
- Özdemir, A. ve M. Özgüner (2016). Psikolojik Sermayenin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5107-5121.
- Özdevecioğlu, M. ve A. Cingöz (2009). Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (32), 81-95.
- Pallant, J. (2016). *SPSS Survival Manual: A Step By Step Guide To Data Analysis Using SPSS For Windows (Sixth Edition B.)*. England: McGraw Hill- Open University Press.
- Polatçı, S. ve Z. Tınaz (2021). Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılık Üzerine Etkileri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 11(17): 5-11.
- Razı G. S., A. Kuzu, A. N. Yıldız, A. F. Ocakçı ve B. C. Arifoğlu (2009). *Çalışan Gençlerde Benlik Saygısı, İletişim Becerileri ve Stresle Baş Etme*. Koruyucu Hekimlik Bülteni, 8(1), 17-26.

- Rennison, N. (2001). The Pocket Essential Freud & Psychoanalysis. Pocket Essentials, *Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:48* 89 Nisan/2016 April/2016 Great Britain
- Sarıkaya, A. (2015). *14-18 Yaş Arası Ergenlerin Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. İstanbul Bilim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502.
- Sır, E. (2022). *Ortaokul Öğrencilerine Uygulanan Benlik Saygısı Geliştirme Programı'nın Benlik Saygısı ve Akran Zorbalığı Mağduriyetine Etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Sünbül, A. M. ve E. Yılmaz (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Güvenirlilik Ve Geçerliliği. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (21), 195-203.
- Şahin, E. (2009). Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(17), 286-309.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). *Using Multivariate Statistics* (6 B.). Londra: Pearson.
- Tahtacı, A. (2022). *Kadınlarda Kaygı Düzeyi ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Sosyal Hizmet İhtiyacı ile Değerlendirilmesi: Bir Sağlıklı Hayat Merkezi Örneği*. Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Tümlü, G. Ü. ve E. Reçepoğlu (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 205-213.
- Urban, E. (2005). Fordham, Jung and The Self: A Re-Examination of Fordham's Contribution
- Uygun, M. ve E. Güner (2016). Girişimcilik Eğiliminin Gelişiminde Girişimcilik Eğitimin Rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5), 37-57.
- Üstün, B. (2016:67). *Örnekleme Yöntemleri*. https://www.phderneti.org/wp-content/uploads/2016/03/%c3%b6rnekleme_yontemleri.pdf.

Veysel, A. ve D. Yörük (2006). Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 155-173.

Yelkikalan, N., A. Akatay, H. Yıldırım, Y. Karadeniz, C. Köse, Ö. Koncagül ve E. Özer (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2), 51-59.

Yılmaz, E., ve A. M. Sünbül (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 195-203.

Zeren, H. E. (2012). Kent Markalaşması Sürecinde İç Girişimcilik Faktörü. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 95-104.

Zhao, J., G. Wei, K. Chen ve J. Yien (2020). “Psychological Capital and University Students” Entrepreneurial İntention In China: Mediation Effect of Entrepreneurial Capitals. *Frontiers In Psychology*. 10, 2984.

EKLER

EK 1: Anket Formu

1. Cinsiyet
() Kadın
() Erkek
2. Yaşınız: Lütfen yazınız (.....)
3. Medeni haliniz
() Evli
() Bekâr
() Boşanmış
() Dul
4. Bölümünüz (Psikoloji, İşletme, Bilgisayar Mühendisliği vb.)
5. Kimle yaşıyorsunuz?
() Yalnız
() Eşimle
() Ailem ile birlikte evde
() Arkadaşlarım ile evde
() Tek başıma evde
() Yurtta
() Diğer (.....)
6. Herhangi bir kronik rahatsızlığınız var mı?
() Evet
() Hayır
7. 6. soruya cevabınız “EVET” ise kronik rahatsızlığınızı belirtiniz.
8. Herhangi bir ilaç kullanıyor musunuz?
() Evet
() Hayır
9. 8. soruya cevabınız “EVET” ise ilaçları belirtiniz.
10. Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?
() Evet
() Hayır
11. 10. soruya cevabınız “EVET” ise rahatsızlığınızı belirtiniz.
.....
12. Ailenizde herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olan var mı? Varsa EVET yazıp
.....
13. Sınıfınız
() Ön Lisans
() 1. Sınıf
() 2. Sınıf
() 3. Sınıf
() 4. Sınıf
() Yüksek Lisans
() Diğer (.....)

14. Bildiğiniz Yabancı Diller (lütfen okuma, anlama seviyeniz orta veya ileri düzey)
() İngilizce
() Fransızca
() Almanca
() İspanyolca
() Hiçbiri
() Diğer (.....)
15. Gelir düzeyiniz
() 3.000 TL ve altı
() 3.001 - 6.000 TL arası
() 6.001 - 9.000 TL arası
() 9.001 - 12.000 TL arası
() 12.000 TL üstü
16. Annenizin Mesleği? (Örn: emekli, öğretmen, ev hanımı, çalışmıyor).
.....
17. Babanızın Mesleği? (Örn: emekli, öğretmen, serbest meslek, çalışmıyor).
.....
18. Annenizin eğitim durumu
() İlkokul
() Ortaokul
() Lise
() Meslek Lisesi
() Üniversite
() Lisansüstü
() Doktora
() Diğer (.....)
19. Babanızın eğitim durumu
() İlkokul
() Ortaokul
() Lise
() Meslek Lisesi
() Üniversite
() Lisansüstü
() Doktora
() Diğer (.....)
20. Kaç Kardeşsiniz? (Örn: 1,2,3,7, kardeşim yok)
.....
21. Kardeşiniz varsa siz kaçınıcı çocuksunuz?
() 1.
() 2.
() 3.
() 4.
() 5.
() 6. veya üstü
22. Girişimcilikle ilgili ders veya eğitim aldınız mı?
() Evet
() Hayır
23. Ailenizde girişimci var mı?

- () Evet
() Hayır
24. () Mezun olduktan sonraki mesleki planınız nedir?
() Kamu sektöründe çalışmak istiyorum
() Özel sektörde çalışmak istiyorum
() Hemen kendi şirketimi kurmak istiyorum
() Bir süre çalıştıktan sonra kendi işimi kurmak istiyorum
() Diğer (.....)
25. Girişim kurma fikriniz var mı?
() Evet
() Hayır
26. 25. soruya cevabınız “EVET” ise girişim fikriniz hangi alanda seçiniz.
() Teknoloji
() Sağlık
() Eğitim
() E-ticaret
() Robotik
() Yapay Zekâ
() Oyun
() Diğer (.....)
27. Şu anda veya daha önce kendi kurmuş olduğunuz işiniz / girişiminiz var mı?
() Evet
() Hayır
28. 27. soruya cevabınız “EVET” ise hangi alanda açıklayınız.
.....
29. Gelecek 10 yıl içerisinde kendi işinizi kurma ihtimaliniz var mı?
() Evet
() Hayır
30. 29. soruya cevabınız “EVET” ise niçin girişimci olmak istiyorsunuz?
() Çok para kazanmak için
() Değer yaratmak için
() Kendi işimin patronu olup özgür olmak için
() Çevremde gördüğüm sorunları çözmek için
() Diğer (.....)
31. Seçtiğiniz iş ile ilgili sizin için en önemli faktör hangisidir?
() Düzenli gelir getirisi (ekonomik)
() İnsanların hayatında pozitif etki yaratması ve fayda sağlaması (sosyal)
() Çalıştığınız ekipteki insanların tecrübe ve değerleri (sosyal)
() Prestij getirisi (sosyal)
() Coğrafi yakınlık / uzaklık (yurtdışı olması veya ailenize yakın olması)
() Ailemin onaylaması
() Diğer (.....)
32. Gelecekte Yapay Zeka teknolojilerinin işinizi elinizden almasından
() Evet
() Hayır
33. 32. soruya cevabınız “EVET” ise böyle bir durumda size sabit bir gelir verilse
() Evet
() Hayır

YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

Aşağıda yer alan örnek olaylara ilişkin kendinize en yakın hissettiğiniz seçeneği işaretlemeniz gerekmektedir.

Rakamlar sadece seçenek sayısını temsil eder. 5 seçenekli olan soru maddelerinin ilk seçeneğinden beşinci seçeneğine dağılım gösteren yanıtlar sizin hangi duruma yakın hissettiğinizin derecesini göstermektedir.

Lütfen rakamsal değerlere göre değil, iki seçeneğe YAKINLIK DERECENİZE göre 5 kutucuktan birini işaretleyin.

1. Beklenmedik bir olay olduğunda... Her zaman bir çözüm bulurum.	1	2	3	4	5	Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem.
2. Gelecek için yaptığım planların... Başarılması zordur.	1	2	3	4	5	Başarılması mümkündür.
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda	1	2	3	4	5	Tam bir günlük boş bir vaktim olduğunda
4. ...olmaktan hoşlanıyorum Diğer kişilerle birlikte	1	2	3	4	5	Kendi başıma
5. Ailemin, havatta neyin önemli olduğu Benimkinden farklıdır.	1	2	3	4	5	Benimkiyle aynıdır.
6. Kişisel konuları... Hiç kimseyle tartışmam.	1	2	3	4	5	Arkadaşlarımla/Aile-üyeleriyle tartışabilirim.
7. Kişisel problemlerimi Çözemem.	1	2	3	4	5	Nasıl çözebileceğimi bilirim.
8. Gelecekteki hedeflerimi Nasıl başaracağımı bilirim.	1	2	3	4	5	Nasıl başaracağımdan emin değilim.
9. Yeni bir iş/projeye başladığımda İleriye dönük planlama yapmam, derhal işe	1	2	3	4	5	Ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim.
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek Önemli değildir.	1	2	3	4	5	Çok önemlidir.
11. Ailemle birlikteyken kendimi ...hissederim Çok mutlu	1	2	3	4	5	Çok mutsuz
12. Beni... Bazı yakın arkadaşlarım/aile üyelerim	1	2	3	4	5	Hiç kimse cesaretlendiremez.
13. Yeteneklerim... Olduğuna çok inanırım.	1	2	3	4	5	Konusunda emin değilim.
14. Geleceğimin ...olduğunu hissediyorum Ümit verici	1	2	3	4	5	Belirsiz
15. Şu konuda iyiyimdir... Zamanımı planlama	1	2	3	4	5	Zamanımı harcama
16. Yeni arkadaşlık konusu ...bir şeydir Kolayca yapabildiğim	1	2	3	4	5	Yapmakta zorlandığım
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ... Birbirinden bağımsız	1	2	3	4	5	Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımla arasındaki ilişkiler ... Zayıftır.	1	2	3	4	5	Güçlüdür.
19. Yargılarıma ve kararlarıma ... Çok fazla güvenmem.	1	2	3	4	5	Tamamen güvenirim.
20. Geleceğe dönük amaçlarım ... Belirsizdir.	1	2	3	4	5	İyi düşünülmüştür.
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ... Günlük yaşamımda yoktur.	1	2	3	4	5	Günlük yaşamımı kolaylaştırır.
22. Yeni insanlarla tanışmak ... Benim için zordur.	1	2	3	4	5	Benim iyi olduğum bir konudur.
23. Zor zamanlarda, ailem ... Geleceğe pozitif bakar.	1	2	3	4	5	Geleceği umutsuz görür.
24. Ailemden birisi acil bir durumla Bana hemen haber verilir.	1	2	3	4	5	Bana sövlenmesi bir hayli zaman alır.
25. Diğerleriyle beraberken... Kolayca gülerim.	1	2	3	4	5	Nadiren gülerim.
26. Baska kişiler söz konusu olduğunda, ailem Birbirlerini desteklemez biçimde	1	2	3	4	5	Birbirlerini desteklemez biçimde
27. Destek alırım... Arkadaşlarımdan/aile üyelerinden	1	2	3	4	5	Hiç kimseden
28. Zor zamanlarda ...eğilimim vardır Her şeyi umutsuzca gören bir	1	2	3	4	5	Beni başarıya götürebilecek iyi bir şey bulma
29. Karşılıklı konuşma için güzel konuların Zordur.	1	2	3	4	5	Kolaydır.
30. İhtiyacım olduğunda ... Bana yardım edebilecek kimse yoktur.	1	2	3	4	5	Her zaman bana yardım edebilen birisi vardır.
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) Başa çıkmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	Sürekli bir endişe/kaygı kaynağıdır.
32. Ailemde şunu severiz ... İşleri bağımsız olarak yapmayı	1	2	3	4	5	İşleri hep beraber yapmayı
33. Yakın arkadaşlarım/aile üyeleri... Yeteneklerimi beğenirler.	1	2	3	4	5	Yeteneklerimi beğenmezler.

ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

	Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz ve size en yakın geleni işaretleyiniz.	Çok doğru	Doğru	Yanlış	Çok Yanlış
1.	Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.				
2.	Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.				
3.	Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.				
4.	Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.				
5.	Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.				
6.	Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.				
7.	Genel olarak kendimden memnunum.				
8.	Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.				
9.	Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.				
10.	Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.				

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ

Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz ve size en yakın geleni işaretleyiniz.	Tamamıyla katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım					
Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.					
İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm					
İşlerimde kendi kararlarım etkilidir					
Kendi işimi kurabilirim					
İşten zorunlu olarak ayrılırsam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim					
Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim					
Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim					
Denemediklerimi denemekten çekinmem					
Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim					
Arkadaşılarıma değişik iş projelerden söz ederim					
Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum					
Arkadaşılarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem					
Hayatımı dış etkenlere bırakmam					
Kararlarım ile hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum					
Risk almaktan çekinmem					
Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim					
Yeni bir şeyleri denememe imkan veren projeler üzerinde çalışmayı severim.					
Eski fikirlerle ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.					
Yeni bir perspektiften bakmama imkan sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.					
Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim					
Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.					
Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.					
Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.					
Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem					
Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.					
Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.					
Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.					
Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.					
İşimde ve çalışmalarım da ortaya çıkan değişimlere açıgımdır.					
İşimi severek ve azimle yaparım.					
İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.					
İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.					
Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.					
İş konusunda ya da gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.					
Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.					

EK 2: Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği İzin Yazısı

From: Pelin Sahin [mailto:p[REDACTED]]
Sent: Wednesday, December 7, 2022 12:05 PM
To: [REDACTED]
Subject: Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Kullanım İzni Hakkında

Sevgili Nejat hocam,

Ben Nişantaşı Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Pelin Gönül Şahin.

Size "Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Dayanıklılık ve Benlik Saygısı ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tezimde "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" nizi kullanma izni almak için yazıyorum.

Araştırmamın amacı Psikolojik Dayanıklılık, Benlik Saygısı ile Girişimcilik Eğilimi arasındaki ilişkiyi değerlendirmek. Araştırmamın Psikolojik Dayanıklılık kısmı için, "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" nizi kullanmayı planladım. Ölçeğinizin puanlaması konusunda araştırma yaparken TOAD sitesinde kullanım için izin mail atılması notunuzu gördüm. Bu nedenle "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" nizi kullanmak için izninizi istiyorum. Herhangi bir sorunuz olursa bana aşağıdaki cep telefonu numaramdan ulaşabilirsiniz.

Geri dönüşünüzü bekliyorum.
Teşekkürler.
Sevgi ve saygılar,
Pelin

--

Pelin Gonul Sahin

[REDACTED]
[REDACTED] +90 535 8559960

-- Forwarded message --
From: Nejat Basim <nbasim@gmail.com>
Date: Wed, Dec 7, 2022 at 4:14 PM
Subject: yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği
To: <pgsahin@gmail.com>

Değerli Pelin Gönül Şahin,
Mesajınızı bu adresimden yanıtlıyorum. Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçeğin yer aldığı makaleyi, makalenin sonunda yer alan ölçeğin word ortamındaki halini ve değerlendirme esaslarını içeren bilgi notunu ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

--

EK 3: Bölüm ANOVA Testi Bulguları

Boyut	Bölüm	n	Ort.	SS	F	p
Yapısal stil	Bankacılık ve Finans	18	2,92	1,57	1,358	,154
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	2,80	0,79		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,50	1,12		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	3,88	0,80		
	İç Mimarlık	20	3,41	1,09		
	İşletme	22	3,64	0,99		
	İşletme Yönetimi	12	3,50	1,19		
	Klinik Psikoloji	30	3,41	1,08		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,50	1,00		
	Psikoloji	89	3,19	1,14		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,21	1,17		
	Sağlık Yönetimi	19	3,33	0,83		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,77	1,08		
	Spor Yöneticiliği	22	3,27	1,17		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,84	0,80		
	Yazılım Mühendisi	16	3,50	0,87		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,04	1,23		
	Diğer	21	3,52	0,78		
Gelecek algısı	Bankacılık ve Finans	18	3,88	0,61	1,511	,087
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	2,75	1,20		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,78	1,08		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	3,93	0,93		
	İç Mimarlık	20	3,61	0,95		
	İşletme	22	3,59	1,08		
	İşletme Yönetimi	12	3,46	0,99		
	Klinik Psikoloji	30	3,82	0,91		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,96	0,74		
	Psikoloji	89	3,65	0,95		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,62	0,53		
	Sağlık Yönetimi	19	3,42	0,81		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,42	1,35		
	Spor Yöneticiliği	22	3,52	0,96		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	4,05	0,68		
	Yazılım Mühendisi	16	3,63	0,60		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,46	0,78		
	Diğer	21	3,58	0,76		
Aile uyumu	Bankacılık ve Finans	18	3,49	0,48	1,776	,029
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,00	0,79		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,75	0,78		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	4,07	0,54		
	İç Mimarlık	20	3,73	0,80		
	İşletme	22	3,50	0,73		
	İşletme Yönetimi	12	3,71	0,99		
	Klinik Psikoloji	30	3,50	0,91		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,53	0,87		
	Psikoloji	89	3,40	0,86		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,13	0,94		
	Sağlık Yönetimi	19	3,54	0,74		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,82	0,73		
	Spor Yöneticiliği	22	3,42	0,61		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,58	0,93		
	Yazılım Mühendisi	16	3,82	0,56		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,58	0,69		

	Diğer	21	3,47	0,62		
Kendilik algısı	Bankacılık ve Finans	18	3,74	0,90	1,116	,335
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,73	0,57		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,95	0,82		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	3,77	0,71		
	İç Mimarlık	20	3,77	0,85		
	İşletme	22	3,89	0,70		
	İşletme Yönetimi	12	3,89	0,84		
	Klinik Psikoloji	30	3,74	0,86		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,89	0,67		
	Psikoloji	89	3,69	0,78		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,86	0,66		
	Sağlık Yönetimi	19	3,39	0,92		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,83	0,82		
	Spor Yöneticiliği	22	3,61	0,71		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,82	0,70		
	Yazılım Mühendisi	16	3,76	0,74		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,25	0,94		
	Diğer	21	3,38	0,89		
Sosyal yeterlilik	Bankacılık ve Finans	18	3,43	0,81	0,644	,856
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	4,05	0,49		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,67	0,63		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	3,63	0,85		
	İç Mimarlık	20	3,73	0,73		
	İşletme	22	3,61	0,89		
	İşletme Yönetimi	12	3,69	0,52		
	Klinik Psikoloji	30	3,47	1,04		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,66	0,84		
	Psikoloji	89	3,51	0,78		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,36	1,11		
	Sağlık Yönetimi	19	3,46	0,86		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,58	0,87		
	Spor Yöneticiliği	22	3,37	1,03		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,73	0,93		
	Yazılım Mühendisi	16	3,64	1,07		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,54	0,65		
	Diğer	21	3,39	1,11		
Sosyal kaynaklar	Bankacılık ve Finans	18	3,57	0,94	1,250	,222
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,66	1,00		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,83	0,70		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	4,05	0,55		
	İç Mimarlık	20	3,84	0,61		
	İşletme	22	3,40	1,14		
	İşletme Yönetimi	12	3,87	0,77		
	Klinik Psikoloji	30	3,95	0,58		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,42	0,72		
	Psikoloji	89	3,51	0,95		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,62	0,89		
	Sağlık Yönetimi	19	3,73	0,54		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,67	0,95		
	Spor Yöneticiliği	22	3,89	0,56		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	4,05	0,83		
	Yazılım Mühendisi	16	3,68	0,69		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,64	0,81		
	Diğer	21	3,65	0,68		
Psikolojik dayanıklılık	Bankacılık ve Finans	18	3,52	0,52	1,164	,291
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,41	0,33		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	3,76	0,55		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	3,89	0,42		

	İç Mimarlık	20	3,71	0,54		
	İşletme	22	3,60	0,64		
	İşletme Yönetimi	12	3,72	0,54		
	Klinik Psikoloji	30	3,66	0,62		
	Muhasebe ve Denetim	20	3,64	0,56		
	Psikoloji	89	3,50	0,55		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,48	0,45		
	Sağlık Yönetimi	19	3,50	0,47		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	3,69	0,57		
	Spor Yöneticiliği	22	3,54	0,47		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,84	0,65		
	Yazılım Mühendisi	16	3,68	0,56		
	Yeni Medya ve İletişim	17	3,45	0,56		
	Diğer	21	3,50	0,60		
Benlik saygısı	Bankacılık ve Finans	18	2,06	0,35	1,077	,374
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	1,99	0,49		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	1,86	0,56		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	1,79	0,59		
	İç Mimarlık	20	2,04	0,67		
	İşletme	22	1,73	0,49		
	İşletme Yönetimi	12	1,88	0,55		
	Klinik Psikoloji	30	1,87	0,56		
	Muhasebe ve Denetim	20	1,70	0,57		
	Psikoloji	89	1,99	0,53		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	1,99	0,53		
	Sağlık Yönetimi	19	2,06	0,58		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	1,94	0,46		
	Spor Yöneticiliği	22	1,78	0,21		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	1,95	0,43		
	Yazılım Mühendisi	16	2,08	0,49		
	Yeni Medya ve İletişim	17	2,03	0,43		
	Diğer	21	1,88	0,60		
Girişimcilik eğilimi	Bankacılık ve Finans	18	3,98	0,59	1,687	,043
	Bankacılık ve Sigortacılık	14	3,70	0,88		
	Bilgisayar Mühendisliği	18	4,21	0,42		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	15	4,32	0,54		
	İç Mimarlık	20	3,93	0,49		
	İşletme	22	4,17	0,51		
	İşletme Yönetimi	12	3,84	0,54		
	Klinik Psikoloji	30	4,09	0,41		
	Muhasebe ve Denetim	20	4,29	0,58		
	Psikoloji	89	4,11	0,48		
	Radyo, Televizyon ve Sinema	19	3,91	0,25		
	Sağlık Yönetimi	19	4,07	0,49		
	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	23	4,20	0,49		
	Spor Yöneticiliği	22	4,16	0,42		
	Tekstil ve Moda Tasarımı	11	3,97	0,59		
	Yazılım Mühendisi	16	4,23	0,38		
	Yeni Medya ve İletişim	17	4,08	0,51		
	Diğer	21	4,08	0,48		